

Kan barneverntjenesten tilby fattige familier en betydningsfull hjelp mot barnefattigdommen?

Basert på en undersøkelse med tittelen:

”Det nye barnevernet”

Kandidatnummer 10

Masteroppgave i sosialt arbeid

Høgskolen på Lillehammer

Vårsemester 2011 (mai)

Forord

Denne oppgaven ble påbegynt for en god del måneder tilbake i tid. I 2009 fødte jeg en nydelig datter og hadde som ambisjon at masteroppgaven skulle skrives mellom mating, stimulering, lek og søvn. Å få barn ble ikke helt som forutsett, og tiden med henne var det viktigste i verden. Etter nesten et år hjemme ble jeg brakt tilbake til virkeligheten, og oppgaveskriving ble igjen en realitet. Jeg kan takke min veileder for at oppgaven nå er fullført, gjennom tilgang til studien "Det Nye Barnevernet" fikk jeg ny inspirasjon til å skrive.

Det er gjennom min jobb i Hurdal Kommune at jeg har blitt så opptatt av arbeidet med å hjelpe fattige familier. Kollegers interesse for oppgaven og brukeres åpenhet har vært med på å prege hvordan oppgaven har blitt.

En god venn, Tanya, har et hjerte av gull. Du gir til de fattige selv om du til tider har lite selv. Du er alltid positiv og vi engasjerer oss i mange av de samme tingene. Takk for at du er min venn.

Ingunn, min studievenn og all salgs venn, takk hjelpen!

Min mormor er svært opptatt av kompetanse og skolegang, takk for at du er stolt av meg!

Farmor, takk for din ubeskrivelige støtte. Ingen andre har så stor tro på meg som du.

Mamma og pappa, svigermor og svigerfar, takk for barnevakt og underholdning av prinsessa vår – uten deres tid med henne hadde nok ikke oppgaven blitt ferdig i tide.

Min mann, Daniel, du er mitt alt! Takk for at du motiverte meg til å skrive, takk for at du gav meg tid til å gjøre det!

Eidsvoll, april 2011.

INNHold

Forord	side 2
Sammendrag	side 5
1.0 Innledning	side 7
2.0 Kort om hjelpetiltak fra barneverntjenesten	side 10
3.0 Fattigdom	side 12
3.1 Fattigdom generelt	side 12
3.2 Barnefattigdom	side 14
4.0 Ulike perspektiver som kan bidra til å forstå fattigdom	side 19
4.1 Materialismen/klaseskille innenfor fattigdomsbegrepet	side 19
4.2 Individualismen innenfor fattigdomsbegrepet	side 20
4.3 Subjektivismen og objektivismen som perspektiver innenfor fattigdomsbegrepet	side 22
5.0 Vitenskapsteoretiske og forskningsmetodiske retninger som undersøkelsen kan sees i lys av	side 24
5.1 Naturvitenskapelig tradisjon – positivismen	side 24
5.2 Hermeneutikk	side 25
5.3 Fenomenologi	side 26
5.4 Kritisk teori	side 27
6.0 Tidligere forskning	side 29
6.1 Tidligere forskning innenfor temaet fattigdom	side 29
6.2 Statistikk rundt fattigdommen i Norge	side 34
6.3 Kort om fattigdommen i andre land	side 36
7.0 Om selve undersøkelsen	side 38

7.1	Bakgrunnen for at prosjektet ble satt i gang	side 38
7.2	Egen interesse for undersøkelsen	side 39
8.0	Metode	side 41
8.1	En redegjørelse for surveyintervjuer og surveyundersøkelser	side 41
8.2	Valg av utvalget til undersøkelsen og hvordan innhenting av informasjon	
	Foregikk	side 44
9.0	Mulige problemstillinger underveis i gjennomføringen av undersøkelsen	side 50
9.1	Egen oppgaveskriving	side 50
9.2	NF-rapporten nr 8/2009	side 51
10.0	Analyse og tolkning av dataene fra NF-rapporten nr 8/2009	side 55
10.1	Analyse og tolkning som begreper	side 55
10.2	Spørsmål fra rapporten som jeg vil bruke i analysen	side 56
10.3	Analyse og drøfting av tall som omhandler barnefattigdom og levekår	side 60
11.0	Hva består den betydningsfulle hjelpen mot barnefattigdommen i?	side 78
11.1	Hva trenger de fattige barna?	Side 78
11.2	En oversikt over brukte tiltak i barneverntjenesten	side 80
11.3	Hvilke barnevernstiltak skal til for å nå målet om å gi barna det de trenger?	Side 83
12.0	Kan barneverntjenesten tilby fattige familier en betydningsfull hjelp mot barnefattigdommen?	Side 87
12.1	Oppsummering og konklusjon	side 88
	Litteraturliste	side 89
	Vedlegg	

Sammendrag

Denne oppgaven handler om fattigdom. Mest av alt barnefattigdom og hvordan dette defineres, omtales og diskuteres i samfunnet. Den handler om hvordan vi kan forstå fattigdom, sett fra ulike perspektiver, men den handler først og fremst om tiltak og om drøftinger rundt spørsmålet om barneverntjenesten kan tilby fattige familier en betydningsfull hjelp mot barnefattigdommen. Utgangspunktet er fattige familier som er brukere av barneverntjenesten.

Oppgaven bygger på en undersøkelse som heter ”Det Nye Barnevernet”, med undertittelen ”Barnevernet på ny kurs?” Jeg har tatt utgangspunkt i sluttrapport fase 1, NF-rapport nr.8/2009. Informantene i undersøkelsen er foreldre. 723 familier deltok i undersøkelsen, og undersøkelsen er den største av sitt slag som har funnet sted i Norge.

Fordi det er mange måter å definere fattigdom på, har jeg startet oppgaven med å si noe om fattigdom. Jeg har sitert noen måter å definere fattigdom på, og jeg har vist til vilkårene som skal til for å defineres som fattig etter ”fattigdomsgrensa”. Jeg har valgt å ta med noe av det politikerne har sagt om fattigdom, fordi dette sier noe om hvilken retning det er ønsket at landet vårt skal ta i forhold til fattigdomsproblematikken. Jeg har også redegjort kort for begrepene relativ og absolutt fattigdom, som er to begreper som ofte er brukt i diskusjoner rundt fattigdom. Jeg skrevet et eget avsnitt om barnefattigdom. Det er i hovedsak barna som er brukere av barneverntjenestens tiltak, det er de som er årsaken til at tiltak iverksettes – enten det er på grunn av barnas problemer/utfordringer, eller foreldrenes. Jeg har derfor skrevet et eget avsnitt om barnefattigdom, hvor jeg har tatt med noe om hva barn selv kan oppleve som fattige. Jeg har tatt med litt om hvordan det er å være offer for fattigdommen, også har jeg skrevet kort om mulige årsaker til barnefattigdom.

Videre i oppgaven har jeg redegjort for perspektivene individualisme og materialisme, subjektivitet og objektivitet. Jeg har valgt ut disse perspektivene fordi jeg ønsker å belyse hvordan samfunn vi har i dag gjennom å se på ulike perspektiver på samfunnsforståelse, og hvordan dette påvirker måten vi lever på og har det. Det er flere måter å se dette på, men jeg har valgt ut noen som jeg mener belyser dette på en god måte, og på litt ulike måter når det gjelder fattigdomsproblematikken. Individualisme og materialisme er to måter å se verden på i dag. Subjektivitet og objektivitet kan si noe om hvordan den enkelte opplever og definerer fattigdommen, og gjennom å se på fattigdom med ulike perspektiver vil forståelsen vår for fattigdom øke.

Når det gjelder selve undersøkelsen som jeg tar utgangspunkt i gjennom hele oppgaven, så har jeg også skrevet et kapittel om vitenskapsteoretiske og forskningsmetodiske retninger som undersøkelsen kan sees i lys av. Herunder har jeg valgt å redegjøre for positivismen, hermeneutikken, fenomenologi og kritisk teori. Det er alle kjente teorier, som jeg har valgt å bruke for å se undersøkelsen i lys av.

Tidligere forskning er forsøkt belyst videre i oppgaven, samt noe om statistikk og fattigdommen i andre land. Jeg redegjør for innholdet i undersøkelsen jeg har skrevet ut ifra, gjennomføringen av denne og metodebruken. Jeg reflekterer også over mulige problemstillinger underveis i gjennomføringen av undersøkelsen.

Jeg går så over til analyse og tolkning av svarene fra undersøkelsen og jeg viser til en rekke tabeller, noen omgjort til diagrammer, for så å analysere disse og knytte de opp til problemstillingen.

Mot slutten skriver jeg om hva den betydningsfulle hjelpen mot barnefattigdommen består i. Jeg går inn på mulige tiltak som skal til, og konkluderer og oppsummerer med det som til slutt har blitt svaret på om barneverntjenesten kan tilby fattige familier en betydningsfull hjelp mot barnefattigdommen.

1.0 Innledning

Tema fattigdom har lenge vært et tema som har opptatt meg, og som jeg til stadighet undrer meg over, i forhold til hvordan velferdsstaten skal få satt inn de rette tiltakene for å minske antall familier som lever i fattigdom. Temaet har en variert omtale i media, men det blir til stadighet tatt opp gjennom både media, ulike organisasjoner og i politikken. Regjeringens handlingsplan med status for 2008 og en styrket innsats i 2009 sier oss noe om at det fortsatt er et aktuelt problem blant befolkningen. Dag Terje Andersen skriver i handlingsplanens innledning at *”Norge skal være verdens mest inkluderende samfunn. Alle skal, uavhengig av økonomisk og sosial bakgrunn, ha like muligheter, rettigheter og plikter til å delta i samfunnet. Regjeringen har satt seg mål å avskaffe fattigdom. Fattigdom skal vi aldri tåle, men motarbeide på bred front”*. Dette er et visjonært mål om velferdsstaten vår som jeg ikke skal kommentere ytterligere, men det viser et behov som også de politiske organene er klar over og ønsker å gjøre noe med. Videre skriver Andersen at det ikke finnes noen konkret løsning for å nå målet. Jeg er dels enig i dette, men mener allikevel det er interessant å utforske ulike løsninger for å avskaffe, eller minske fattigdommen, da spesielt barnefattigdommen. Vi kan ikke stoppe opp med å innføre tiltak, utforske enda bedre tiltak, og å ha tro og engasjement på at det finns gode tiltak, gode løsninger for å hjelpe familier som lever som fattige. Vi bør hele tiden bestrebe oss på å finne noe bedre, noe konkret, som kan bidra til at familier kan komme seg ut av fattigdommens utfordringer.

Handlingsplanen tar opp noen tiltak som regjeringen anser som gode i kampen om å avskaffe fattigdommen, herunder noen konkrete tiltak for barnefamilier. Her nevnes barnetrygd, engangsstøtte ved fødsel og fødselspermisjons penger. Videre står tilbud om tiltak gjennom barneverntjenesten, uten noen nærmere konkretisering av hva slags tiltak. I 2009 ble det lovfestet at alle barn skal ha mulighet til å gå i barnehage. Denne muligheten består i at det skal være plass, ikke i at man får gratis plass. Kostnaden kan virke liten for gjennomsnittet av befolkningen, men for fattige familier kan det oppleves som en stor forskjell å motta over 3000 i kontantstøtte, kontra å betale for en barnehageplass. Muligheten for å få barnet i barnehage ligger der, men hvor reell er denne muligheten egentlig? Jeg er kjent med flere familier som har tiltak gjennom barneverntjenesten for å få hjelp til å betale barnehageplass.

Andre tiltak rettet mot barn, er at det siden 2004 har blitt gitt tilskudd til kompetanse –og utviklingstiltak for å forebygge og redusere fattigdom blant barn og unge. Målet er at man skal kunne gi barn den samme muligheten til å delta i ulike aktiviteter som alle andre. I kommunen der jeg jobber søkte vi på slike midler og iverksatte lokale tiltak for alle elever i barneskole og ungdomsskole alder. Tiltakene fikk svært positiv omtale i etterkant og oppmøte var stort. Barneverntjenesten har i flere år arrangert tiltak i ferier for barna, men har ikke tidligere hatt anledning til at det skulle være gratis. Da det var gratis ble oppmøte av barn doblet. Dette viser igjen viktigheten av å gi alle barna mulighet til å delta, hvilket betyr gratis alternativer til aktiviteter, muligens også inkludert transport hvis det er behov for det. Slik egen erfaring tilsier så dreier de fattige familiene seg om familier med en svært begrenset tilgang på ressurser. Ikke sjeldent har de materielle begrensninger, men også begrensninger som at en eller flere i familien har en psykisk lidelse. Mange jeg har blitt kjent med har utviklet angst, ofte på bakgrunn av inkassovarsler og den økonomisk vanskelige situasjonen de befinner seg i. De har angst for å åpne posten, de har angst for å treffe på folk som kjenner til situasjonen deres osv. Dette skaper bekymringsfulle oppvekstvilkår for barna, fordi de også blir en del av denne angsten, disse bekymringene. Derfor er poenget med å gi alle barna muligheter svært viktig. Kanskje må vi tilby lavterskel tilbud som både er lett å få informasjon om, lett å komme seg til, gratis og ikke-stigmatiserende.

Barneverntjenesten jeg er ansatt i, finner sted i en liten kommune med ca 2600 innbyggere, deriblant lever 11 prosent familier under fattigdomsgrensa (ssb). Dette er et høyt tall sammenlignet med nabokommuner. Det har gitt meg et stort engasjement å treffe noen av disse barna og familiene. I noen familier kommer barneverntjenesten inn og bidrar med økonomisk støtte, mens i andre saker er det aktuelt med andre hjelpetiltak. Det vi vet lite om, er i hvilken grad familiene, og spesielt barna, opplever dette som en betydningsfull hjelp på sikt. Det må jo være et mål at barna opplever å få en bedre hverdag, samtidig som at familien får så god hjelp at de etter hvert er selvhjulpne. Hvilke barnevernstiltak familiene mener fungerer best, er hovedfokus i denne oppgaven.

Jeg har valgt å ta utgangspunkt i tiltak gjennom barneverntjenesten, fordi det er der jeg har hjertet mitt og bruker mye av tida mi. Der har jeg konkrete eksempler å vise til, samt at jeg faglig sett er svært opptatt av at tjenesten skal utvikle seg til det beste for barna og deres familier. Det er selvfølgelig andre viktige instanser som også gjør en viktig jobb i denne sammenheng, men barneverntjenesten har en unik mulighet til å hjelpe barna i de fattige

familiene. Egen erfaring tilsier også at barneverntjenesten har mer kontakt med barna og kjenner mer til barnas situasjon enn eventuelle andre hjelpere.

Selv har jeg en oppfatning om at skille mellom fattig og rik i Norge stadig øker, og jeg har sett i egen kommune at den fattige familien kan ha det svært marginalt materielt og sosialt. I et samfunn der materialismen og individualismen har stort fokus, er det min oppfatning at å være en fattig familie i Norge i dag stadig er vanskeligere, og jeg er usikker på om det iverksettes nok tiltak fra velferdsstaten som har en betydningsfull og varig endring til det bedre. Det kan i en del tilfeller virke som at vi har et godt stykke arbeid igjen fram til vi er *”verdens mest inkluderende samfunn”*, der *”Alle skal, uavhengig av økonomisk og sosial bakgrunn, ha like muligheter, rettigheter og plikter til å delta i samfunnet”*, jamfør handlingsplanen som er referert til over.

Målet for oppgaven, er at jeg gjennom å analysere undersøkelsen, foretatt av Hil, UiS, HiST og Nordlandsforskningen, kan få større innsikt i akkurat hvilke tiltak barneverntjenesten kan tilby fattige familier for å gi de denne betydningsfulle hjelpen mot fattigdommen, dersom det faktisk er mulig. Gjennom å analysere et utvalg av data fra undersøkelsen håper jeg å kunne finne svar på en del spørsmål rundt dette.

Jeg håper leseren finner oppgaven interessant og lærerik, og jeg håper at jeg vil kunne bruke resultatene som et ledd i min egen selvutvikling for å bli en enda bedre hjelper.

Det er videre et mål at oppgaven kan berike mine kolleger og gi min arbeidsplass et løft innen vårt barnevernfaglige arbeid.

God lesning!

2.0 Kort om hjelpetiltak fra barneverntjenesten

Da denne oppgaven i sin helhet tar utgangspunkt i tiltak gjennom barneverntjenesten, ønsker jeg kort å redegjøre for vilkårene som må være tilstede for å iverksette tiltak etter Lov om barneverntjenester.

Barneverntjenesten er en kommunal tjeneste som utfører sitt arbeid etter Lov om barneverntjenester fra 1992. Formålet med loven er:

- ”- å sikre at barn og unge som lever under forhold som kan skade deres helse og utvikling, får nødvendig hjelp og omsorg til rett tid,*
- å bidra til at barn og unge får trygge oppvekstvilkår”. (Lov om barneverntjenester 1992-07-17, §1-1).*

Når noen har en bekymring for et barn kan man komme med en bekymringsmelding til barnevernet. I Lov om barneverntjenester heter det i § 4-3 at *”Dersom det er rimelig grunn til å anta at det foreligger forhold som kan gi grunnlag for tiltak etter dette kapitlet, skal barneverntjenesten snarest undersøke forholdet”*.

En undersøkelse har en frist på 3 måneder, eventuelt 6 måneder i spesielle tilfeller. I løpet av undersøkelsen skal barnevernet konkludere med enten avslutning uten tiltak, hjelpetiltak, eller omsorgsovertagelse.

I vurderingen rundt iverksettelse av hjelpetiltak ligger det en god del skjønnsvurdering, og det er nok en viss variasjon i de barnevernfaglige vurderingene i de ulike barneverntjenestene i landet. I lov om barneverntjenester § 4-1 heter det at *”Ved anvendelse av bestemmelsene i dette kapitlet skal det legges avgjørende vekt på å finne tiltak som er til beste for barnet. Herunder skal legges vekt på å gi barnet stabil og god voksenkontakt og kontinuitet i omsorgen”*.

§ 4-4 i samme lov omhandler hjelpetiltak for barn og barnefamilier. I denne lovhjemmelen står det blant annet at *”Barneverntjenesten skal bidra til å gi det enkelte barn gode levekår og utviklingsmuligheter ved råd, veiledning og hjelpetiltak”*. Samt at *”Barneverntjenesten kan også yte økonomisk stønad som hjelpetiltak for barnet”*.

Et hjelpetiltak er basert på frivillig samtykke, og vil i hovedsak være det denne oppgaven handler om. Ved barnefattigdom kan det selvfølgelig også være situasjoner der barnevernet finner det nødvendig å iverksette tvangstiltak, det er allikevel lite sannsynlig at det er disse

tiltakene familiene ser på som de mest betydningsfulle. Spesielt siden det i denne oppgaven er foreldrene som er informanter. Det er derfor tatt utgangspunkt i hjelpetiltak i denne oppgaven.

3.0 Fattigdom

3.1 Fattigdom generelt

”En generell definisjon av fattigdom er å ha manglende mulighet til å leve et fullverdig liv. Dette innebærer at fattigdom er mer enn fravær av materiell velferd. Fattigdom innebærer også manglende valgmuligheter og mangel på anstendig levestandard. Fattigdom begrenser menneskers muligheter til å ha innflytelse over sin egen livssituasjon og begrenser den enkeltes valgmuligheter” (Store norske leksikon).

”I følge Townsends fattigdomsdefinisjon er en person fattig dersom vedkommende mangler ressurser til å delta i samfunnets aktiviteter og å opprettholde den levestandarden som er vanlig i dette samfunnet” (Fløtten 2009,17).

Peter Townsend, en engelsk forsker, er også sitert andre steder:

”Individer, familier og grupper i befolkningen kan betegnes som fattige når de mangler ressurser til å skaffe seg det kostholdet, delta i de aktivitetene og ha de livsforhold og bekvemmeligheter som er vanlige eller i det minste alminnelig akseptert i det samfunn de tilhører. Ressursene deres er så lang under gjennomsnittsindividet eller gjennomsnittsfamilien at de blir utelukket fra vanlige livsmønstre, vaner og gjøremål” (Lysestøl og Meland 2003,186).

Det finns ingen definisjon på fattigdom som kan defineres som den ene rette. Det er ulike måter å definere det på, blant annet objektivt og subjektivt. Det kan allikevel virke som det er en enighet blant flere om at fattigdom i det store og det hele handler om en ufrivillig form for ekskludering fra samfunnet.

Siden begrepet i seg selv også i de fleste sammenhenger ses på som stigmatiserende og belastende, vil det være ideologiske og politiske føringer på hvor en velger å sette grensen. Slike valg vil for øvrig også være avhengig av hva vi oppfatter som en akseptabel levestandard og forbruksnivå til enhver tid. Fattigdomsbegrepet vil oppfattes annerledes i ulike land, ulike verdensdeler, og som stat håndterer man også fattigdom som begrep og ”problem” på ulikt vis.

Dette handler både om det kvalitative, i forhold til at noen ikke får dekket behov like bra som andre, samt det kvantitative der ulikheten er så stor at folk blir utelukket fra vanlige livsmønstre, vaner og gjøremål (Lysestøl og Meland 2003).

Giddens (1998) med flere, deler fattigdomsbegrepet i to, den absolutte fattigdommen og den relative fattigdommen. Den absolutte fattigdommen er en konkret og målbar form. De menneskene som opplever å ha fravær av helt konkrete goder, som bolig og klær, klassifiseres som fattige. Den relative fattigdommen handler om de som opplever å mangle det de fleste har. Man ser fattigdommen i lys av det samfunnet man lever i og hvor en faller under det som betraktes som det minst akseptable nivå for forbruk og sosial deltakelse. Man må avstå fra å delta i aktiviteter og avstå fra goder som de fleste av oss tar som en selvfølge, fordi man ikke har økonomisk frihet til å ta del i disse godene.

I 1975 vedtok European Council som er EUs høyeste organ, en relativ definisjon av fattigdom. Lisboa-strategien som ble vedtatt på EUs rådsmøte i 2000, har også en bred tilnærming til fattigdom. Her beskrives fattigdom som et flerdimensjonalt fenomen som påfører de fattige marginalisering og ekskludering og dermed begrenser deres fundamentale rettigheter (Nova 10/2010).

Fattigdom som begrep har siden Bondevik-regjeringen fått større fokus i Norge. Det ble lagt fram en tiltaksplan mot fattigdom, der det sterkeste tiltaket var å få folk ut i arbeid (St.meld. nr. 6 2002–2003). Regjeringen Stoltenberg I og II gikk videre og kom med et mål om å avskaffe fattigdommen i Norge (Soria Moria erklæringen 2005), (Handlingsplanen 2008–2009). Virkemidlene var i stor grad de samme, nemlig en fortsatt og økende innsats på å få flere i arbeid supplert med individuelt tilpassede tjenester og tiltak. Barn og barnefamilier framheves som en prioritert målgruppe (Handlingsplaner mot fattigdom, vedlegg til St.prp. nr 1 2006–2007 og 2008–2009 (Nova 10/2010).

Lav inntekt kan være en indikator på vår definisjon av fattigdom. Men er det helt klart for alle hvor mye ressurser, hvor stor inntekt man trenger for å opprettholde ”vanlig” levestandard? Hvordan inntekten fordeles i familien er i utgangspunktet ikke et tema, spesielt ikke i kvantitative undersøkelser. Å si noe om hva en vanlig levestandard er, kan bli veldig subjektivt. Det er individuelt hva man opplever som nødvendige goder i en familie for å betegnes som vanlig, eller under vanlig levestandard. Enkelte familier kan ha forholdsvis høy inntekt, men allikevel betegne seg selv som fattige på bakgrunn av hvordan de selv har hatt det tidligere, hvordan de velger å disponere inntekten sin, forholdet mellom inntekter og utgifter osv. Dersom man er nødt til å oppsøke sosialtjenesten/NAV, ses man gjerne på som fattig. Men det finns også familier som pr definisjon lever under fattigdomsgrensa, men som

allikevel klarer seg selv og ikke opplever seg selv som fattige (Fløtten 2009). Den objektive og subjektive måten å oppleve fattigdom på tas også opp litt senere i oppgaveteksten med enda mer dyptgående refleksjoner rundt emnet. Det å definere begrepet og opplevelsen av fattigdom er i seg selv et komplekst tema som man med stor sannsynlighet ikke vil bli ferdig med å forske på og være nysgjerrig på. Nettopp fordi vi er mennesker med ulike holdninger og ulike opplevelser, kan man ikke gi en definisjon som gir det ene korrekte svaret på hva fattigdom er og på hvordan fattigdom oppleves. Det er allikevel en bred enighet og forståelse rundt at fattigdom i seg selv er vanskelig og noe vi ikke ønsker at barn skal vokse opp i. Regjeringens mål om å avskaffe fattigdom underbygger denne holdningen, som jeg allikevel undrer meg over i forhold til selve formuleringen. Når det står at Norge skal være et inkluderende samfunn, samtidig som at fattigdom skal avskaffes, blir en litt forundret over at disse tingene er skrevet i samme avsnitt. Det er flott å ha en så visjonær setning, samtidig så lurer jeg på hvor inkluderende det er å tenke at fattigdommen skal avskaffes. Burde det ikke vært mer fokus på at fattigdom muligens er noe vi som samfunn må leve med å ha? Men at samfunnet allikevel må bestrebe seg på å inkludere de fattige, slik at det å leve som fattig kan oppleves enklere enn det er i dag. Dersom man brukte denne innfallsvinkelen ville en muligens på sikt kunne skrive det sånn som det er skrevet? Jeg opplever ikke setningen som fullt ut inkluderende, og ser at innholdet kan virke stigmatiserende for de enkelte fattige. ”Jeg er fattig og skal dermed avskaffes”.. Selvfølgelig er dette satt på spissen, men har allikevel gitt meg noe å tenke på. Hvem er det som gjør de fattige enda mer fattige, eller i alle fall gir de den opplevelsen? Dette vil jeg ta opp videre i oppgaven, nettopp for å understreke hvilken betydning det kan ha for de fattige at de som sitter med makt til å definere, til å skrive og si noe om det, bør sette seg inn i en fattig sitt sted og la den fattige selv definere hvilken hjelp en trenger og har bruk for i sitt liv, i sin situasjon. Jeg finner det svært spennende og skulle ta fatt på analysen av undersøkelsen ”det nye barnevernet”, slik at jeg i større grad kan få innsikt i meningene og opplevelsene til de som selv oppfatter seg som fattige.

3.2 Barnefattigdom

Truls, 14 år, fra Bærum beskriver barnefattigdom på denne måten:

”Jeg gledet meg veldig til å starte på ny skole og få mange nye venner i Bærum. Jeg husker at jeg fikk mye positiv oppmerksomhet de første ukene. Alle ville være venn med den nye gutten.

Helt til de fant ut hvordan jeg bodde, hva jeg hadde på meg, og alt det andre tar for gitt som jeg ikke hadde. Fra da av skilte jeg meg ut” (Fløtten 2009,204).

Videre forteller han:

”Jeg husker alle spørsmålene jeg fikk, som jeg ikke kunne svare på. ”Hva jobber faren din som?” gikk igjen ofte. Hva skulle jeg si? Pappa var uføretrygdet på den tiden, det var mamma også” (Fløtten 2009,205).

Alle de tre nasjonale fattigdomsplanene, ST.melding nr 6 2002-2003, Vedlegg til St.prp.nr 1 2006-1007 – Statsbudsjettet 2007, Vedlegg til St.prp.nr.1 2008-2009 – Statsbudsjettet 2009 har fremhevet fattigdom blant barn som særlig utfordrende. I Bondevik-regjeringens tiltaksplan het det:

”Det er spesielt uakseptabelt at barn lever i fattigdom. Vanskeligstilte barnefamilier er en prioritert målgruppe i den samlede innsatsen for å bekjempe fattigdom. (...) Regjeringen vil arbeide for å forebygge sosial utstøting som har sammenheng med fattigdomsproblemer. Det er særlig viktig å sikre sosial inkludering av barn og unge som på grunn av foreldrenes økonomiske og sosiale situasjon står i fare for å bli utestengt fra aktiviteter i skole –og fritidssammenheng. (...) Dette er ikke minst viktig for å hindre at sosial utstøting og fattigdom går i arv (St.meld. nr 6(2002-2003), s. 6” (Fløtten 2009,16).

Barneperspektivet ble fulgt opp av Stoltenberg-regjeringens to handlingsplaner:

”Bekjempelse av barnefattigdom er viktig for å sikre barns velferd på kort sikt, og for å forebygge fattigdom på lengre sikt ved å hindre at barn og unge blir marginalisert i eget voksenliv. Regjeringens mål er at alle barn skal ha de samme rettigheter og muligheter til utvikling uavhengig av foreldrenes økonomi, utdanning og etniske og geografiske tilhørighet (Vedlegg til St.prp. nr. 1 (2006-2007), s. 5” (Fløtten 2009,16).

”En viktig oppgave for regjeringen er å legge til rette for en trygg økonomisk og sosial situasjon for barn, ungdom og deres familier uavhengig av familiens inntekt. Økonomisk trygghet er en forutsetning for å motvirke at fattigdomsrelaterte problemer rammer barn og ungdom (Vedlegg til St.prp. nr 1 (2008-2009) s. 13” (Fløtten, 2009,16).

I følge FN`s barnekonvensjon, artikkel 26, har staten et ansvar for å sikre at barn får den sosiale hjelpen og økonomiske støtten de har krav på. Barnet har rett til en *”levestandard som er tilstrekkelig på alle områder”*. Foreldrene har det grunnleggende ansvaret, men staten plikter å støtte de foresatte, etter barnekonvensjonens artikkel 27. Å ha et slikt barneperspektiv definerer Hjermann (1999,264) som *”å ha oppmerksomheten rettet både mot barnas situasjon, og på hvordan samfunnets og familiens ressurser kommer barnet til gode”*. Hjermann peker videre på at barnet har rett til en levestandard som gir mulighet for utvikling. Dette samsvarer med handlingsplanen til Stoltenberg-regjeringen, sitert ovenfor.

Vi snakker om barnefattigdom når barna lever i husholdninger som ligger under fattigdomsgrensen. Barnefattigdom er også et begrep innenfor fattigdomsbegrepet, som vokste fram på slutten av 1990-tallet som et ønske fra flere forskere. Man mente at voksentilnærmingen hadde et stort fokus, og at det var på tide med et barneperspektiv (Nova 10/2010). Det man ønsket ved å bruke begrepet barnefattigdom, var å se på hvordan fattigdommen påvirker barnet i familien, hvilke konsekvenser det får for barn å leve under fattige levekår. EU satt også barna på agendaen i 2000, da de ble nevnt på Lisboa møte som en spesiell målgruppe.

Omfanget av barnefattigdom er et forholdsvis normativt begrep og vanskelig å måle, etter hvordan man definerer fattigdom. OECD`s fattigdomsmål, som setter fattigdomsgrensa ved 50% av median inntekten, viser at det var drøyt 47000 barn i Norge som levde under fattigdomsgrensa i 2006. Etter EU`s fattigdomsmål, som inkluderer alle som har mindre enn 60% av median inntekten, vil det være drøyt 87000 barn som kan betegnes som fattige i Norge i 2006 (Fafo-rapport 2009:38). Median inntekten er den inntekten som er slik at den deler befolkningen i to like grupper: halve befolkningen tjener mindre enn medianen, halve tjener mer (SSB). Andelen barn som lever i hushold med vedvarende lav inntekt har økt fra 4% i perioden 1997-1999, til 7% i årene 2005-2007 (Hjermann m fl, 2009). Tallene viser at det totalt sett ikke er et stort antall barn som betegnes som fattige i Norge. Det er allikevel viktig å rette oppmerksomheten på disse barna, fordi konsekvensene for det enkelte barn kan være store for akkurat den det gjelder.

Fløtten (2009) definerer barnefattigdom som et problem for samfunnet og for dem som er fattige. Det fokuseres på ulike faktorer, blant annet det faktum at den voksende mengden av trengende i pensjons alder er fullstendig avhengig av at så mange som mulig har mulighet til å realisere sine talenter og drømmer. Barn som vokser opp under fattige omstendigheter, har

generelt dårligere levekår og livssjanser. Videre har disse barna dårligere materielle levekår, hvilket også har sammenheng med sosiale og psykososiale levekår, og dårligere helse. Barn som vokser opp som fattige har også større sannsynlighet for å bli fattige som voksne. De har ikke hatt de samme mulighetene for barnehage, fritidsaktiviteter og høyere utdanning (Fløtten 2009).

Det kan være vanskelig å si noe om årsakene til en families fattigdom, men barna er uansett ofre for det og helt uten skyld. Barn er sårbare, og det er særlig alvorlig når de lever i fattige kår. De er helt avhengig av at voksne tar godt nok vare på dem, og de er uten muligheter til å påvirke sin egen livssituasjon (Fauske og Øia 2010). Barn i fattige familier lever i en form for risiko, fordi de står i fare for å bli ekskludert fra andre barn i sosiale sammenhenger. I dagens samfunn, der svært mange familier lever i velstand, kreves det store ressurser for å delta i de aktivitetene og sosiale sammenhengene som barn flest deltar i. Undersøkelser har vist at disse barna ikke nødvendigvis mangler materielle goder, og barna er ofte ikke kjent med foreldrenes fattige levekår. Allikevel er de ofte utsatt for en dårligere og ustabil bosituasjon, og de mangler i større grad sentrale forbruksgoder (Fauske og Øia 2010). Barna kan i mindre grad delta på leirskole, bursdager, korps osv. Dette, samt det enorme kjøpepresset vil kunne skape avstand mellom de fattige barna og andre barn. Hjermann (2009) skriver om en sosial ekskludering, som for barn kan være svært negativt. Dette har ikke bare med økonomi å gjøre, men også sosiale koder som barn lærer seg gjennom samspill med andre. Økonomi er allikevel en viktig faktor i forhold til for eksempel deltagelse i aktiviteter som nevnt ovenfor. Hjermann mener det i stor grad er kommunens ansvar å sørge for at barna har en tilfredsstillende økonomi. Han mener at de kommunalt ansatte må være oppmerksomme på omfanget av barnefattigdom i sin kommune, og hvilke grupper dette gjelder. Godt utbygde velferdstjenestetilbud som er tilgjengelig for alle, beskrives som viktige tiltak av Hjermann. Han sier det er viktig å ha god kvalitet på tilbudene, og at de bør ha universell utforming som hindrer stigmatisering.

Fra egen jobb har jeg flere eksempler på at nettopp dette er viktig. Dersom man har tilbud som koster, eller krevet for mye av foreldrene på andre måter, så vil ikke tilbudet gi alle anledning til å delta. Gjennom å arrangere lavterskel tilbud uten krav om verken penger, spesiell kompetanse med mer, vil alle ha en reell mulighet for å delta. Som eksempel fra egen kommune kan nevnes at kommunen, gjennom barneverntjenesten, har søkt om og mottatt fattigdomsmidler. Midlene ble brukt til en aktivitetsdag for alle barneskoleelevene, med ulike aktiviteter som ikke krevde spesielle evner. Dagen var gratis, den foregikk på dagtid, ingen

foreldre var forpliktet til å delta, og vi hadde innhentet hjelp fra frivillige organisasjoner lokalt. Dagen ble en suksess! I tillegg hadde vi en aktivitetsdag for ungdomsskoleelevene, der vi brukte en hel dag på Tusenfryd fornøylespark. Turen har blitt arrangert tidligere år også, men da har elevene betalt for turen selv. Dette året var turen gratis og dermed tilgjengelig for alle. Det vi erfarte, var at antall påmeldte økte med 100%, og blant de påmeldte var brukere av barneverntjenesten, som vi er kjent med at har svært begrensede økonomiske muligheter. Disse barna hadde ikke deltatt tidligere år.

Eksempelet viser at Hjermands oppfordring til kommunene er viktig. Tiltak arrangert av kommunen må gjøres tilgjengelig for alle. I ettertid av turen har flere fortalt at dette var det eneste de gjorde hele sommerferien, som bar preg av gøy og moro og sosial lek med andre barn. De opplevde å bli inkludert i aktivitetene og de hadde noe å fortelle om ved skolestart. Fattigdomsmidlene som kommunen fikk tildelt var avgjørende for at disse dagene kunne gjennomføres. Av tidligere erfaring er det lite sannsynlig at slike arrangementer ville blitt gjort mulig uten at det skulle koste noe. Kommunen prioriterer i liten grad de svakeste i samfunnet, og det er gjentagende at det er barneverntjenesten eller NAV som må fatte vedtak for disse barna og sørge for at de får hjelp til å dra på ferie. For noen oppleves dette stigmatiserende og nedverdiggende.

Man vet lite om langtidsvirkningene av å vokse opp med fattigdom, men undersøkelser har vist at fattigdomskårene ofte går i arv, barna får dårligere fysisk og psykisk helse, de har lavt utdanningsnivå og de blir tidlig foreldre, de har lettere for å havne i fengsel og de har mindre framgang innen arbeidslivet (Fauske og Øia 2010).

4.0 Ulike perspektiver som kan bidra til å forstå fattigdom

4.1 Materialismen/klasseskilte innenfor fattigdomsbegrepet

Innenfor historien er Karl Marx en kjent materialist. Hans måte å betegne materialismen på, handler om at det er de økonomiske og materielle drivkraftene som er de viktigste drivkraftene i samfunnsutviklingen. Marx mente i sin tid at kapitalismen var i ferd med å svekkes. Kapitalismen hadde ført med seg både framgang, problemer og spenninger. Markedskrefter hadde fått stort armslag, og flere mennesker var blitt engasjerte i produksjonslivet i samfunnet. Marx beskrev samfunnet som utviklet seg til å være i en klassekamp, og når lønningene ble holdt nede, ville kjøpekraften mangle. Han delte samfunnet i ulike klasser, og de som ikke greide å opprettholde de gamle livsformene fordi lønningene ble for lave, falt ned i arbeiderklassen (Repstad 1998). Marx måte å beskrive arbeiderklassen på, er en måte man i dag kan trekke sammenligninger mellom dagens fattige og de med god økonomi på. Vi har ikke noe definert klasseskilte i dag, men man kan allikevel spørre seg om de fattige føler det slik? Har de en opplevelse av at de lever i en egen, ”dårligere” klasse? Det er naturlig å tenke at dagens fattige også mangler kjøpekraft. De blir ekstra sårbare når prisenivået øker, og i enkelte tilfeller vil deres drivkraft etter bedre økonomi, større materialistisk velstand, ta overhånd og føre til handlinger med enten positive eller negative konsekvenser. En stor og viktig forskjell fra da Marx levde (1800-tallet), og til i dag er at velferdsstaten er etablert, og man kan få hjelp til en bedre hverdag hvis man oppsøker hjelp.

Weber (1971) så også på samfunnet som bygd opp av klasser, med den betydning at mennesker har felles interesser ut ifra sin posisjon i samfunnet. Han delte klassene på en annen måte enn Marx, ved å si at de med samme økonomiske interesser innen et marked, utgjør sin egen klasse. Han mente også at de ville ha en noenlunde lik livsmulighet og levekår (Repstad 1998).

Både Marx og Weber omtaler klassene i samfunnet i et politisk perspektiv, hvor de går inn på ulike politiske motiver for de ulike klassene. Det er ikke min hensikt å gå videre inn på dette, men jeg finner det interessant å belyse klasse som et samfunnsbegrep. Til tross for at Weber kritiserte Marx for en del av hans teorier og utsagn, bruker også Weber det samme begrepet, og så på flere måter samfunnet som delt inn i klasser. Også innenfor enda nyere sosiologi kan man finne igjen disse begrepene. Men her kommer man mer i en diskusjon om hvor klassekampen befinner seg, og at denne kampen de senere årene dreier seg mer mot de

menneskene som har jobb, og ikke har det. Det er mindre fokus på hvilken yrkesgruppe som har mest makt og innflytelse, og mer fokus på at de som er innenfor arbeidslivet stadig sikrer seg bedre lønn og arbeidsvilkår (Repstad 1998). Repstad (1998) beskriver velferdssamfunnet som en liten gruppe som har svært god økonomi, på toppen av klassen. Nederst finner vi de med dårligst levevilkår. Det store flertallet finner man i midten, hvor man har god trygghet for sine levekår. Det er ulike levekårsforskjeller her også, men ikke så store at tryggheten for gode levekår svekkes (Repstad 1998).

Å bruke klassebegrepet kan på flere måter være en metode for å beskrive dagens samfunn slik det faktisk er. Det kan allikevel oppfattes som et stigmatiserende begrep og det er lite brukt i dagens diskusjoner rundt ulikhetene i samfunnet.

4.2 Individualismen innenfor fattigdomsbegrepet

Individualisme som verdi og praksis er et fremtredende kjennetegn ved de moderne vestlige samfunn (Nafstad m.fl. 2009). Hensynet til egne behov og rettigheter står sentralt. Nafstad m.fl. (2007) skriver at ordet selvrealisering har økt i bruk med over 240 prosent fra 1984 til 2007. I boken er det videre skrevet om en stor økning i ordene ”jeg” eller ”meg”. Dette er med på å gjenspeile hva dagens samfunn bygger sin ideologi på, nemlig blant annet individualismen. Det er mer fokus på individet, enn grupper som beskrevet i avsnittet over.

Innenfor dagens form for individualisme, nyliberalismen, er valgfrihet selve kjerneverdien (Nafstad m.fl. 2009). Det kunne vært drøftet mye rundt den reelle valgfriheten man som norsk innbygger har, for staten griper stadig inn i denne valgfriheten. Valgfriheten innenfor dette feltet, hjelpetiltak gjennom barneverntjenesten, er allikevel stor. Man har en mulighet til å si nei til foreslåtte tiltak etter en undersøkelse, men konsekvensene av dette er ulike. Enkelte vil kunne oppleve et samtykke som ”frivillig tvang” ved at alternativet kanskje er alvorligere tiltak fordi barnevernet har en stor bekymring knyttet til barnets situasjon.

Videre er grådighet og holdningen ”vil ha mer”, det nyliberalistiske idealet (Nafstad m.fl. 2009). Dette innebærer en individuell grådighet der verden og andre er til for min nytte og mitt behag. Vi møter motideologiske holdninger også, men det er et stort fokus på denne grådigheten som er økende (Nafstad m.fl. 2009). I forhold til fattigdomsproblematikken kan dette ha minst to faktorer. Den ene er at veien til fattigdom kan være raskere å nå enn tidligere. Nettopp på grunn av menneskets grådighet kan vi møte fristelser som styrer

handlingene våre og som igjen fører til høyere utgifter enn det som er håndterbart. Dersom man ikke stopper i tide, kan gjelden bli så stor at man som menneske beveger seg inn i en ond sirkel av ubetalte regninger, varsler om strøm stopp, oppsigelse av barnehageplasser, skoleplasser osv.

Den andre utfordringen kan være at når man lever under fattigdomsgrensa, så oppleves dette som enda verre enn tidligere fordi omverdenen omgir seg av så mye. "Nederlaget" over ikke å ha "alt" kan oppfattes som veldig stort. Barnet opplever det som vanskelig og ikke kunne ha den samme buksa som de i klassen, eller ikke kunne møte i bursdager fordi familien ikke har økonomi til dyre gaver, eller gave i det hele tatt. Barnet kan ikke delta på skoletur fordi den er for dyr. Det er mange materialistiske forventninger som familien ikke kan innfri, og det at individualismen har blitt så sterk, har også ført til mindre gavmildhet og større behov for at fattige familier må oppsøke offentlige hjelpeinstanser framfor kanskje hjelp blant familie og venner (Nafstad m.fl. 2009).

Nafstad m.fl (2009) skriver videre at mange i dagens samfunn assosierer fellesskap med staten. Alle i samfunnet, uavhengig av klasse, som Nafstad benevner det, sikres et minimum av goder de har krav på for å kunne leve et verdig liv. Ved å bruke begrepet klasse har Nafstad m.fl. på en måte gitt en hentydning til hvordan forfatterne ser på mennesket og at det er en form for klassetenkning i det de skriver. Dette viser at begrepet som Marx brukte på 1800-tallet fortsatt er et begrep som er i bruk, men forståelsen av begrepet har som beskrevet overfor, endret seg.

Nyliberalismen, har ifølge Nafstad m.fl passivisert og klientifisert borgerne. Kravmentaliteten har erstattet pliktfølelse og ansvar. Dersom dette gjenspeiler samfunnets generelle opplevelse av dagens velferdssamfunn vil det selvfølgelig også prege hvordan familier kommer inn i fattigdommen, og også hvordan de tenker om det å komme seg videre og over til en situasjon som økonomisk sett er mer levelig.

Jeg vil sitere et vers som sier noe om balansegangen mellom å tenke helt individualistisk, eller å tenke fellesskap og klasse.

Intet menneske er en øy, helt og ubeskåret i seg selv. Hvert menneske er et stykke av Fastlandet, en del av det Hele. (John Donne) (Garsjø 1997,143).

Hvem er det da som er ansvarlig? Er det det stykke av fastlandet som ethvert menneske er, eller er det det "Hele" som skal måtte sørge for at hver del av fastlandet klarer seg og har det godt?

4.3 Subjektivismen og objektivismen som perspektiver innenfor fattigdomsbegrepet

Jeg har forholdsvis lite fokus på årsaker til fattigdom i denne oppgaven, men finner det interessant å redegjøre litt for perspektivene objektivisme og subjektivisme, i forhold til opplevelsen av det å være fattig, og videre opplevelsen av om hjelp man mottar er betydningsfull for mottaker. Disse to måtene å se andre mennesker på, som for eksempel hjelper, kan man også tenke seg at påvirker måten man gir hjelp på.

I samfunnsvitenskapen generelt, står spørsmålet om mennesket skal betraktes som objekt eller subjekt sentralt. Når man ser på menneske som objekt, har man et syn på menneske som et passivt objekt som er utsatt for tilfeldigheter og blinde samfunnsmessige krefter. Man er ikke en betydningsfull, aktiv aktør i det som skjer med en selv. Som subjekt betraktes man mer som et aktivt handlende menneske, som selv har delvis, eller helt ansvar for det som skjer med en. Subjektet sees på som skapende, mens objektet som produkt (Garsjø 1997). Innenfor et positivistisk vitenskapssyn er det et krav om objektivitet. Dette kjennetegnes ved at ulike forskere bruker de samme dataene og kommer fram til de samme konklusjonene uavhengig av hverandre. Da er hvert ledd i forskningsprosessen basert på eksplisitt utformede regler. Total objektivitet vil allikevel være umulig å oppnå. Den, eller de som leser teksten vil oppfatte den ulikt, på sin subjektive måte (Garsjø 1997). Slik sett vil det også være en utfordring å gi best mulig hjelp til de fattige familiene, fordi hjelpen som gis kan være svært lik, ved at den inneholder likt tiltak, likt bidrag osv, men mottaker kan allikevel oppleve hjelpen ulikt.

Menneskesynet har forandret seg til å være implisitt og naturvitenskapelig, til å bli eksplisitt og humanistisk. Menneskets subjektive opplevelse står i fokus (Garsjø 1997). Innenfor fattigdomsbegrepet kan dette være både en belastende og befriende måte å se menneske på. Innenfor et subjektivt menneskesyn kan man tenke at menneske selv har skyld i sin egen fattigdom, og mennesket selv må ta valg som gjør at det kan komme ut av denne fattigdommen. Det kan være relevant å bruke denne tankegangen i en hjelperolle, og dermed dreie det dit hen at mennesket har nok ressurser i seg til å velge selv, og dermed også evner til å velge riktig, og på vei mot bedre levekår. Det vil være stor grad av empowerment i arbeidet som gjøres. Men det er hjelpers oppgave å veilede i hvilke valg brukeren faktisk har å velge i. Det er også mange drøftinger på om menneske faktisk har en fri vilje, eller om vi er determinert. Det er drøftet om mennesket fullt ut har ansvar for seg selv, og eventuelt også egne muligheter til å velge en annen vei enn den som naturlig er enklest å velge på grunn av

arv og miljø. Sentrale spørsmål kan være ”er jeg født inn i fattigdommen”? ”Har jeg tatt feil valg som gjør at jeg har kommet inn i et økonomisk uføre?”

I denne sammenhengen har jeg et sitat som kan være beskrivende og interessant:

”Vi er frie i våre valg, men ikke i de vurderingene som styrer våre valg” (Lorentz Lyttkens).
(Garsjø 1997,129).

Hva er det som bestemmer og avgjør at mennesker handler fritt, eller ufritt, hva begrenser valgene og handlingene våre og hva kan igjen bidra til at vi tar valg som de før oss ikke har hatt, men som kan få betydning for de etter?

5.0 Vitenskapsteoretiske og forskningsmetodiske retninger som undersøkelsen kan sees i lys av.

5.1 Naturvitenskapelig tradisjon – positivismen

Den naturvitenskapelige tenkemåten oppstod gjennom Leonardo Da Vinci, Johannes Kepler og Galileo Galilei, på 14- til 1600- tallet. Gjennombruddet kom allikevel ikke før Newton sine oppdagelser innen fysikken oppstod (1642-1727) (Garsjø 1997). På 1800-tallet kom også den naturvitenskapelige forklaringen rundt livet på jorda, av Charles Darwin. Kjennetegnet ved naturvitenskapen er at den søker positiv kunnskap, derav positivismen. Innenfor positivismen er man opptatt av å forklare og å finne årsaker. Man ønsker å kunne forutsi et fenomen. Innenfor fattigdomsproblematikken ville målet kunne være å finne årsaken og dermed også løsningen på ”problemet”. En slik måte å se det på ville kunne bidra til en svært forutsigbar og ukomplisert hjelperolle. Jamfør Durkheim kan alle sosiale fenomener betraktes som ”ting”, og mennesket skiller seg ikke vesentlig fra for eksempel dyr (Garsjø 1997). Man kan trekke linjer til objektivismen, ved at man innenfor dette perspektivet ikke har en egen, fri vilje. På grunn av ytre og indre årsaker er alt årsaksbestemt, og man ville i utgangspunktet stå maktesløs innenfor kampen om og ikke komme innunder det som allerede er bestemt for deg.

Det positivistiske menneskesynet stiller høye krav til validiteten og reliabiliteten i en undersøkelse. Resultatene skal føre til lover, regler og generaliseringer. Sammenhengen i variablene vil måtte danne et grunnlag for forutsigelser. Man undersøker ut ifra noen antagelser, og skal finne ut om svarene man sitter igjen med viser at verden avviker fra antagelsene, eller ikke. Svarene man får viser om antagelsen er sann, eller usann.

Undersøkelsen skal være etterprøvable, slik at andre som foretar samme undersøkelse ville ha kommet fram til helt identiske resultater. Man har ikke som mål å endre verden, men å beskrive årsaks- og virkningssammenhenger. Forskeren må opptre helt objektivt og kan ikke være en del av det han/hun undersøker (Garsjø 1997).

Som ved andre teorier, er det reist en del kritikk også mot positivismen. I en sosialhjelper-sammenheng vil man kunne bruke deler av positivismen, for å finne faglig gode metoder i sitt arbeid, som er evidensbaserte. Derimot vil enkeltmenneske inneha altfor store variasjoner til at man kan benytte teorien fullt ut i undersøkelser som dette. Undersøkelsen som jeg tar utgangspunkt i, i denne oppgaven, vil for eksempel kunne gi andre resultater om noen andre foretok den på en annen plass i landet. Resultatet avhenger av informantene, og vil kunne variere ut ifra hvem man spør. Garsjø (1997) skriver at troen på at denne teorien som metode

er objektiv, møter kritikk. Man må i all forskning foreta noen valg og være verdirettet. Han skriver at verdinøytralitet er utopisk.

5.2 Hermeneutikk

I møte med en tekst kan man ha to holdninger, å forklare (strukturalisme) og forstå. Hermeneutikk er en måte å forstå og tolke en tekst på. Selve begrepet kan defineres som forståelseskunst, som i seg selv viser at det er en kunst å forstå, å tolke. Det er en vitenskapelig teori som vi i praksis bruker hele tiden. Når vi tolker, eller forsøker å forstå et bilde, en situasjon man kommer oppi som barnevernsarbeider osv. I forskning vil forskeren forsøke å forstå et fenomen knyttet til en hensikt. Man forsøker å trå inn i en annens opplevelsesverden og fortolke situasjonen. Dette kan oppfattes som et alternativ til positivismen, fordi man forsøker å forstå og ikke forklare. Forskeren er en del av det han/hun skal studere, og han/hennes forståelse av seg selv er med på å bestemme og styre resultatet. Som oftest er det brukt i kvalitative undersøkelser. Det er fokus på individets opplevelse av situasjonen.

Friedrich Schleiermacher (1768-1834) etablerte hermeneutikken som generell forståelselære, som en metode for å unngå misforståelser i fortolkningen av alle typer tekster. Han utviklet hermeneutikken til å gi et grunnlag til forståelsen mennesker imellom. Utgangspunktet er dialogen, der språket er måten man kommer til forståelse på (Garsjø 1997). Wilhelm Dilthey (1833-1911) videreførte Schleiermachers hermeneutikk, hvor fortolkningen først og fremst retter seg mot den bevisstheten som frembragte verket. Martin Heidegger (1889-1976) og Hans-Georg Gadamer (1900-2002) utvider hermeneutikken til å bli en allmenn lære om forståelse generelt, en hermeneutisk filosofi. Argumenterer for at all fortolkning forutsetter at vi allerede har en forforståelse av verden (Garsjø 1997).

Den hermeneutiske sirkel, eller spiralbevegelse, gir mulighet for en kontinuerlig meningsforståelse. Man kan, gjennom å tilegne seg mer kunnskap, få en mer reflektert helhetstolkning. Forståelsen av verden, og det man forsker på, kan utvikle seg og endre seg. Man kan også se det som en refleksjon i en tolkningsprosess i et kvalitativt samfunnsvitenskapelig prosjekt (Repstad 1993).

Hermeneutikken kan komme i konflikt med de tradisjonelle vitenskapskriterier om blant annet objektivitet. Man kan risikere at man fortolker ulikt, og at det blir en altfor subjektiv måte å

gjøre undersøkelser, eller fortolkninger på. Man jakter på fortolkningen der alt går opp. Repstad (1993) skriver at kvalitativ forskning kan gå for langt i romantiseringen av en subjektiv opplevelse, både aktørens og forskerens, og dermed skade interessen for systematisk og allsidig datainnsamling. Et sitat fra boka til Repstad (1993) lyder slik:

”Samfunnsforskningen må fremdeles famle seg fram på stien mellom på den ene siden naiv tro på en entydig tolkbar virkelighet ”der ute” og på den andre siden en fullstendig erkjennelsesmessig relativisme, der den ene tolkningen er like troverdig som den andre”
(Repstad 1993,92)

5.3 Fenomenologi

Fenomenologi er beslektet til hermeneutikken. Fenomenologien er læren om der erfarte. Edmund Husserl (1859-1938) er grunnleggeren av den moderne fenomenologien. Hans mening var at all mening har opphav i menneskets livssituasjon. Han mente at vitenskapens oppgave var å utforske livsverdenen og uttrykke den teoretisk (Garsjø 1997). Han hadde en filosofi rundt hvordan mennesker skaper verden selv. Dette i kombinasjon med Webers tanker rundt forstående sosiologi, utgjør utgangspunktet for sosiologen Alfred Schütz sin fenomenologi. Han var elev av Husserl og tok hans ide videre inn i sosiologien. Han definerte begrepet livsverden, eller hverdagsverden som den verden vi ikke stiller spørsmål til om det ikke skjer noe utenom det som er vanlig. Den verden som vi tar slik den er og slik vi har en oppfatning og forventning om at den skal være. Dette er litt i kontrast til vitenskapsverden, der vi setter mer spørsmålstegn (Nygaard 1995).

Schütz mente videre at det er hvordan hvert enkelt individ oppfatter sin egen omgivelse på ulike måter som er interessant å undersøke. Intersubjektiv er et av hans begreper for å undersøke noe fenomenologisk, ved å se på hvordan ulike menneskers interaksjoner griper inn i hver sin bevissthet. Han studerte de interaksjonene man som individ ikke tenker over at er tilstede, men som allikevel har betydning for vår oppfatning av verden og interaksjon med andre (Nygaard 1995).

5.4 Kritisk teori

Kritisk teori kjennetegnes ved å ha en kritisk holdning til vitenskap og samfunn. Garsjø (1997) skriver at Marx antagelig er den som har hatt størst innflytelse på denne teorien. Både han og Engels (1820-1895) mente at menneskets tanker og bevissthet er et produkt av de økonomiske og sosiale forhold som man lever under. De mener videre at menneske er i stand til å påvirke og forandre disse forholdene. Det kritiske menneskesynet inneholder en oppfatning om at menneske både er objekt og subjekt, den er basert på dialektisk tenkning. Vi både skaper og vi er påvirket.

Garsjø (1997) viser til tre begreper for å forstå den kritiske teorien og utviklingen av den. Herunder materialismen, som jeg har beskrevet tidligere. Deretter den dialektiske forståelsen som er sentral for forståelsen av helheten. Mennesket kan ikke forstås uten at en samtidig forstår samfunnet. Det innebærer at mennesket ikke kan ses som et produkt av samfunnet, og samfunnet som et produkt av mennesket. Man ser på utviklingen som skjer gjennom gjensidige prosesser på det indre og det ytre plan.

Det tredje begrepet, historisk-dialektisk materialisme er et helhetssyn hvor menneske og samfunn i går ikke var de samme som i dag eller i morgen. Vi påvirkes av de historiske og samfunnsmessige omgivelsene våre (Garsjø 1997).

Frankfurterskolen er en retning innenfor kritisk teori, som fikk stor betydning for utviklingen av denne teorien etter 2.verdenskrig. Habermas var blant representantene for å utvikle denne retningen. Retningen oppfatter menneskets utvikling som en prosess hvor det skjer en veksling mellom det ytre og det indre. Mennesket er preget av indre motsetninger som blant annet består av ideer, holdninger, tenkemåter og følelser. Disse ”kampene” skaper og forandrer menneske. Menneske, med sine ideer og holdninger påvirker også sine omgivelser, som igjen påvirker menneske (Garsjø 1997).

Habermas sier om kritisk teori og metode, at kunnskapsinnhenting representerer ulike samfunnsmessige interesser i forhold til tre virksomhetsområder, arbeid, samhandling og frigjøring. En kritisk vitenskapelig praksis sier at forskere skal være deltakere i prosessen og at formålet skal styre problemstilling og metoder for datainnsamling.

Innenfor fattigdomsproblematikken oppfatter man i et kritisk perspektiv dermed at menneske ikke bare er et offer for omstendighetene, men direkte påvirket av samfunn og omgivelser, men allikevel med mulighet til å forandre omgivelsene og sin egen situasjon gjennom praksis.

Man har ikke helt fri vilje, men man er allikevel ikke determinert slik naturalismen mener. Samfunnsproblemer, som for eksempel fattigdom, ligger både til samfunnet og mennesket selv. Når det gjelder å forstå fattigdom og hvordan fattigdommen oppstår, vil det innenfor kritisk teori være slik at man for eksempel ser på medias formidling av fattigdom. Informasjonen vi har kommer fra media som norske aviser, tv program og radio. Dette innebærer at den informasjonen vi får fra hendelser/situasjoner rundt dette tema, er tolket av journalister, som muligens befinner seg i en helt annen situasjon enn å leve under fattigdomsgrensa. Journalisten må tolke andres opplevelse av situasjonen ut fra egen ideologi og bakgrunn, noe som blir videreført til oss gjennom media. En kan da si at vi får riktig informasjon om de konkrete hendelsene, men det som ligger bak vær hendelse blir tolkning. Vi kan derfor ikke, i følge kritisk teori, få innsikt i den fulle sannhet om hva som ligger til grunne for fattigdommen hos den enkelte familie, det enkelte menneske.

6.0 Tidligere forskning

I denne delen vil jeg gi en kort innføring i forskning som er gjort innen temaet fattigdom, og hva denne forskningen i hovedsak har fokusert på. Det eksisterer et stort omfang av forskningsmateriale som jeg ikke har kjennskap til, og som derfor ikke vil bli presentert i denne oppgaven, men jeg håper å få belyst noe av det, og forhåpentlig noe av det viktigste som har blitt gjort de senere årene.

Jeg vil også vise til litt statistikk rundt temaet og jeg vil forsøke å belyse omfanget av fattigdommen i Norge, også sett i sammenligning med andre land.

6.1 Tidligere forskning innenfor temaet fattigdom

Innenfor fattigdomstemaet er det skrevet mye, ment mye og forsket mye. Innenfor det aktuelle tema i denne oppgaven, om barneverntjenesten kan tilby fattige familier en betydningsfull hjelp mot barnefattigdommen har jeg ikke funnet noe konkret forskningsmateriale. Det er skrevet om ulik hjelp man kan tilby disse familiene, spesielt gjennom velferdsstaten, men det er i hovedsak fokus på å få folk ut i arbeid, skape flere arbeidsplasser, tilrettelegge på måter som gjør at flere kommer ut i arbeid. Det er vanlig å se på hva velferdsstaten som helhet kan gi av hjelp. Sannsynligvis er det den mest fornuftige måten å se det på, fordi en familie med behov for hjelp ofte trenger et helhetlig tiltak rundt seg. Det er allikevel viktig for meg å ha hovedfokus på barneverntjenesten, og dermed barna som er brukerne av denne tjenesten. Dette fordi jeg selvfølgelig har personlige interesser pga eget yrke, men også fordi dette er fremtiden og barna er offer for fattigdommen. De er prisgitt den familien de har fått, og slik velferdsstaten har lært oss å tenke, så blir dette et ansvar for samfunnet, nettopp å sørge for at disse barna får det bedre.

Jeg har valgt å bruke rapporter utarbeidet av forskere ved NOVA. Dette for å begrense omfanget, men også fordi jeg anser disse rapportene som gode, oppdaterte og samfunnsnyttige generelt. De er gjerne utarbeidet på oppdrag fra blant annet departementet, hvilket også er med på å gi oss et bilde av hvilke fokuspunkter staten Norge ønsker at samfunnet skal ha innenfor fattigdomsproblematikken. Jeg har også benyttet meg av boka ”barnefattigdom” av Fløtten (2009). Boka viser blant annet til ulik forskning innen feltet barnefattigdom og Fløtten (2009) har gjennom sine arbeider vist stor interesse for akkurat dette temaet.

Elisabeth Backe Hansen er en forsker ved NOVA som har forsket mye på barns levekår og hun har blant annet (sammen med flere) skrevet en kvalitativ studie av barn og foreldre i familier med vedvarende lavinntekt. Et sitat fra rapporten, hentet fra intervju med et barn er slik:

”Jeg har tre ønsker til jul, men de er litt dyre. Det er tre ting fra G-sport, det er skøyter, rosa ski og en dress. Det er det jeg ikke har. Mamma sa jeg skal spare til det, men jeg har bare 93 kroner i sparebøssa. Hun skulle gjøre det, men hun gjør det aldri. Selv om jeg har så lyst på det. Jeg hadde egentlig 150, men mamma tok alle pengene. Mamma sa jeg skal kjøpe det til deg, men det skjer aldri. Jeg har en boblebukse som jeg hadde både i 1. og 2. klasse, og den tåler ikke vann og har gjort at de andre buksene mine som jeg har under, har blitt ødelagt. Pappa kan heller ikke kjøpe den til meg, for han har heller ikke penger. Mamma kjøper ikke alt jeg har lyst på, men den sengen har mamma kjøpt for 60 kroner av barnehagen. Det var greit, for den var billig” (Nova rapport 16/10, 45).

Dette er et svært typisk utsagn fra en barneskole elev som lever under fattigdomsgrensa. Som barnevernsansatt hører vi jevnlig lignende uttalelser fra barn som ønsker seg materielle ting som de faktisk trenger, og som de fleste andre på skolen allerede har. Hva kan barneverntjenesten bidra med i disse tilfellene, og bidrar hjelpetiltak til en varig endring, eller er det kun en kortvarig hjelp der og da? Nevnte rapport viser til tiltak som både er virksomme, og samtidig ikke-stigmatiserende. Dette er et sentralt tema. Barn, og gjerne voksne også, ønsker ikke å være så spesielle, de ønsker ikke å ha veldig annerledes hus og klær enn andre barn. De ønsker heller ikke at tiltak rettet mot dem skal være så synlig at alle vet at de må ha hjelp fordi foreldrene ikke har penger nok selv. Også i denne rapporten er det tiltak innen arbeidsmarkedet og tiltak som tilgang til utdanning og helsetjeneste som trekkes fram. Forskerne har spurt informantene hvordan de har opplevd disse tiltakene, som er innsatsområde til politikerne i all hovedsak. Informantene har i undersøkelsen svart at de i liten grad har opplevd en endring i situasjonen, eller de har eventuelt ikke vært klar over statens satsing på disse områdene. Noen har oppgitt at vurderingene rundt tiltak fra velferdsstaten har vært basert på så skjønnsmessige vurderinger at de selv ikke har fått noe ut av dette. Det har videre blitt sagt i undersøkelsen at noen har opplevd hjelp gjennom å ha en fast person å forholde seg til som kan hjelpe til i det byråkratiske systemet. Det virker uviktig om vedkommende er fra barnevern, NAV, eller andre instanser. Hovedsaken er at det er en person som kjenner og forstår deres situasjon og som ut ifra det, hjelper de.

Rapporten kommer med følgende sitat om resultatet av forskningen utført av Backe Hansen m.fl:

”Resultatene understreker behovet for å tenke bredspektret og mangefasettert i arbeidet med disse familiene. Økonomi er ikke tilstrekkelig i seg selv, heller er det snakk om at barn og familier trenger hjelp med en livssituasjon der mange belastninger til sammen gjør livet svært vanskelig. På den andre siden er bedre økonomi en nødvendig, om enn ikke tilstrekkelig betingelse for at familienes situasjon kan endres. Dette tilsier at en plan for å hjelpe de mest økonomisk utsatte familiene i en kommune må involvere alle aktuelle tjenester og instanser, slik at man kan sette inn effektive tiltak på flere områder parallelt. Disse familiene representerer en utfordring for kommunalt samarbeid på tvers av etatsgrenser, og de fortjener at dette samarbeidet prioriteres” (Nova rapport 16/10, 116).

Rapporten avsluttes med å si at forskerne savner mer forskning om i hvor stor grad og på hvilke måter sosiale nettverk kan være ressurser for disse familiene, både for å greie seg i det daglige og for kanskje å få overskudd til å komme over i en annen situasjon. Kanskje dette er tiltak barneverntjenesten i større grad kan bidra med?

En annen forsker ved NOVA, Mona Sandbæk, har sammen med Axel West Pedersen skrevet en rapport, nr 10/10 basert på en panelstudie fra 2000-2009, om barn og unges levekår i lavinntektsfamilier. Også denne rapporten tar opp temaet tiltak. De skriver at tiltak kan deles inn på ulike mater. Man kan skille mellom universelle tiltak for å bedre barnefamiliers økonomiske situasjon i sin allmennhet. Deretter de mer selektive og målrettede tiltak som ’kun’ bedrer den økonomiske posisjonen til dem som har de laveste inntektene. Man kan også skille mellom strukturelle tiltak som angriper årsakene til fattigdomsproblemer på et samfunnsmessig nivå og tiltak som søker å lette konsekvensene for barn og unge ved å leve i familier med lave inntekter. Rapporten deler opp tiltakene i følgende: tiltak rettet direkte mot barna, universelle tiltak som styrker foreldrenes mulighet til å sørge for barna sine, og målrettede tiltak for voksne som er med på å sikre at barnas (økonomiske) rettigheter ivaretas godt nok. Innenfor disse gruppene har Sandbæk og Pedersen foreslått konkrete tiltak, som at aktiviteter i regi av skolen alltid skal være uten ekstra kostnader for barna og foreldrene, den kostnadsfrie leksehjelpen som nå er innført er blant annet et tiltak som velferdsstaten tilbyr nettopp med tanke på at alle barn skal ha muligheten til å nyttiggjøre seg dette. Videre argumenterer Sandbæk og Pedersen for at barnehage og SFO bør ha så rimelige priser at alle kan benytte seg av disse tilbudene. Videre poengterer de viktigheten av fritidsaktiviteter,

hvilket det også er innført tilskuddsordninger for å få til mer av. Det er allikevel slik at svært mange fritidsaktiviteter er dyre og nærmest umulig å prioritere for en del familier.

Barnekonvensjonens artikkel nr 27 slår fast at barn har rett til en tilstrekkelig levestandard.

Det er først og fremst foreldrene som har ansvaret for å sikre denne levestandarden, men dersom de ikke klarer dette på egen hand, skal staten bistå dem. Sandbæk og Pedersen skriver at Oppedal (2007, 2008) mener at nøkterne utgifter til for eksempel ferie- og fritidsaktiviteter, lommepenger, julefeiring, fødselsdager dåp og konfirmasjon faller inn under det livsoppholdet barn har krav på. Det er allikevel vanskelig å unngå at det tas skjønnsmessige vurderinger rundt dette. Ferie, fritidsaktiviteter med mer kan ses veldig individuelt i forhold til behov, ønsker, og det at hver ting har svært ulik kostnad. Sosialtjenesteloven gir noen retningslinjer på for eksempel sosialhjelp, men det er svært varierende i hvilken grad NAV tar skjønnsmessige vurderinger utover det som de er pålagt å gi støtte til, ut ifra gitt normer. Her har høyst sannsynlig barneverntjenesten større rom for å gjøre skjønnsmessige vurderinger og dermed bidra med deler av disse behovene for barn som ikke selv har en familie som kan gi de det. ”*Sosial- og barneverntjenesten er særlig viktige instanser for å ivareta barns interesser, inkludert de økonomiske. Barns økonomiske interesser vil som regel ivaretas å en tilstrekkelig god åate gjennom samtaler med foreldrene, men barn har også prosessuelle rettigheter i form av rett til å uttale seg og rett til medvirkning i saker som gjelder dem selv. Også sosialtjenesten har plikt til å sørge for at barnas eventuelle synspunkter blir innhentet og at de uansett får sine økonomiske behov undersøkt og vurdert*” (Sandbæk og Pedersen 2010,250).

Rapporten konkluderer med at universelle tiltak fungerer best, der man både får foreldrene ut i arbeid, enten tilrettelagt eller på vanlig måte, samt samarbeider instanser imellom for å få til tiltak som gir helhetlig hjelp. Rapporten tar også opp at man må velge hvor man setter fokus, om man i hovedsak vil satse på hvordan barnet har det i dag, eller om man skal tenke mest på det langsiktige, hvordan barnet vil få det på sikt og eventuelt hvilke tiltak som fungerer best ut ifra hvor man har fokus.

En tredje rapport fra NOVA, utarbeidet i 2008, nr 3/08, av Lars B Kristoffersen og Sten-Erik Clausen ble utarbeidet på oppdrag fra sosial - og helsedirektoratet. Målet var å belyse sider ved barns fattigdom ved å benytte data om bruk av sosialhjelp og andre levekårsfaktorer. Dataene er utviklet gjennom en periode på 14 år, i hovedsak gjennom å innhente informasjon fra SSB. Selve rapporten heter barnevern og sosialhjelp. Den sier ikke så mye om konkrete tiltak som kan avskaffe, eller minske omfanget av barnefattigdom, men den sier noe om

hvordan tidligere barnevernsbarn har det. Dette vil igjen kunne si noe om de tiltakene som har vært satt inn av barnevernet, har ført til en bedring eller ikke.

I rapporten er det skrevet at det var særlig høy sosialhjelpsbruk blant tidligere barneverns klienter med foreldre som hadde mottatt sosialhjelp. Videre var det en svært lav andel blant tidligere barnevernsbarn som hadde høyere utdanning. Det er også større arbeidsledighet blant disse barna, sammenlignet med den øvrige befolkningen. I perioden som rapporten baserer seg på, fra 1990 til 2005 er økonomisk stønad det mest brukte tiltaket i barneverntjenesten, deretter barnehage og så besøkshjem. Det er et tankekors at *”personer som har hatt tiltak fra barnevernet, kommer dårligere ut på alle de levekårsfaktorene som er presentert sammenliknet med personer med lik aldersfordeling som aldri har fått barnevernstiltak”* (Kristoffersen og Clausen 2008,12).

Boka ”Barnefattigdom” av Fløtten (2009) refererer blant annet til hva tidligere forskning sier om forholdet mellom fattigdom og sosial deltakelse. Fløtten (2009) skriver at det er mye forskning på område, men ikke så mye direkte knyttet til barna. Forfatterne ønsker likevel å fokusere litt på dette fordi hvordan barnas sosiale liv er, kan påvirke deres framtidige liv. De viser til en britisk studie sitert hos Backe-Hansen i 2004, som konkluderte med at fattigdom har signifikant effekt på risikoen for sosial ekskludering. Samtidig fant de mange barn og unge som scoret høyt på lite sosial deltakelse uten at de samtidig kom fra økonomisk vanskelige forhold. Det vises også til andre studier der man konkluderer med det samme, og hvor man kan slå fast at det er en sammenheng mellom fattigdom og barns emosjonelle sosiale situasjon. I alle undersøkelsene det vises til er allikevel konklusjonen at svært mange unge har tilsvarende opplevelser uten å være fattige.

Ung i Norge undersøkelsen (2002) viser også at det er en sammenheng mellom familiens økonomiske situasjon og de unges sosiale relasjoner. Hvis familien har dårlig økonomi er det større sannsynlighet for at unge opplever å være upopulære, ensomme, opplevelser fra mobbing, mangel på faste venner. Men også her konkluderes det med at barn fra familier der økonomien er god opplever slike vanskeligheter (Fløtten 2009).

Det er flere ting som kan peke i retningen av at det er større risiko for å ha et begrenset sosialt liv som barn i en fattig familie. Det ene er mangel på deltakelse i aktiviteter som koster penger. Videre er det flere som bor svært marginalt og ikke tør å ta med venner hjem pga dette. Det kan være vanskelig, eller umulig å kjøpe de moteriktige klærne, og utstyr generelt. Samt at foreldrene kan være så påvirket av situasjonen at de ikke har energi, eller evne til å følge opp barnet godt nok på det sosiale plan (Fløtten 2009). Egen jobberfaring har også vist

at foreldre i fattige familier kan slite psykisk, ha sosial angst med mer. Dette påvirker selvfølgelig barnas anledning til sosial utfoldelse og utvikling. Man kan diskutere om det er fattigdommen i seg selv som utgjør ekskluderingen fra det sosiale, eller om det er det psykiske. En kan lett forestille seg at disse tingene har en sammenheng, selv om jeg ikke kan påvise dette nettopp fordi mye forskning viser at barn som lever under gode økonomiske forhold kan oppleve det samme som de fattige barna. Det er ikke sånn at de fattige barna er enestående i forhold til sosiale utfordringer, men de står i risiko for å falle utenfor på grunn av de ovenfornevnte faktorene.

6.2 Statistikk rundt fattigdommen i Norge

Norge har en tendens til å komme blant de beste landene på den internasjonale levekårsindeksen Human Development Index, HDI som FN-publikasjonen Human Development Report hvert år publiserer. I media ser vi ofte en diskusjon rundt dette fordi andre tall også er svært høye i Norge, som blant annet selvmordsstatistikken. Lysestøl og Meland (2003) har skrevet en del om hva som er utviklingstendensen i Norge i forhold til dette med de faktiske levekårene som folk lever under i Norge. Med levekår mener de om man har ressursene som skal til for å fylle de behovene vi som mennesker har.

De tar blant annet opp spørsmålet om hvordan Norge ville vært ranket om man tok med tall innen for eksempel sykefravær, ensomhet og psykiske lidelser. Stortingsmelding nr 50 1998-99 slo fast at bortsett fra Italia så var Norge det landet i Europa der ulikhetene økte mest. HDI tar utgangspunkt i gjennomsnittet, og ser ikke på fordelingen av godene innad i befolkningen (Lysestøl og Meland 2003). Hvis man sammenligner HDI fra 2001, da Norge stod øverst på lista på levekårsindeksen, og stortingsmeldinga, kan man tenke seg at det befinner seg noen mennesker i Norge med svært gode levekår, og kanskje noen som har middels og mer enn godt nok, samt noen som har svært dårlige levekår. Siden ulikhetene også øker, kan man tenke seg at de som har det dårligst heller ikke har hatt en tendens til å få det bedre.

I 2002 kom arbeidsdepartementet også med en rapport om fattigdom og tiltak. Rapporten viser at hvordan man skriver og formulerer begreper innen fattigdomsproblematikken, kan gi ulike måter å se utfordringene på. Departementet her har en noe ulik måte å skrive på, sammenlignet med media, Lysestøl og Meland. Jeg siterer fra rapporten skrevet i desember 2001: *Norge er blant de land i verden som har minst fattigdom og lavest andel fattige (se*

eksempelvis UNDP 2001: 152). ”Samtidig er det et tankekor og en utfordring at Norge - etter å ha hatt en velutbygd og moderne velferdsstat i flere tiår - fremdeles har et lite mindretall som er utsatt for fattigdom. Skal en gjøre et framstøt for å få bukt med den gjenværende fattigdommen, trengs det en kombinasjon av flere tiltak og virkemidler. Det er lite fruktbart å lete etter det ene universalmiddelet som kan gjøre slutt på restfattigdommen i Norge.”

10.09.2004 skriver Aftenposten at ”Regjeringen mener Norge har 90 000 fattige. Ifølge EU er tallet 400 000 - blant dem alle landets minstepensjonister. Statssekretæren kunne jo selv prøve å overleve på 82 000 kroner i året. Hvor går grensen? Forskjellen er så stor at flere av opposisjonspartiene på Stortinget lover Regjeringen kamp om fattigdomsgrensene: Det er nemlig flere fattige i Norge enn hva Regjeringen later som, er omkvedet.”

Aftenbladet fra 08.05.2008 skriver at fersk statistikk fra SSB viser at Norge fikk 10.000 flere fattige det første året med rødgrønn regjering. De viser til at Statistisk sentralbyrå har gjort opp status for 2006, hvilket viser at mens mange tjener mer, øker antallet fattige. Dette samsvarer med det Lysestøl og Meland skriver i 2003.

Det er skrevet mye, og ulike begreper brukes rundt omfanget av fattigdommen. Helt korrekt statistikk er derfor vanskelig å finne, blant annet fordi det stadig pågår en diskusjon rundt hva man skal måle og hvilke tall og faktorer man skal undersøke innen. I Norge forholder man seg til OECD-skalaen, mens det innimellom allikevel pågår en diskusjon rundt om man burde benyttet seg av EU-skalaen. Da ville antallet familier under fattigdomsgrensa vært større. En oversikt over forskjellen på disse tallene er slik:

Her går fattigdomsgrensen		
	OECD-skalaen (Norsk standard)	EU-skalaen
Enslig	82 000	119 000
Enslig forsørger		
med 1 barn	123 000	154 000
med 2 barn	164 000	190 000
med 3 barn	205 000	225 000
To voksne	140 000	178 000
To voksne		
med 1 barn	181 000	213 000
med 2 barn	222 000	249 000
med 3 barn	263 000	284 000
med 4 barn	304 000	320 000
Lavinntektsgrenser i kroner (årsinntekt)		
Kilde: SSB		

(SSB)

Regjeringens mål har i noen år vært å avskaffe fattigdom, og det er nærliggende å lure på den politiske motivasjonen for å bruke tall og statistikker som viser et mindre antall fattige familier enn det som er den subjektive opplevelsen av det å ha lite ressurser tilgjengelig. I 1979 erklærte statsminister Nordli følgende:

”Det er for første gang i dette lands historie, og for de andre nordiske landene, at vi kan si bestemt at fattigdom og sosial nød er blitt utryddet” (Lysestøl og Meland 2003,182).

Departementet brukte i sin rapport begrepet restfattigdom, som får befolkningen til å tenke at det er et stort mindretall som er i denne situasjonen i Norge. Sitatet gjør fattigdomsbegrepet til et lite problem, sammenlignet med hvordan enkelte andre definerer det i cirka samme tidsrom. Hva som er riktig, eller ikke skal jeg ikke diskutere, men de ulike begrepsmåtene viser at hvordan vi får høre om begrepet fattigdom og omfanget av det, gir oss ulike synspunkter på hvor stort problemet egentlig er. Vi påvirkes av omgivelsenes syn på akkurat dette. Det som alle allikevel er enige om, er at man må jobbe for å finne tiltak som minsker, eller eliminerer fattigdommen helt. At fattigdommen var helt utryddet i 1979, tror jeg de fleste kan være enige om at ikke var tilfelle. Det er nok svært usannsynlig at fattigdommen har vært, eller noen gang vil bli, helt utryddet.

6.3 Kort om fattigdommen i andre land

En stor del av verdens befolkning får ikke engang dekket de mest elementære behovene. Afrika er i en særlig alvorlig situasjon. Den fattigdommen som er i den 3.verden dreier seg om en fattigdom som gjør at det er vanskelig å fungere som menneske. Ressursene er så små at familien ikke får dekket kaloribehovet sitt. Det oppstår ofte sykdommer som får døden som følge. Boligene kan ikke sammenlignes med i Norge, selv om mennesker i Norge også bor på gata.

Fattigdommen i verden har mange ansikter, og i en del tilfeller blir det vanskelig å sammenligne fattigdommen som barn i den 3.verden utsettes for, med den fattigdommen som vi ser i Norge. FN har trukket ut 4 dimensjoner av fattigdom:

1. Helsedimensjonen
2. Kunnskapsdimensjonen

3. Menneskers mulighet til å være aktive

4. Den materielle dimensjonen

På bakgrunn av disse 4 dimensjonene utarbeider FN årlig en samleindeks. Rapporten de utarbeider har også data for ulikhetene i verden. For 2002 hadde den rikeste 1 prosenten i verden like store inntekter som de 57 prosentene som har minst (Lysestøl og Meland:2003).

Det skal bare en nyhetssending til for å se at fattigdommen i en del andre land enn Norge er mye tøffere. Det er snakk om sult, gatebarn osv. I Norge eksisterer det muligheter som velferdsstaten har hjemlet i lov gjennom sosialtjenesteloven, slik at man kan søke om nødhjelp og man har rett på tak over hodet. Å være i en slik situasjon, der du under alle omstendigheter er avhengig av andre for å overleve, kan vi allikevel tenke oss at er nedverdiggende og vanskelig, også i Norge. Spesielt vanskelig er det i familier med barn, fordi barna påføres smerte som de er offer for, og som de er prisgitt at andre gjør noe med.

7.0 Om selve undersøkelsen

Gjennom min veileder ved høgskolen fikk jeg etter en god stund med usikkerhet knyttet til tema på oppgaven, informasjon om en studie som han selv var del av. Selve undersøkelsen ble kalt "Det Nye Barnevernet", med undertittelen "Barnevernet på ny kurs?". Jeg har tatt utgangspunkt i sluttrapport fase 1, NF-rapport nr.8/2009. Gjennom undersøkelsen ønsket forskerne å få fram en bred oversikt over familiene som har kontakt med barnevernet. Informantene er foreldrene. I rapporten skriver de selv at de mener utvalget av familier som kom med er representative for barnevernets brukerfamilier i store og mellomstore kommuner. 723 familier deltok i undersøkelsen, og undersøkelsen er den største av sitt slag som har funnet sted i Norge. Undersøkelsen er basert på informasjon fra brukerne selv, kun deler av undersøkelsen er basert på informanter fra barnevernet. Undersøkelsen tar opp temaer som livssituasjon, levekår, utfordringer og sosiale ressurser, og hevder at vi har fått et nytt barnevern i Norge. Forskerne skriver at barnevernet i dag er en familieorientert tjeneste som dekker behovene til både barna og foreldrene. Tilliten til barnevernet fremstår som utbredt blant informantene.

Undersøkelsen har vist at noe av det som er lite endret i barnevernet, er at brukerne i stor grad tilhører grupper med lav sosioøkonomisk status, lave inntekter, svak tilknytning til arbeidsmarkedet, og høy forekomst av somatisk og psykisk sykdom. Psykososiale belastninger er også utbredt. Forskerne skriver at det er opplagt at den gruppen som har ført til stor vekst i antall brukere av barneverntjenesten, i hovedsak er familier fra marginaliserte grupper. Det er også en stor del av familiene i undersøkelsen som får hjelp av barnevernet i form av velferdsbehov uten at det er direkte bekymring for akutt eller alvorlig omsorgssvikt (NF-rapport nr 8/2009).

7.1 Bakgrunnen for at prosjektet ble satt i gang

Etter avslutning av en større barnevernsstudie utført av Marthinsen i 2003, ble det utarbeidet et følgeprosjekt hvor målet var en bred studie av klientene i dagens barnevern for å belyse mangfoldet av virksomheten som foregikk med en stadig voksende andel av foreldre og barn som ble barnevernsklienter. Det har vært en økning av plasseringer, spesielt blant ungdom, men antall hjelpetiltakssaker er det som har økt mest. Det var ønskelig med en større intervjuundersøkelse på bakgrunn av dette, fordi barnevernets egne rapporteringer i for liten

grad viser vidden i forklaringene rundt dette. Det var et ønske om å se mer på de sammensatte behovene rundt dette. Barnevernets utviklingscenter fikk ikke finansiering for et slikt prosjekt i 2003, men ble tatt opp igjen i 2005/2006 i forbindelse med at HIST vedtok en strategisk satsning på forskning inn mot barnevernet. Det ble da bevilget penger for en treårsperiode til et slikt prosjekt, og Nordlandsforskning ble med på utviklingen sammen med UIS og HiL. Agder ble senere med vis HIST. I 2006 ble det også tatt kontakt med Bufdir og BLD, og denne kontakten utviklet seg til et fruktbart samarbeid. Forfatterne av rapporten er Willy Lichtwark, Halvor Fauske, Edgar Martinsen, Elisabeth Willumsen, Graham Clifford og Bente Heggem Kojan (NF-rapport nr 8/2009). Fase 2 i prosjektet er foreløpig ikke utgitt.

7.2 Egen interesse for undersøkelsen

Som barnevernsansatt er det flere interessante felt som kan belyses ut ifra de ulike temaene i rapporten. Som nevnt tidligere er kommunen der jeg er ansatt litt ekstra belastet, eventuelt beriket, med fattige familier. Dette har gitt meg nye erfaringer og en nysgjerrighet på hva vi som fagpersoner og velferdssamfunn kan og bør tilby disse familiene, da spesielt barna. Gjennom jobben har jeg erfart at et fattigdomsproblem sjelden kommer alene, og foreldrene og barna har ofte tilleggsproblematikk som de på best mulig måte må håndtere i hverdagen sin. Det er mitt synspunkt at kommunen også er beriket med å ha disse familiene i ekstra kvantum. De har noen sterke historier å fortelle, noen sterke opplevelser og mange erfaringer og meninger som andre ikke ville tenkt på. De kan tilby ressurser som andre ikke har evner til å reflektere over, og de vet ofte svært godt hvordan de må sette pris på andre ting enn det materielle.

På grunn av ”min” kommunes litt særskilte situasjon vil jeg nok kunnet ha foretatt en egen undersøkelse av disse foreldrene og barna, og dermed fått mye nyttig informasjon knyttet til det problemstillingen min handler om. Det oppleves vanskelig og skulle gjøre det i en så liten kommune. Det handler om svært personlige spørsmål og samtaleemner, og en anonymisering vil av svært få oppleves som reell. Jeg jobber i en liten kommune der folks liv er svært synlig for mange. En generell oppfatning er en redsel for taushetsplikten, også blant de profesjonelle. De opplever ofte at naboen sier.. Av etiske grunner ønsket jeg ikke å involvere disse menneskene, og reflekterte en god stund over hvordan jeg skulle grunnfeste oppgaven min. da jeg fikk informasjon om NF-rapporten nr 8/2009, fant jeg raskt ut at dette var en studie som i stor grad ivaretok de spørsmålene som jeg ønsket å belyse. Det er en stor studie, slik at den tar

også opp andre interessante ting fra barnevernfeltet, men det er altså ikke det jeg har satt fokus på. Mitt fokus er om barneverntjenesten kan tilby fattige familier en betydningsfull hjelp mot barnefattigdommen?

8.0 Metode

Jeg ønsker her å belyse de metodene som er benyttet i studien. Jeg vil også drøfte denne bruken og komme med noen kritiske refleksjoner rundt dette. Da jeg selv ikke har bidratt i gjennomføringen av oppgaven blir det vanskelig for meg å si så mye konkret og detaljert rundt begrunnelsen for bruk av akkurat disse metodene, men jeg vil allikevel si noe om fordeler og ulemper ved bruk av disse metodene når jeg drøfter metodebruken i studien. Det er også sagt litt kort i selve rapporten om hvorfor de brukte den metoden de gjorde.

8.1 En redegjørelse for surveyintervjuer og surveyundersøkelser

Som metodisk verktøy i undersøkelsen benyttet forskerne seg av intervju som metode. Metode kan defineres som læren om de verktøy en kan benytte for å samle informasjon. Informasjonen som samles inn benevnes som data, og de innsamlede dataene kalles empiri. Metode brukes for å undersøke virkeligheten. Man ønsker å gjøre oppdagelser i den menneske- skapte verden, og ved bruk av metode får vi en forbedret og skjerpet oppdagelsesevne slik at vi lettere kan se årsaker til ulike hendelser, meninger bak handlinger, samhandling, strukturer osv(Halvorsen 2008). I dette tilfellet var ønsket å finne ut hva innholdet i barnevernet er, mer spesifikt sitert fra rapporten:

- *Hvordan kommer foreldrene i kontakt med den kommunale barneverntjenesten?*
- *Hvordan oppleves møtet med den kommunale barneverntjenesten?*
- *Hvilke problemer har barn og foreldre som kommer i kontakt med den kommunale barneverntjenesten?*
- *Hvilke tilbud får barn og unge som har kontakt med den kommunale barneverntjenesten?*
- *Hvordan opplever familiene at tiltakene har virket?*
- *Hvor fornøyde er familiene med den kommunale barneverntjenesten?* (NF-rapport nr 8/2009:15).

Ut ifra disse problemstillingene ble gjennomføringen av undersøkelsen planlagt, der det blant annet ble vurdert at intervju som metode skulle benyttes. Fase 1, som jeg har tatt utgangspunkt i, skal lage et grunnlag som gjør at man kan lage en fase 2 senere, der en igangsetter en følgestudie for å se nærmere på barnevernets konkrete vurderinger og tiltak, og familienes erfaringer med de tiltakene de fikk. Dette var en av grunnene for valg av metode, hvor en gjennomførte studien i et mindre utvalg kommuner. Det var relevant å se på tjenesteomfang, levekår generelt, tiltak og forløp i disse konkrete kommunene.

For å besvare problemstillingene på en inngående måte, ble datasettet bestående av både kvalitative og kvantitative data. Noen av disse dataene er egnet for kvantitative analyser og nye hypoteser til videre forskning (NF-rapport nr 8/2009).

Undersøkelsen er en surveyundersøkelse, som betyr at en gjerne bruker en kjent populasjon og trekker et representativt utvalg fra denne. Metodene i surveyundersøkelser er i hovedsak et standardisert spørreskjema og/eller standardisert intervju for mål på undersøkelsesvariablene. Det blir derfor viktig at spørreskjemaet/intervjuet er utformet på en valid måte.

Forskerne brukte surveyintervju, med spørreskjema som metode. Det var en systematisk og strukturert utspørring av et stort utvalg personer om temaer som har med barnevern å gjøre. Dette er den mest benyttede designen i samfunnsvitenskapene. I utgangspunktet kan man bruke hvilket tema man vil i slike undersøkelser.

Et standardisert intervju er en kvantitativ metode som kan benyttes for å skaffe seg informasjon. Ved denne studien har alle som har blitt intervjuet hatt standardiserte intervjuer ved at alle har fått de samme spørsmålene. Det vil si, alle foreldrene har fått de samme spørsmålene og alle i barneverntjenesten. Men disse to gruppene har fått ulike spørsmål. Fra barneverntjenestens ansatte har man fokusert mer på objektive opplysninger, mens foreldrene har måttet svare mer ut ifra egen opplevelse av situasjonen. Spørreskjemaene som har blitt brukt inneholder en variert måte å svare på. En del spørsmål har ja, eller nei som alternativer, andre har en skala der man kan krysse på om man er enig eller uenig, ut ifra grad man er enig, eller uenig i. Også er det noen spørsmål som er helt åpne, der informanten står fritt til å skrive svaret selv, uten svaralternativer. Dette er allikevel spørsmål der svaret som gis stort sett bærer preg av å være kort og konsist, som for eksempel: *"Hvis du er født i Norge, hvor lenge har du bodd i Norge?"* Andre spørsmål gir litt større rom for å svare mer utfyllende, der man blant annet spør om foreldrenes opplevelse av ansvarsgruppe og ønsker fordeler og ulemper ved ansvarsgruppen. Halvorsen (2008) skriver at det er en fordel å ha kvalitative

undersøkelser med både åpne og lukkede spørsmål. Som fordeler med åpne spørsmål peker han på muligheten det gir for å avdekke eventuelle misforståelser fra informanten, og informantens mulighet til å bruke egne ord i stedet for forskerens ord som i enkelte tilfeller kan virke fremmed. På den annen side krever åpne spørsmål en større motivasjon for å svare, det innebærer at man må reflektere mer over det man svarer på. Jeg vil hevde at dersom det svares utfyllende, og informanten er motivert til å gi svar, så vil man få mye mer ærlige svar, og det vil kunne være lettere for forskeren å forstå sammenhengen for hvorfor en har svart sånn eller slik i et annet spørsmål. Videre er det selvfølgelig en risiko for manglende svar fordi informanten kan la vær å svare på disse spørsmålene (Halvorsen, 2008). Ved direkte intervju, ikke spørreskjema, vil det nok være vanskeligere å la vær å svare. På den annen side vil jeg anta at dersom informanten mangler motivasjon for å svare, så har en muligens ikke så mange helt spesielle opplevelser i den ene eller andre retningen heller. Selvfølgelig er alle svar interessante, men dersom noen er fornøyde, eller svært misfornøyde, antar jeg at det ville ha blitt skrevet ned. I alle fall det sistnevnte.

Når det gjelder lukkede spørsmål så er det en fordel at de letter intervjuers arbeid med koding og svar. Videre kan informanten oppleve det enklere å svare fordi svaralternativene foreligger i skjemaet. Det kan på den andre siden utelukke alternative svar, og eventuelt svar som gir ambivalens (Halvorsen 2008).

Jeg har tidligere gjort rede for fenomenologien, og som kvalitativ design betyr en fenomenologisk tilnærming å utforske og beskrive mennesker og deres erfaringer med og forståelse av, et fenomen. Mening er et viktig begrep fordi forskeren bestreber seg på å forstå meningen med et fenomen sett gjennom menneskers øyne. Målet er å få økt forståelse og innsikt i andres livsverden (Johannessen m.fl. 2004). De viktigste stegene i et fenomenologisk design er:

- Forberedelse: forskeren søker å forstå menneske. Forskeren forsøker å forstå meningen med den erfaringen eller det fenomenet en studerer, og stille spørsmål som dermed gir svar på dette. Forskeren ønsker informantene til å beskrive sine erfaringer (Johannessen m.fl. 2004).
- Datainnsamlingen: forskeren foretar dybdeintervjuer gjennom å ha intervju med mellom 5-25 informanter som har erfaring med fenomenet som skal studeres. Det er viktig at forskeren selv må forstå sitt eget tolkningsmønster, slik at en er bevisst på

hva det er som gjør at en ser fenomenet og tolker det akkurat slik. For å forstå andre mennesker er det viktig å forstå sitt eget tolkningsmønster(Johannessen m.fl. 2004).

- Analyse og rapportering: forskeren lager seg først et helhetsinntrykk, deretter plukker en ut konkrete fenomener som har gitt mening for informantene. Man må nødvendigvis redusere datamengden og kunne håndtere stoffet analytisk. Forskeren forsøker videre å gå bak det som kommer fra i intervjuene, teksten analyseres og forskeren prøver å se hva det er som gir mening for informantene. Til slutt må forskeren sammenfatte intervjuene og lage en generell struktur basert på alle intervjuene som er gjort om de samme fenomenene(Johannessen m.fl. 2004).

Slik jeg forstår NF-rapporten, nr 8/2009, har den grader av fenomenologisk design i seg. Forskerne har vært opptatte av å forstå menneskene og erfaringene de har gjort seg. Blant det som skulle forskes på brukes blant annet begreper som hvordan *opplever* de det, og om de er *fornøyde*. Begreper som beskriver en interesse for det subjektive og et ønske om å få bedre forståelse og innsikt i andre menneskers opplevelser og liv. Samtidig er det ikke en ren fenomenologisk undersøkelse, blant annet fordi det er et svært høyt antall informanter i undersøkelsen (ikke mellom 5 og 25), og analysen rundt undersøkelsen får av denne grunn ikke vært like dyptgående som i en ren fenomenologisk undersøkelse.

8.2 Valg av utvalget til undersøkelsen og hvordan innhenting av informasjon foregikk

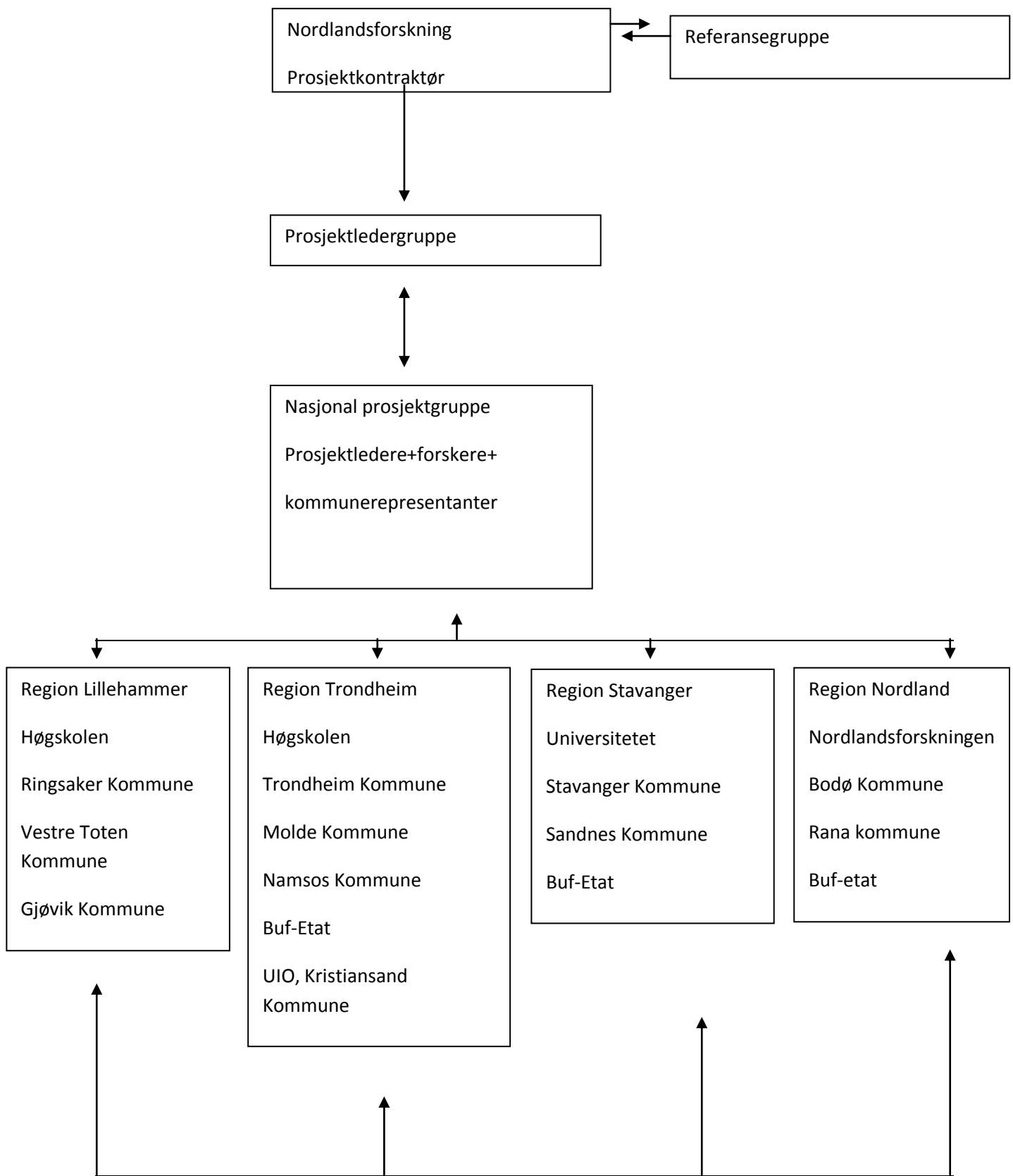
I begynnelsen av dette avsnittet vil jeg skrive noe om selve organiseringen rundt undersøkelsen. Videre skal jeg skrive om hvordan undersøkelsen ble utført og hvordan utvalget ble valgt. Deretter hvordan prosessen rundt innhenting av informasjon fra informantene var. Jeg ser det som hensiktsmessig å si noe om alle disse aspektene fordi det vil gi leseren et helhetlig bilde av prosessen i undersøkelsen.

Da jeg selv ikke har deltatt i forskningsprosjektet har jeg kun tilegnet meg kunnskap gjennom stoffet som har vært tilgjengelig for meg.

Det er Norlandsforskning som har vært prosjektets overordnede. Utover dette har det vært fire prosjektledere fra universitetet i Stavanger, Høgskolen i Lillehammer, Høgskolen i Sør-

Trøndelag og fra Nordlandsforskning. Videre er det etablert en nasjonal prosjektgruppe som består av prosjektlederne og de øvrige deltakende forskerne og representanter fra kommunene som har medvirket i undersøkelsen. I tillegg har det vært en referansegruppe med folk fra kommunene, utdanningsinstitusjonene, Bufdir, barne –og likestillingsdepartementet og Nordlandsforskning. Det har slik sett vært et nasjonalt prosjekt bestående av folk fra ulike plasser og med ulik erfarings –og kunnskapsbakgrunn. Slik jeg ser det gir dette et positivt mangfold som sannsynligvis har bidratt til at spørsmålene er gjennomtenkt og godt reflektert over av mennesker med helt ulike sett fordommer, tanker, og meninger på hvordan det nye barnevernet egentlig er.

NF-rapport nr 8/2009, side 23 viser en tegning på hvordan prosjektet er satt sammen, tilsvarende den nedenfor (på neste side):

Hele prosjektet, som skal bestå av en fase I-III, skal være i form av et samarbeid mellom forskning, utdanning og praksisfelt. I Fase I som jeg har utarbeidet oppgaven ut ifra, har samarbeidet mellom de ulike instansene vært vesentlig i utarbeidelsen og planleggingen av både spørreskjemaer og gjennomføringen av undersøkelsen. Forskerne har blant annet vært hos barneverntjenestene og satt seg inn i deres arbeidsrutiner og organisering. Intervjuingen ble organisert på en slik måte at trekningen ble gjort på det enkelte kontor av forskerne sammen med en ansvarlig medarbeider. De som ble trukket ble fordelt mellom medarbeiderne og rekruttert gjennom telefon, brev eller i møter. Sosialarbeiderinformasjonen har vært fylt ut av de ansatte i kommunen selv, basert på hva de har registrert i deres saksregister.

I prosjektet har det deltatt medforskere, som er en betegnelse på rollen man har når man står midt mellom forsker og praktiker. Disse medforskerne har også intervjuet i andre kommuner. De øvrige intervjuene er gjort av innleide studenter, samarbeidspartnere i universitet og høyskolene. Det er ingen som har foretatt intervjuer i egen kommune. Forfatterne av rapporten skriver selv at medforskerrollen har vært av stor betydning for utfallet av undersøkelsen, og de mener at de har bidratt til god rekruttering og lite bortfall. I tillegg har forskerne vært opptatt av at forskerrollen på denne måten har blitt holdt troverdig uten å medvirke fordi en har forsket på eget område, med egne brukere. Forfatterne mener videre at dette også har medvirket til egen innsikt i egen virksomhet, og en berikelse for kvaliteten for datainnsamlingen. Medforskerne i barneverntjenesten har hatt mellom 20-50 % arbeid i prosjektet.

Selve gjennomføringen av undersøkelsen virker nøye gjennomtenkt ut ifra den oppgitte informasjonen i rapporten. Det har hele tiden vært et fokus at fase 2 skal gi et godt grunnlag for å bygge videre på fase 2. i fase 2 er ønsket å se enda nærmere på barnevernets vurderinger og informantenes erfaringer. På bakgrunn av nettopp disse planene om videre forskning, har forskerne valgt akkurat det utvalget de har. Hele 40% av Norges kommuner har to eller færre årsverk i barneverntjenesten (NF-rapport nr 8/2009). Forskerne har ikke brukt disse kommunene, men valgt store og mellomstore kommuner. Dette delvis på grunn av det overstående, samt på grunn av praktiske hensyn. I tillegg har forskerne tenkt at barnevernsbarn og ungdom i stor grad bor i lokale og regionale sentre i bykommunene. Barnefamilier fra 12 kommuner har deltatt i surveyen.

I utvelgelsen har det videre blitt tatt hensyn til levekår. Det er en tendens til at det er flere barnevernstiltak i de kommunene der det er dårligere levekår (NF-rapport nr 8/2009). Som

henvist til tidligere i oppgaven er det også slik at barnevernsbarn kommer dårligere ut på statistikker senere i livet, i forhold til skole, jobb og helse. Det kan fort bli en dårlig sirkel både for den enkelte og for kommunen. Samtidig kan man undre seg over virkningen av tiltakene når det blir slik. Rapporten tar også opp dette som en utfordring, og at de kommunene med dårligere levekår også ofte har dårligere, eller mindre tiltak for barn og unge generelt.

Utvalget i undersøkelsen har blitt delt i tre grupper levekår- en gruppe med levekårsindeksskårer på 7, eller mer. En på et mellomstadiet, og en gruppe der det er såkalt gunstige levekår. Forfatterne av rapporten skriver selv at kommunene i utvalget er representativt for levekårsvariasjoner i storkommuner og tettsteder i landet. Videre at de er representative for tjenesten barneverntjenesten har i tilsvarende kommuner.

Undersøkelsen har i alt 16 åpne spørsmål, der det er opp til hver enkelt hva en vil svare. Noen av spørsmålene vil gi grunnlag for en kvalitativ analyse av svarene. Forskerne har ønsket å ha en undersøkelse som kan gi mer utfyllende informasjon enn det SSB kan. Det har vært viktig å finne ut noe om hva foreldrene selv har opplevd som årsaken til..., og deres erfaringer med dette. SSB sin statistikk tar bare hensyn til barnevernets registreringer, mens denne undersøkelsen er ment å kunne gå dypere og si noe mer enn det SSB statistikken kan. Undersøkelsen skal kunne være et supplement til SSB.

De kvalitative dataene i undersøkelsen kan utfylle de kvantitative. I rapporten jeg skriver ut ifra, NF-rapport nr 8/2009, er ikke de kvalitative dataene tatt med.

Når det gjelder hvem konkret som er informantene, så er det foreldre som har med barneverntjenesten å gjøre, i form av at barna/familien mottar hjelp eller de er i en undersøkelsessak (NF-rapport nr 8/2009). Etter Lov om Barneverntjenester fra 1992 er vilkårene for å opprette en undersøkelsessak at det skal komme inn en bekymringsmelding om bekymringsfulle opplysninger rundt barnets omsorgssituasjon. Dette kan dreie seg om svært mange ting, som barnets atferd, foreldrenes problemer i form av rus, psykiatri også videre. En undersøkelse avsluttes med en konklusjon om henleggelse, eller tiltak. Tiltak kan være i form av omsorgsovertagelse eller hjelp i, eller utenfor hjemmet. Veien inn til barneverntjenesten er tatt opp i undersøkelsen, og det er mange måter å komme i kontakt med barneverntjenesten på. Utvelgelsen av foreldre må som en selvfølgelighet gå gjennom barna fordi det er barna som registreres som hovedpersonen hos barneverntjenesten.. barneverntjenestene i de ulike

kommunene trakk utvalget ut fra gitte kriterier gitt fra forskerne. Man ønsket å finne et grunnlag innenfor tre kategorier, som var:

1. De helt nye brukerne.
2. De som allerede er inne i barnevernet.
3. Langtidsbrukere med over to års erfaring fra barnevernet (NF-rapport nr 8/2009).

Målet var å få 1000 intervjuer, men dette ble justert ned til 870 foreldre som responderte. Hovedgrunnen til dette var at foreldrene gjerne har flere barn enn ett i barnevernet. Jeg velger og ikke gå inn på antall foreldre fra hver kommune, da dette ikke er så relevant for problemstillingen. Dette er vist til i rapporten dersom leseren ønsker detaljinformasjon rundt dette. Jeg vil allikevel nevne at blant annet alder og kjønn kan påvirke hvilken problematikk som er grunnlaget for saken, og at utvalget er ulikt fordelt i de ulike kommunene når det gjelder kjønn og alder. Men samlet sett er det totale materiale mye likt det som generelt kjennetegner barnevernet her i landet (NF-rapport nr 8/2009).

9.0 Mulige problemstillinger underveis i gjennomføringen av undersøkelsen

Før jeg beveger meg inn i analysen og drøftingen som vil bære preg av å være hoveddelen i oppgaven, vil jeg drøfte og se litt kritisk på både egen oppgave og NF-rapporten. Jeg vil først ta utgangspunkt i egen oppgave og begrensninger jeg ser er i denne.

9.1 Egen oppgaveskriving.

For det første er det en utfordring i seg selv at det jeg forsker på og undersøker rundt, ikke er basert på egen forskning, men andres. I begynnelsen tenkte jeg at det var en unik mulighet for å skrive oppgave, å få benytte andres forskning til egen forskning. Det er helt klart en flott mulighet, men jeg har sett underveis at det også har gitt meg en begrensning. En begrensning i forhold til at jeg har tatt utgangspunkt i et begrenset sett av spørsmål og svar, ut ifra problemstillingen. Dersom det hadde vært opp til meg og mitt mål om å finne svar på om barneverntjenesten kan tilby fattige familier en betydningsfull hjelp mot barnefattigdommen, ville jeg gått enda dypere i spørsmålene rundt levekår og hjelpetiltak og spørsmål direkte knyttet til fattigdomsdiskursen. Det har gitt meg en utfordring i forhold til at jeg er nødt til å forholde meg til de svarene jeg har, uten nødvendigvis å trekke altfor mye erfaring inn i oppgaven. Noe erfaring er tatt med, og noe erfaring anser jeg som nyttig for leseren å få del i, men essensen i oppgaven er vektlagt de resultatene som NF-rapporten viser til. Jeg ville også ha ønsket å snakke med barna, de som faktisk er primærbrukerne av barneverntjenestens tiltak, og som er de mest sentrale i denne sammenheng. Ingen foreldre eier barna sine, og eier heller ikke følelsene deres i forhold til den situasjonen de er i. I barneverntjenesten skal man vektlegge barns stemme, selvfølgelig ut ifra alder og modenhet, men fra de er 15 år har de partsrettigheter. Dersom man skal utføre en longitudinell studie kunne man la barna være informanter, for eksempel fra 15 års alder og ha en 10-15 års lang studie. Det sier seg allikevel selv at en slik studie ikke hadde vært gjennomførbart i en masteroppgave gjennomført i en tidsbegrensa periode, av en person. Videre ville ikke barna/ungdommene lengre ha vært i barnevernssystemet på grunn av alderen. Men det er interessant at det er foreldre som er valgt ut som informanter, og ikke barna. I min oppgave gir det meg den utfordringen at jeg må lytte mer til foreldrene enn til barna. Dette gjør ikke at undersøkelsen ikke er god nok ut ifra hva jeg har et ønske om å få svar på, men det betyr at jeg har måttet

være bevisst på det. Og at når jeg fokuserer på barnefattigdommen så er det i dette tilfellet foreldrene som har svart på hvordan barna, foreldrene, familien har opplevd hjelpen de har fått.

Jeg har heller ikke deltatt i prosessen rundt gjennomføringen av undersøkelsen, som jeg vil anta også gir en verdifull innsikt i det man forsker på, fordi man blant annet drøfter temaet med forskergruppa og kontinuerlig jobber med temaet. På den annen side er det en styrke å komme inn i ettertid, få noen tall servert og analysere fra eget ståsted, med det erfaringsgrunnlaget en selv har. Det kan være lettere å se ting fra utsiden, på en mer nøytral måte, og jeg antar at den som har jobbet med undersøkelsen over tid ser resultatene på en annen måte enn den som kun har rapporten å forholde seg til. Det ene utelukker ikke det andre i forhold til hva som er best, eller riktigst.

De som arbeider med undersøkelsen vil ha gleden av å følge forskningen videre. Jeg har hatt tilgang til fase 1, mens det i utgangspunktet er ventet at det skal utarbeides rapporter fra 2 faser til. Det blir spennende å følge videre faser, men fase 1 har gitt meg et godt grunnlag for å kunne si noe om hva barneverntjenesten kan tilby fattige familier som en betydningsfull hjelp mot barnefattigdommen. Det er en svært omfattende undersøkelse, basert på svært mange brukeres svar. Det er et privilegium for oss barnevernsansatte at noen har valgt å bruke tid på en så omfattende brukerundersøkelse, og det er flott for meg som masterstudent at jeg kan bruke egen erfaring fra barnevernet og innhente teori og resultater fra denne undersøkelsen for å utføre en enda bedre jobb, basert på hva brukerne selv anser som viktig for dem. For min kommune, og for andre i praksisfeltet vil forhåpentligvis denne oppgaven, til tross for svakhetene den gir, være en berikelse for utøvelsen av den jobben vi står i.

9.2 NF-rapporten nr 8/2009

Jeg ønsker å vise til tall fra rapporten som jeg mener kan være av betydning for utfallet av undersøkelsen. På side 37 er det satt opp en tabell over hvem som meldte saken sammenlignet med hele landets (SSB). Nedenfor er deler av tabellen skissert, hentet fra NF-rapporten nr 8/2009. Jeg bruker tabellen fordi jeg ønsker å vise til den og en annen tabell under dette avsnittet.

Hvem meldte saken	Utvalg	Hele landet (hentet fra SSB)
Barnet selv	1,1%	1,7%
Mor/far/foresatte	27,7%	18,2%
Familie for øvrig	3,9%	3,8%
Naboer	1,1%	2,8%
Barnevernstjenesten	10,4%	10,3%
Diverse andre fra tabellen (barnehage, skole med mer.)	59,4%	54,8%
Annet og uoppgitt	12,3%	13,7%

Videre vil jeg ta med enkelte tall fra tabellen på side 38, som er en tabell over type tiltak i utvalget sammenlignet med hele landet (SSB).

Tiltak	Utvalg	Hele landet (hentet fra SSB)
Økonomisk hjelp	16,8%	22,6%
Senter for foreldre og barn	0,7%	0,5%
Egen bolig/hybel	1,8%	2,8%
Beredskapshjem	0,3%	1,3%
Fosterhjem utenfor familien	8,8%	10,6%
Fosterhjem i familien (familieplassering)	3,4%	4,3%
Forsterka fosterhjem utenfor familien	5,3%	8,5%
Barnevernsinstitusjon	6,4%	4,2%
Andre behandlingsinstitusjoner	0,5%	0,6%

MST – multisystemisk terapi	3,0%	1,1%
PMTO – foreldreopplæring	2,4%	1,4%
Andre hjemmebaserte tiltak	12,8%	1,5%
Diverse andre fra tabellen (SFO, Støttekontakt med mer.)	92,9%	93,1%
Andre tiltak	14,4%	39,1%

I forhold til hvem som meldte saken er det en forholdsvis markant forskjell på landet for øvrig og i utvalget når det gjelder mor/far/foresatte. Dette kan ha sammenheng med at forskerne har fått en forholdsvis høy svarprosent blant de spurte, og det hadde vært interessant og visst om svarprosenten hadde vært like høy hvis utvalget var tatt fra hele landet generelt. Det kan tenkes at i de sakene der foreldre og barn selv har meldt, så de har de et større ønske og behov for å si noe om deres opplevelse av møte med barneverntjenesten. Det kan også være tilfelle at de utvalgte kommunene har et godt utbygd barnevern som har hatt fokus på å informere om seg selv og å utarbeide et lavterskel tilbud som gjør det lettere å melde egne behov. I forhold til fattige familier vil jeg anta at det er lettere å be om hjelp dersom samfunnet generelt ikke ser på det som noe stigmatiserende å be det offentlige om hjelp. I tillegg kan det virke forbyggende for disse familiene dersom barneverntjenestens ulike tilbud er godt informert om, slik at foreldre vet hva de faktisk kan be om hjelp til. Mange jeg møter gjennom jobben har fortsatt en oppfatning av at barneverntjenesten ”tar” barna deres, og at det å komme i kontakt med barneverntjenesten i hovedsak er fordi man ikke egner som foreldre. Vi forsøker hele tiden å ha jobbe med samfunnets syn på barnevernet gjennom å delta aktivt på foreldremøter, i tverrfaglige møter osv. Dette fordi den forbyggende delen av arbeidet gjøres på et lavterskel nivå. Det er et fåtall av sakene som går til omsorgsovertagelse, men erfaring viser at folk flest ikke vet det. Jeg blir derfor positivt overrasket når jeg leser at i denne rapporten så er det i dette utvalget 27,7% mor/far/foresatte som har svart.

Når det gjelder type tiltak som er tatt med i utvalget, har jeg merket meg at prosenten plasserte barn i ulike typer fosterhjem er noe lavere enn landsgjennomsnittet. Det er litt høyere på barnevernsinstitusjoner, og mye høyere på tiltak i familien (utenom de ordinære

MST og PMTO). 12, 8% sammenlignet med 1,5% er stor forskjell. I og med at utvalget er såpass stort som det er kan man anta at de utvalgte kommunene har stor fokus på tiltak i hjemmet. Andre faktorer kan selvfølgelig også spille inn, for eksempel en feilregistrering hos barnevernet generelt, men den store ulikheten er såpass markant at jeg antar at den er forholdsvis riktig. Det er i alle fall stor sannsynlighet for at ulikheten er stor, selv om det muligens skulle vise seg at den ikke er fullt så stor. Mye kan komme innunder ”andre hjelpetiltak i hjemmet”, men kan hende disse kommunene er spesielt kreative, har et spesielt satsingsområde for tiltak i hjemmet, eller at det er helt tilfeldig. Det kan uansett også ha sammenheng med at svarprosenten er forholdsvis høy, fordi i saker der foreldre selv har meldt, og de har frivillige tiltak i hjemmet, så kan man anta at samarbeidsviljen er forholdsvis stor. Dette trenger ikke slå negativt ut på selve undersøkelsen, men jeg ønsker å belyse det fordi forskjellene er såpass store.

Når det gjelder økonomisk hjelp vil jeg komme inn på dette videre i oppgaven også. Utvalget har en noe lavere prosent med dette som hjelpetiltak, som igjen kan innebære ulike faktorer. Hjelp til de fattige innebærer nødvendigvis bare rein økonomisk hjelp, men mye annen type hjelp også. Og hva som kan bidra til en langsiktig, god nok hjelp for dem, vil jeg drøfte videre i oppgaven.

10.0 Analyse og tolkning av dataene fra NF-rapporten nr 8/2009

Det er allerede foretatt en analyse av dataene i rapporten. Jeg finner det allikevel interessant å gå dypere ned i dataene for å analysere de enda mer, og se de i forhold til teori og egen erfaring. For å besvare problemstillingen underveis tar jeg utgangspunkt i de spørsmålene som omhandler levekår og som igjen kan si noe om hjelpen de fattige familiene får.

I begynnelsen av dette kapittelet vil jeg først si noe om analyse som begrep, og det å tolke data. Etter hvert redegjør jeg for hvilke spørsmål jeg ønsker å ta utgangspunkt i, jeg viser til dataene fra rapporten i forhold til akkurat dette og drøfter og går inn i hva som kan gi noen begynnende svar på problemstillingen min.

10.1 Analyse og tolkning som begreper

Analyse av data går ut på at en kategoriserer innsamlet informasjon med sikte på å beskrive hva en har funnet. Man ser på hva som karakteriserer dataene, og man sammenligner og ser på om variabler skyldes årsaksforhold. Første del av analysen er den tallmessige delen, men som regel har man et ønske om å øke forståelsen av samfunnsforhold. Hvilket i denne oppgaven innebærer både å øke forståelsen av det å være fattig, men i hovedsak å finne noen gode tiltak som kan bidra til mindre barnefattigdom. Og enda mer spesifikt, tiltak som barneverntjenesten kan bidra med. Når det gjelder analysemetode er det allerede dels valgt ut av de som forsker. Man begynner å velge dette når man starter prosjektet, og hvordan man ønsker å sette opp dataene i ettertid, har å gjøre med hvordan spørsmålene er stilt og hvordan man setter opp svaralternativene. Som nevnt tidligere har det i denne undersøkelsen vært både åpne og lukkede spørsmål, og forskerne har gjort bevisste valgt ut ifra ønske om å arbeide videre med prosjektet. Undersøkelsen inneholder også ulike variabler, dikotom variabel hvor man spør om for eks kjønn, og kontinuerlige variabler der man for eksempel graderer i ”dårlig, middels, god”. Her kan man i prinsippet ha så mange verdier som man ønsker (Halvorsen 1996).

Et sitat hentet fra Halvorsen (2008), side 177:

”Regninger går oss i blodet; og slik innbiler vi oss at vi er særlig nøyaktige i vår bedømmelse av andre dersom vi kan uttrykke den ved tall. (Østerberg 1986:131)”

Når vi kan vise til tall, til forskning, opplever man gjerne at folk rundt tar det man sier veldig på alvor. I flere møter har jeg hørt utsagnet ”all forskning viser...” eller ”en ny forskningsrapport viser at...” Da får man oppmerksomhet og blir trodd. Sitatet ovenfor sier også noe om dette, at vi selv innbiler oss at vi er særlig nøyaktige i en bedømmelse av andre hvis vi uttrykker bedømmelsen med tall. I mange sammenhenger er forskning svært nyttig, men vi må huske på individet og spesielt i barnevernssammenheng kan man ikke bruke det samme tiltaket i alle saker med tilsvarende problemstillinger. Mennesker er ulike og har behov for ulik hjelp. NF-rapporten nr 8/2009 har en styrke fordi utvalget er stort og sier noe om hva mange mener og har erfart.

Tolkning av kvalitative data går ut på å tolke det som kommer fram i for eksempel et intervju. Man tolker svarene ut ifra den emosjonelle tilstanden utsagnet kommer fra, og ut ifra den sosiale situasjonen informantene er i (Halvorsen 2008). I dette tilfelle gjelder dette en situasjon som bruker av barneverntjenesten, men informantene er del av mange andre situasjoner også, og alle har ulike roller. Kanskje er de kone, ektemann, kollega, bror, søster, fattig, rik osv. I denne oppgaven er situasjonen både den at de er fra dårlige levekår og bruker av barneverntjenesten. Man har også mange som har dårlige levekår, men som allikevel ikke er i situasjonen som bruker av barneverntjenesten. Verden er kompleks, og alle tar del i ulike kontekster i samfunnet. Det er en utfordring å la informantene komme fram med sin virkelighetsoppfatning. Det er viktig at de som er forsket på kan gjenkjenne resultatet til forskeren. Gjennom at forskjellige tolker resultatene vil det oppstå ulike antagelser av situasjonens rammer, men allikevel bør det som kommer fram etter å ha blitt tolket og sammenlignet og sett i forhold til teori, være gjenkjennbart for de som har svart.

10.2 Spørsmål fra rapporten som jeg vil bruke i analysen.

Jeg ønsker å si noe om familiestrukturen som barna i undersøkelsen lever i. Tidligere i oppgaven har jeg beskrevet hvilke barn som er mer utsatt for barnefattigdom, hvilket blant annet er barn i aleneforelder familier, barn av de som ikke har jobb og innvandrerbarn. Av denne grunn er det sentralt å se på hvilken familieform barna i undersøkelsen lever i. Jeg ønsker å bruke tabellen fra rapporten, side 46, som ser slik ut:

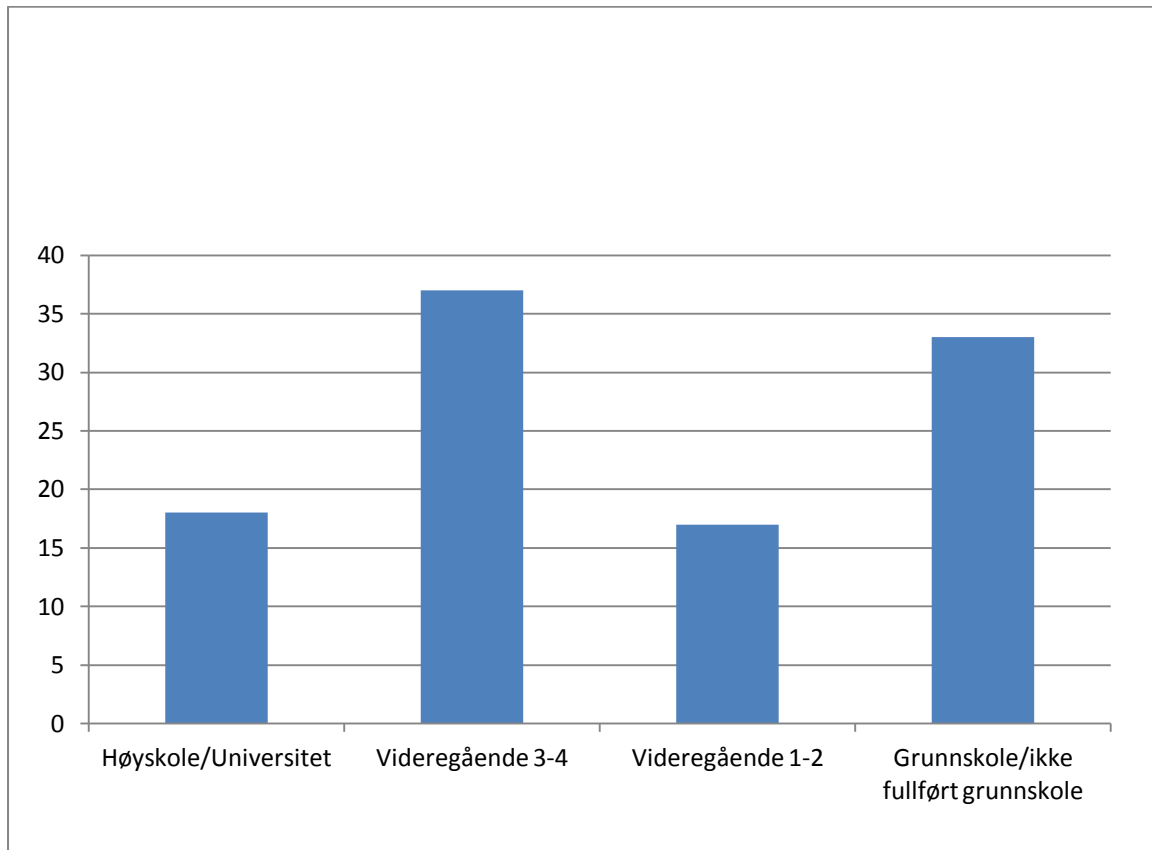
Barnet bor sammen med	Barnets alder				
	0-5 år	5-10 år	11-15 år	16 år og eldre	Totalt
	27	21	14	16	19
Mor	53	48	42	31	43
Far	3	8	9	6	7
Mor og samboer (ikke far)	4	6	11	8	8
Far og samboer (ikke mor)	1	1	2	2	2
Slekt (ikke definert som fosterhjem)	0	0	1	0	0
Fosterhjem	8	12	10	13	11
Fosterhjem i familienettverk	4	2	3	4	3
Institusjon	0	1	6	9	5
Annet	1	1	1	11	4
Totalt	100	100	100	100	100

I rapporten er det skrevet at familier som har kontakt med barnevernet har en vesentlig annerledes struktur enn familier generelt. En av disse forskjellene er at noen av barna ikke bor sammen med den biologiske familien sin. I denne rapporten er det 19 prosent barn som bor sammen med begge foreldrene sine. Som vist over bor 43 prosent sammen med bare mor, mens andelen for alle barn er 14,6 prosent. Dette utgjør en betydelig forskjell (NF-rapporten nr 8/2009:46). Det er vanskelig å si hva som skyldes den store forskjellen, men det er sannsynlig at det er fordi barna/barnet bor med kun en forelder at det har kommet innunder barnevernssystemet. Det er mer sårbart å være alene om omsorgen, og noen av disse, jeg vil anta, ganske mange, lever under fattigdomsgrensa.

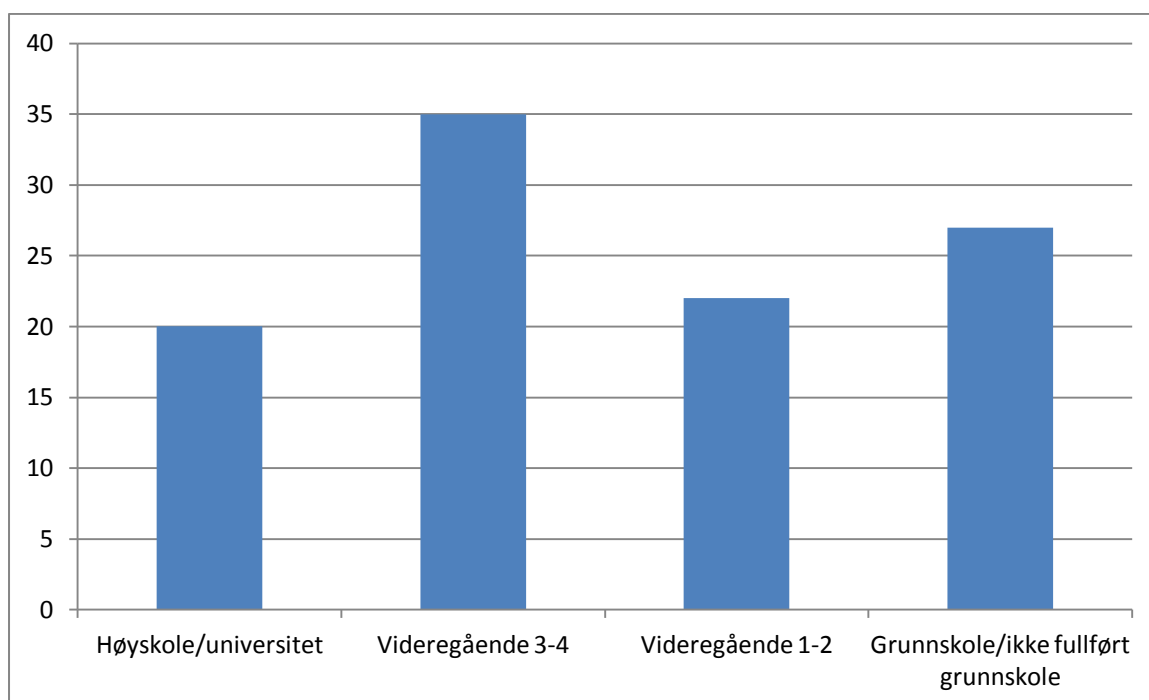
Jeg har tidligere i denne oppgaven diskutert bruken av klassebegrepet som et skille mellom ulike grupper mennesker i samfunnet. Gjennom den teorien jeg har studert de senere år har jeg sett liten bruk av dette begrepet. Man skiller gjerne mellom fattig og rik, og forklarer heller hvilke familiesammensetninger, eller levekårsstandarder man skriver om. I NF-rapporten nr 8/2009 bruker forfatterne begrepet klassesetilhørighet. De skriver at begrepet klassesetilhørighet har hatt lite oppmerksomhet i forskningen rundt barnevernet i Norge. Videre påpeker de, slik jeg har nevnt tidligere også, at det er en debatt i forhold til i hvor stor grad klasse som begrep har betydning i dagens samfunn. Noen er enige om at klasse kan forklare sosial ulikhet (NF-rapporten nr 8/2009), men at klasse i seg selv er for mange et negativt lada ord, som i hovedsak ble benyttet av Marx og Weber.

Klassebegrepet er knyttet opp til undersøkelsen i form av at informantene ble bedt om å oppgi yrke. Deretter fikk hvert yrke en kode i tråd med en klassifisering kalt ESeC. Denne klassifiseringen bygger både på Marx og Weber, og er en internasjonal utviklet yrkesklassifisering av klassebegrepet. Denne bygger igjen på Erikson-Goldthorpe-Portocarero Schema, som er av de mest innflytelsesrike klasseanalytiske inndelingene i europeisk forskning. Kodene ble systematisert i undergrupper som så dannet hovedgruppene. Ikke alle informantene oppga yrkesstatus, hvilket bidro til at av 674 caser, vet man sosial klasse på 553 av mammaene og 523 av pappaene. Alle klassene er representert som brukere av barneverntjenesten, men 3 av 4 familier kommer fra de to nederste klassenivåene. Klassenivåene er i undersøkelsen delt i 4 nivåer, Managers and "professionals", "intermediate", "working class" og "non-employed" (NF-rapporten nr 8/2009). Det er enkelt å se for seg at arbeid og yrke har en klar sammenheng med utdanning. Det er allikevel ikke slik at det er en selvfølge at man er i jobb dersom man har tatt utdanning. Ifølge undersøkelsen er spredningen mellom utdanningsvariablene litt annerledes enn yrkesstatus. Jeg velger å vise til tallene for dette, jfr NF-rapporten nr 8/2009, s. 54.

Utdanningsnivå far:

Utdanningsnivå mor:

Forfatterne av rapporten er av den oppfatning, ut ifra tallene fra undersøkelsen, at barnevernet kan sees på som klassedelt. Videre viser undersøkelsen at barn i alderen 0-5 nesten ikke er representert som barnevernsbarn når mors klasse er ”managers and proffesionals”. Det er langt flere tiltak på barn i denne aldersgruppen når klassetilhørigheten er ”working class” eller ”non employed”. Det kan dermed se ut til at barn kommer senere inn i barnevernet dess høyere klassetilhørighet de har (NF-rapporten nr 8/2009).

Gjennom disse tabellene kan det virke sannsynlig at de barna som tidligst kommer inn i barnevernet, i stor grad har foreldre som ikke er ute i arbeid. Disse barna kan med stor sannsynlighet også være blant de barna som er fattige.

10.3 Analyse og drøfting av tall som omhandler barnefattigdom og levekår

I undersøkelsesmateriale som jeg har fått tilgang til foreligger det noen tabeller på spørsmål som blant annet belyser det jeg har beskrevet i avsnittet over. Jeg vil ta med noen av tabellene nedenfor, samt at dette materialet ligger som vedlegg til oppgaven også.

Under hver tabell ønsker jeg å drøfte resultatet, og si noe om egen analysering av tallene.

Spørsmålene som tas opp her er svært relevant i forhold til barnefattigdom. Som redegjort for tidligere i oppgaven, innebærer det å være fattig en form for ekskludering fra samfunnet, som igjen beskrives med mange ulike spørsmål. Ekskludering fra samfunnet kan innebære mange ting, men undersøkelsen har tatt for seg mange av disse tingene, som mest barna, men også foreldrene vil kunne oppleve som stigmatiserende dersom de ikke får deltatt på same måte som andre når det gjelder å delta på ting, og å ha materielle ting lik andre i samfunnet.

Gjennom disse spørsmålene mener jeg barnas stemme i stor grad blir hørt. Det er foreldrene som har svart, men spørsmålene berører barna og hva de har og ikke har, samt hva de har anledning til å delta i, og ikke. Tabellene jeg har fått tilgang til inneholder en del engelske ord, jeg har valgt å oversette de til norsk. Originalversjonene er som sagt vedlagt dersom leseren ønsker å se på dette materiale i sin helhet og originale versjon. Jeg har valgt ut de tabellene som jeg selv mener har mest direkte sammenheng med barnefattigdom å gjøre. Andre tabeller som er en del av undersøkelser er også relevante, men på grunn av oppgavens omfang har jeg ikke anledning til å ta med alle tabellene. Herunder kommer for eks bruk av mobiltelefon, som jeg mener er relevant, men ikke for barn i alle aldre. Jeg har derfor ikke med slike tabeller, men har valgt ut tall som kan gjelde barn i mer, eller mindre alle aldre.

Barnets tilgang: Barnet har utstyret det trenger for å delta i organiserte aktiviteter

	Frekvens	Prosent	Gyldig prosent	Akkumulert prosent
Verdier -1	24	3.4	3.4	3.4
1 (stemmer godt)	417	58.3	58.3	61.7
2	86	12.0	12.0	73.7
3	17	2.4	2.4	76.1
4	27	3.8	3.8	79.9
5	16	2.2	2.2	82.1
6	10	1.4	1.4	83.5

7 (stemmer dårlig)	23	3.2	3.2	86.7
Ikke aktuell problemstilling	95	13.3	13.3	100.0
Total	715	100.0	100.0	

Både spørsmålet over og under viser til et svært viktig tema når det gjelder barnefattigdom. Som nevnt tidligere er dette med utstyr for å kunne delta på aktiviteter en viktig del av det å føle seg inkludert blant de jevnaldrende. I tabellen over er det positivt å se at et stort antall barn, over halvparten, har ifølge foreldrene sine det de trenger for å kunne delta på en organisert aktivitet. 3,2 prosent har svart at det stemmer dårlig at barnet har det utstyret det trenger. Dette er et lite tall, men tilsvarer allikevel 23 informanter. 715 har besvart dette spørsmålet, og da er 23 et tall som velstands Norge i utgangspunktet ikke burde hatt. Det er ikke en klar selvfølgelighet at alle disse 23 lever under fattigdomsgrensa, men man kan anta at de har det vanskelig økonomisk. De aller fleste av oss prioriterer barnas behov høyt, slik at selv om noe handler om prioritering, vil jeg anta at dette dreier seg om familier med dårlig økonomi. Tallene mellom 1 og 7 er ganske varierende, men det er et stort antall som har kryssa av på at hypotesen stemmer godt.

Tabellen nedenfor er ikke helt ulik tabellen over. Spørsmålet kan således sammenlignes med det over, da begge handler om utstyr barnet har. I andre verdensdeler vil disse spørsmålene ha liten sammenheng med det å være fattig, men i Norge er materielle ting er viktig. Spesielt i skolealder hvor man sammenligner seg selv med andre, er det en stor belastning for barn og ikke ha tilgang til det utstyret som både andre voksne og barn tar for gitt at man har.

Barnets tilgang: Barnet har stort sett det samme av utstyr som andre jevnaldrende

	Frekvens	Prosent	Gyldig prosent	Akkumulert prosent
Verdier -1	21	2.9	2.9	2.9
1 (stemmer godt)	480	67.1	67.1	70.1
2	85	11.9	11.9	82.0

3	27	3.8	3.8	85.7
4	26	3.6	3.6	89.4
5	19	2.7	2.7	92.0
6	12	1.7	1.7	93.7
7 (stemmer dårlig)	21	2.9	2.9	96.6
Ikke aktuell problemstilling	24	3.4	3.4	100.0
Total	715	100.0	100.0	

I forhold til spørsmålet under, har dette både en sosial betydning, men også en helsemessig betydning. Dersom barn ikke får nødvendige næringsstoffer og familien ikke har råd til, eller ork til å lage middag, er det bekymringsfullt. Det å ikke ha middag noen dager er kanskje vanlig for folk flest, men dersom familien sjelden har middag mister barnet en viktig del av det norske kostholdet. Mat er dyrt, og for en fattig familie kan det være nødvendig å nedprioritere middager for å ha råd til andre ting. Det er vanskelig å gå dypt inn i folks prioriteringer, og årsakssammenheng for ikke å spise middag, men her som over vil jeg anta at en del av de som ikke har middag så ofte, nedprioriterer dette på grunn av økonomi. Det er litt under halvparten som totalt sett unnværer middag innimellom, eller ofte. Blant de som unnværer det ofte er det et forholdsvis lavt antall, men ganske tilsvarende de 21/23 som ikke hadde utstyr til barnet. Det blir spekulasjoner, men man kan anta at en del av disse er de samme familiene. Man vet at fattigdomsfamiliene har en komplisert hverdag, og de sliter ofte med mange ting som har med velferd og økonomiske goder, og for så vidt nødvendigheter å gjøre.

Spise varm middag

	Frekvens	Prosent	Gyldig prosent	Akkumulert prosent
Verdier 0	24	3.4	3.4	3.4
1 (unnvære ofte)	18	2.5	2.5	5.9
2	3	0.4	0.4	6.4
3	11	1.5	1.6	7.9
4	23	3.2	3.3	11.2
5	26	3.6	3.7	14.9
6	41	5.7	5.8	20.7
7 (aldri unnvære)	545	76.2	77.2	97.9
Ikke aktuelt	15	2.1	2.1	100.0
Total	706	98.7	100.0	
Ikke aktuell problemstilling	9	1.3		
Total	715	100.0		

I tabellen under er det større variasjoner enn de jeg hittil har vist til. dette er et typisk område som kan nedprioriteres, og som mange flere sier at de gjør. Her er det under halvparten av de spurte som aldri unnværer å kjøpe klær. Jeg anser dette spørsmålet som forholdsvis vanskelig å svare på, fordi vi har et svært ulikt syn på hvor mye og hva slag klær som er nødvendig.

Videre kan barn ha søsken som de arver fra, og da er det sjelden nødvendig å kjøpe klær.

Tallene viser allikevel, slik jeg ser de, at klær er noe mange velger bort, framfor for eksempel utstyr til barna og middag på middagsbordet. Hele 11,7 prosent har svart nr 4, som er midt på treet i forhold til om de kjøper klær. Den største mengden er allikevel på 7, der det står at man aldri unnværer å kjøpe klær. Ut ifra egen hypotese, basert på jobberfaring, er dette tallet overraskende. Jeg hadde en forventning om at informantene ville svart annerledes, fordi min

erfaring er at barn i barnevernet generelt har dårlig økonomi og nedprioriterer denne typen innkjøp. Enten tar jeg feil, eller så er utvalget ikke helt representativt i forhold til der jeg jobber. Det er uansett interessant å se.

Kjøpe klær

	Frekvens	Prosent	Gyldig prosent	Akkumulert prosent
Verdier 0	25	3.5	3.5	3.5
1 (unnvære ofte)	54	7.6	7.6	11.2
2	38	5.3	5.4	16.6
3	48	6.7	6.8	23.4
4	84	11.7	11.9	35.3
5	69	9.7	9.8	45.0
6	50	7.0	7.1	52.1
7 (aldri unnvære)	325	45.5	46.0	98.2
Ikke aktuelt	13	1.8	1.8	100.0
Total	706	98.7	100.0	
Ikke aktuell problemstilling	9	1.3		
Total	715	100.0		

Under er det en tabell som jeg finner svært aktuell i forhold til familiers økonomiske situasjon. Jeg har ofte sett at fattige familier har et anstrengt forhold til regninger. Enten er det vanskelig å vite hvilke man skal prioritere, eller så har de utviklet angst for å åpne posten sin og regningene, mens andre har et forhold til regninger der de omtrent ikke forholder seg til de før de får en utkastelsesordre, eller inkasso brev eller lignende. Alle disse mestringsstrategiene er bevisst eller ubevisst utviklet for å "overleve" den situasjonen de er i.

Til slutt blir utgiftene så overveldende at familien mister oversikten over det økonomiske. Enkelte regninger er bekymringsfullt at ikke blir betalt, i forhold til barns behov. Dersom familien flytter, barnehagen blir sagt op, strømmen stenges, så går det direkte utover barna. Disse familiene får ofte kontakt med barneverntjenesten. I tabellen under ser vi at det er et forholdsvis høyt antall informanter som ikke betaler regningene. 55 prosent sier at de aldri unnværer dette, mens litt under halvparten unnværer det innimellom, eller ofte. Dette sier noe om den erfaringen jeg nevnte tidligere, at barnevernet ofte har familier med dårlig økonomi, hvor det er vanskelig å betale før fristen går ut.

Betale husleie og/eller andre regninger innen fristen

	Frekvens	Prosent	Gyldig prosent	Akkumulert prosent
Verdier 0	25	3.5	3.5	3.5
1 (unnvære ofte)	44	6.2	6.2	9.8
2	21	2.9	3.0	12.7
3	32	4.5	4.5	17.3
4	62	8.7	8.8	26.1
5	40	5.6	5.7	31.7
6	70	9.8	9.9	41.6
7 (aldri unnvære)	394	55.1	55.8	97.5
Ikke aktuelt	18	2.5	2.5	100.0
Total	706	98.7	100.0	
Ikke aktuell problemstilling	9	1.3		
Total	715	100.0		

Neste tabell dreier seg mer om den sosiale delen. Å invitere gjester hjem kan innebære gjester i form av voksne og barn. Jeg antar at informantene kan ha tenkt på både voksne venner, naboer o.l, samt barnas venner. Det ville vært interessant og gått dypere inn i dette spørsmålet, nettopp fordi det innenfor min problemstilling er viktig å fokusere på barna og deres nettverk og mulighet for sosialisering blant andre. Det med å be gjester hjem kan ha flere sider ved seg også. Man kan vegre seg for dette på grunn av dårlig standard på huset, lite penger til å lage noe å servere, eller rett og slett helt andre grunner som ikke har med økonomi og levekår å gjøre. Det er godt over halvparten som aldri unngår dette, mens de andre verdiene er fordelt forholdsvis likt på hver verdi. Å ha mulighet til å invitere noen med seg hjem er viktig for å utvikle et sosialt nettverk som igjen kan være en styrke og hjelp når man selv har det vanskelig. Videre er det viktig for barn med jevnaldrende venner, og det er viktig å oppleve at man har et hjem som det går an å invitere til.

Be gjester med hjem

	Frekvens	Prosent	Gyldig prosent	Akkumulert prosent
Verdier 0	19	2.7	2.7	2.7
1 (unnvære ofte)	31	4.3	4.4	7.1
2	27	3.8	3.8	10.9
3	30	4.2	4.2	15.2
4	55	7.7	7.8	22.9
5	37	5.2	5.2	28.2
6	57	8.0	8.1	36.3
7 (aldri unnvære)	415	58.0	58.8	95.0
Ikke aktuelt	35	4.9	5.0	100.0
Total	706	98.7	100.0	

	Ikke aktuell problemstilling	9	1.3		
Total		715	100.0		

Spørsmålet om man reiser bort på besøk vil for barna i stor grad kunne ha like stor betydning som å ha besøk hjemme. De får i begge tilfellene mulighet til lek og sosial omgang med andre. Når barnet blir litt eldre, går i grunnskolen for eksempel vil det allikevel være viktig å kunne invitere hjem til seg selv, selv om det å dra bort ofte er like stor stas. Under er det stilt spørsmål om besøk til andre i annen kommune. For fattige er dette også et kostnadsspørsmål, i forhold til om de har bil, og eventuelt penger til bensin eller andre måter å reise på. Ganske mange har svart at dette er noe de unnværer forholdsvis ofte. 96 informanter sier at de unnværer det ofte, 52 har svart verdi 2, 40 på verdi 3 og 57 på verdi 4. Under halvparten unnværer dette aldri. Igjen en bekreftelse på en antagelse om at flere av informantene kommer innunder en kategori med dårlig økonomi. Dette samsvarer selvfølgelig også med det som er vist tidligere, at disse familiene ofte har lav/lite utdanning, og dermed kanskje får lavt betalte, eller ingen jobber. Ifølge SSB er barnevernsbarn dårligere stilt enn andre, økonomisk sett, men disse tallene bekrefter at utvalget i undersøkelsen er representativt for å gjelde hele landet, og ikke bare de utvalgte kommunene.

Reise på besøk til venner eller slektninger i andre kommuner

	Frekvens	Prosent	Gyldig prosent	Akkumulert prosent
Verdier 0	18	2.5	2.5	2.5
1 (unnvære ofte)	96	13.4	13.6	16.1
2	52	7.3	7.4	23.5
3	40	5.6	5.7	29.2
4	57	8.0	8.1	37.3
5	35	4.9	5.0	42.2

6	43	6.0	6.1	48.3
7 (aldri unnvære)	310	43.4	43.9	92.2
Ikke aktuelt	55	7.7	7.8	100.0
Total	706	98.7	100.0	
Ikke aktuell problemstilling	9	1.3		
Total	715	100.0		

I boka barnefattigdom (2009) setter Fløtten litt fokus på viktigheten av at barn skal ha anledning til å gå i bursdager og også ha med seg en gave. En artikkel i Drammenstidende fra 5.april 2011 (se vedlegg) sier også noe om at dette er en del av fattige barns hverdag i Norge. Barna får ikke feiret egen bursdag med noe spesielt engang. I tabellen under er det hele 63.3 prosent som aldri unnværer dette. Dette kan si noe om prioritering, eller om at utvalget muligens ikke er blant de aller fattigste. Jeg vil allikevel poengtere at det er et visst antall som unnværer dette ofte, over 30 barn. Dette er et trist tall, og for barna dette gjelder så er det en vanskelig situasjon å være i. De står i fare for å bli ekskludert fra vennegjengen, og de velger med stor sannsynlighet bort det å gå i bursdager. Kanskje blir de på sikt heller ikke invitert.

Gi gaver ved bursdager eller andre anledninger der du/dere ville ha gitt

	Frekvens	Prosent	Gyldig prosent	Akkumulert prosent
Verdier 0	20	2.8	2.8	2.8
1 (unnvære ofte)	31	4.3	4.4	7.2
2	30	4.2	4.2	11.5
3	28	3.9	4.0	15.4
4	38	5.3	5.4	20.8
5	38	5.3	5.4	26.2

6	49	6.9	6.9	33.1
7 (aldri unnvære)	456	63.8	64.5	97.6
Ikke aktuelt	17	2.4	2.4	100.0
Total	707	98.9	100.0	
Ikke aktuell problemstilling	8	1.1		
Total	715	100.0		

I tabellen under kommer vi inn på noe av det jeg har omtalt litt tidligere. Prioriteringer.. Alle ønsker sitt beste for barna sine, og også i fattige familier har jeg erfaring med at barna blir prioritert økonomisk sett. Over halvparten unnværer aldri å bruke penger på barna. De som unnværer å gjøre det vet vi lite om årsaken til. For foreldre flest er vanskeligst når den økonomiske situasjonen går direkte utover barnas levekår. Barna blir, som nevnt av både Fløtten (2009) og Hjermann (1997), ofre for de voksnes fattige kår. Mange foreldre vil forsøke å unngå at barna kjenner til den vanskelige situasjonen deres, og i noen tilfeller bruker foreldre penger de egentlig ikke har for at barna ikke skal oppleve den vanskelige situasjonen sånn som den egentlig er. I jobben min ser jeg ofte fattige familier komme med barn som har helt moderne uteklær, dyre leker osv, mens foreldrene ikke kjøper noe til seg selv og de lever så sparsommelig de kan.

Bruke penger på barna

	Frekvens	Prosent	Gyldig prosent	Akkumulert prosent
Verdier 0	19	2.7	2.7	2.7
1 (unnvære ofte)	41	5.7	5.8	8.5
2	22	3.1	3.1	11.6
3	28	3.9	4.0	15.6

4	43	6.0	6.1	21.6
5	54	7.6	7.6	29.3
6	68	9.5	9.6	38.9
7 (aldri unnvære)	417	58.3	59.0	97.9
Ikke aktuelt	15	2.1	2.1	100.0
Total	707	98.9	100.0	
Ikke aktuell problemstilling	8	1.1		
Total	715	100.0		

Å ikke delta på aktiviteter i skolens regi kan innebære at aktiviteten koster, at man vegrer seg pga mobbing eller andre ting, at foreldrene ikke kan kjøre osv. Det er uansett ingen tvil om at det er viktig, på linje med de andre tingene som er nevnt over, å ha mulighet til å delta på dette. Dersom man gjentatte ganger ikke deltar blir det veldig synlig overfor de som deltar, og man kan oppleve en ekskludering på grunn av, eller i tillegg til, en uteblivelse fra denne typen aktiviteter. Det er positivt at antallet som aldri unnværer dette er såpass høyt.

Delta på aktiviteter og turer i skolens regi

	Frekvens	Prosent	Gyldig prosent	Akkumulert prosent
Verdier 0	24	3.4	3.4	3.4
1 (unnvære ofte)	18	2.5	2.5	5.9
2	15	2.1	2.1	8.1
3	12	1.7	1.7	9.8
4	14	2.0	2.0	11.7

5	16	2.2	2.3	14.0
6	21	2.9	3.0	17.0
7 (aldri unnvære)	435	60.8	61.5	78.5
Ikke aktuelt	152	21.3	21.5	100.0
Total	707	98.9	100.0	
Ikke aktuell problemstilling	8	1.1		
Total	715	100.0		

Videre ønsker jeg å ta med noen tabeller som sier noe om bo forholdene, som har betydning for både barna og de voksne i forhold til levekår. Mer utfyllende rundt flytting og flytteårsaker kan eventuelt ses nærmere på i vedlegget, jeg har valgt og ikke ta med tabellene som beskriver hva ”annet” innebærer. Dette ville tatt altfor mye plass i denne oppgaven, men det er som sagt lagt ved for spesielt interesserte. I de fleste av spørsmålskategoriene er det et lite antall sammenlignet med hele antallet som svarer ”annet”. Jeg har videre kun tatt med de tabellene som sier noe direkte om økonomiske forhold. Jeg kunne tatt med mye mer, som sosialt nettverk, nabolag, kommunale tjenester med mer, fordi alle disse kan ha klar sammenheng med fattigdomsproblemene til familien. Det ene drar ofte med seg det andre, og forskning har vist at fattige barn ofte har et dårligere nettverk, fattige familier er ofte mer misfornøyde med det kommunale systemet fordi de opplever å få for lite, eller for dårlig hjelp. Det jeg tar med av tabeller kan knyttes direkte til familiens opplevelse av økonomi.

Hvordan bor du/dere?

	Frekvens	Prosent	Gyldig prosent	Akkumulert prosent
Verdier 0	18	2.5	2.6	2.6
Leilighet i privat bolig	148	20.7	21.2	23.7

Leilighet i bygård/blokk	97	13.6	13.9	37.6
Rekkehus	105	14.7	15.0	52.6
Frittstående enebolig	285	39.9	40.8	93.4
Annet	46	6.4	6.6	100.0
Total	699	97.8	100.0	
Ikke aktuell problemstilling	16	2.2		
Total	715	100.0		

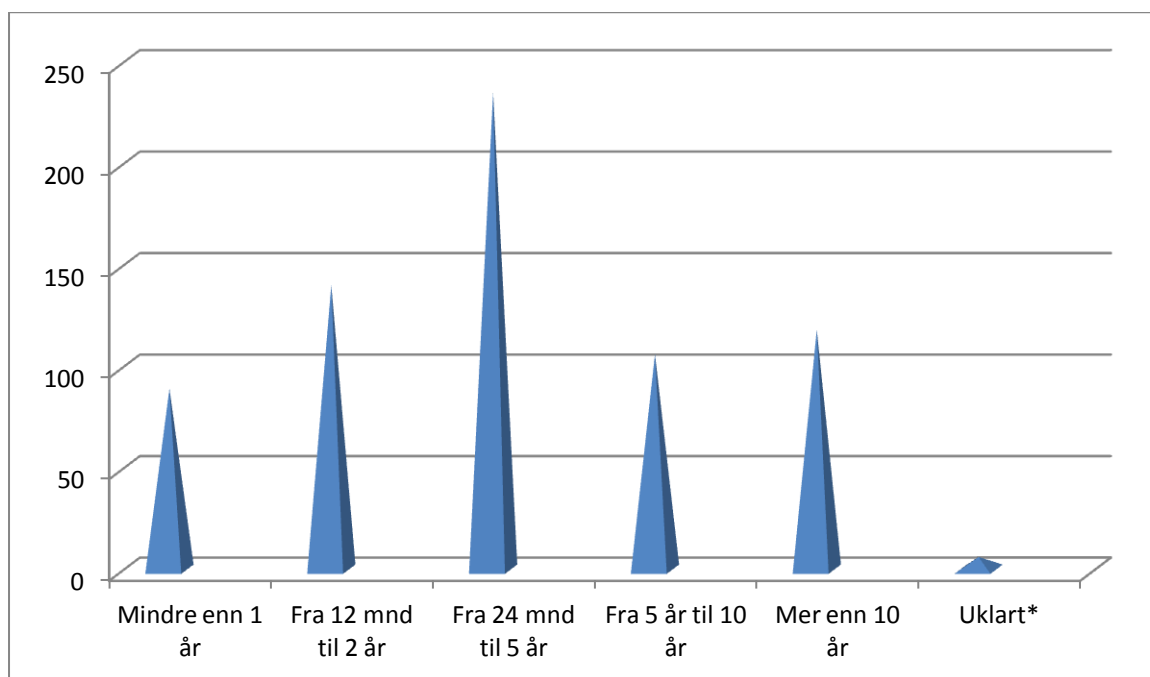
Ut ifra hvordan økonomi man har, samt generelle ønsker i forhold til oppvekstplass for barna, velger man bolig. Litt over 11 prosent leier av det offentlige, da har man sannsynligvis mindre valgmuligheter i forhold til valg av bosted. Fordelingen mellom leie og eie er forholdsvis lik, men det sier seg selv at ved leie kan barnet være mer utsatt for ustabilitet. Det er på den annen side ikke uvanlig at fattige familier må selge boligen på tvangssalg, som innebærer at familien må flytte. Dette vises videre i tabellene under.

Hvilken leie/eieform er det for boligen?

	Frekvens	Prosent	Gyldig prosent	Akkumulert prosent
Verdier 0	16	2.2	2.4	2.4
Leier bolig av kommunen / det offentlige	81	11.3	12.0	14.3
Leier eller fremleie, privat	198	27.7	29.2	43.6
Andels eller aksjeeier	83	11.6	12.3	55.8
Selveier	283	39.6	41.8	97.6
Annet	16	2.2	2.4	100.0

Total	677	94.7	100.0
Ikke aktuell problemstilling	38	5.3	
Total	715	100.0	

Under er tabellen med varigheten på å bo et sted. Det kan være tilfeldig hvor lenge de har bodd der de bor nå, men svarene gir et innblikk i hva som er det vanlige i forhold til bo - lengde for de spurte. Forskerne har valgt å la informantene svare åpent, slik at verdiene er fordelt med et vidt spekter av antall uker, måneder, år (se vedlegget). På grunn av dette har jeg valgt å sette inn tallene i et diagram med verdier fordelt følgende:

**

*I noen få tilfeller er det uklart hva svaret er, herunder for eks ”ikke opplyst i skjemaet”.

** Diagrammet er satt opp ut ifra antall informanter som har svart, ikke ut ifra prosent.

Når man sammenligner hele utvalget er det et forholdsvis lavt antall familier som har bodd der de bor nå i mindre enn ett år. Det er allikevel over 50 barn som er i en slik situasjon. Det er en mulighet for at noen av disse barna tidligere har bodd lenge på et sted, men det vet vi for

lite om. En del av disse barna har med stor sannsynlighet opplevd flere flyttinger i livene sine. Både årsak til og konsekvenser av flytting kan være forskjellig, men det vi vet er at flytting er en belastning for barn, og dersom de opplever hyppige flyttinger kan det gi en ustabil omsorgssituasjon for barna. Blant årsakene til flytting finner man skilsmisse, jobbskifte, dårlig økonomi med mer. De fattige barna er særlig sårbare for denne belastningen fordi de ofte har opplevd å flytte før, og utfordringen med å ha et stabilt nettverk kan bli stor.

Nedenfor ser vi hva informantene har svart når det gjelder årsak til eventuelle videre flytteplaner. Tabellen viser de tilfellene der økonomi er sentralt. Andre faktorer er også med i undersøkelsen, men jeg har valgt å fokusere på faktoren økonomi i forhold til forholdet fattig/flytting.

Hvis 'klare flytteplaner' eller regner med å flytte innen 3 år, hva er den viktigste grunnen til at du/dere regner med å flytte? Økonomi?

	Frekvens	Prosent	Gyldig prosent	Akkumulert prosent
Verdier				
Falsk	650	90.9	95.0	95.0
Sant	34	4.8	5.0	100.0
Total	684	95.7	100.0	
Ikke aktuell problemstilling	31	4.3		
Total	715	100.0		

Det er få som oppgir økonomi som den viktigste grunnen, men man kan tenke seg at ca 34 av de litt over 50 i diagrammet over, hører innunder gruppa som har bodd et sted mindre enn et år. Selvfølgelig blir dette bare antagelser, men deler av tallene stemmer med stor sannsynlighet. Når vi ser på tallene under, så svarer 69 at de ble tvunget til å flytte pga høye boutgifter og lignende. Hypotesen om at økonomi i stor grad var avgjørende for de som har bodd kort et sted, kan dermed se ut til å stemme.

Ble du tvunget til å flytte pga høye boutgifter og lignende?

	Frekvens	Prosent	Gyldig prosent	Akkumulert prosent
Verdier 0	275	38.5	38.7	38.7
Ja	69	9.7	9.7	48.5
Nei	366	51.2	51.5	100.0
Total	710	99.3	100.0	
Ikke aktuell problems tilling	5	.7		
Total	715	100.0		

Tabellen nedenfor er tatt med fordi den sier noe om hvilke informanter man har fått svar ifra. Ut ifra statistikk er det en stor del barnevernsbarn som lever i større risikosone enn andre, i forhold til blant annet økonomi. Nedenfor kan vi se at rundt halvparten av de spurte har inntekt fra et arbeid de utfører.

Hva slags type inntekt har du for tiden? Arbeidsinntekt?

	Frekvens	Prosent	Gyldig prosent	Akkumulert prosent
Verdier Falsk	370	51.7	52.0	52.0
Sant	341	47.7	48.0	100.0
Total	711	99.4	100.0	
Ikke aktuell problems tilling	4	.6		

Hva slags type inntekt har du for tiden? Arbeidsinntekt?

	Frekvens	Prosent	Gyldig prosent	Akkumulert prosent
Verdier				
Falsk	370	51.7	52.0	52.0
Sant	341	47.7	48.0	100.0
Total	711	99.4	100.0	
Ikke aktuell problems tilling	4	.6		
Total	715	100.0		

Sammenlignet med den generelle befolkning er dette tall som kan speile disse barnas situasjon. I den generelle befolkningen er forholdet litt annerledes (hentet fra SSB):

Nøkkeltall

Januar 2011 (sesongjustert):

Arbeidsledige:	3,2 prosent
Sysselsatte:	69,7 prosent
Arbeidsstyrken:	72,0 prosent

11.0 Hva består den betydningsfulle hjelpen mot barnefattigdommen i?

I kapittelet over valgte jeg ut noen spørsmålskategorier som jeg ønsket å ta utgangspunkt i for å belyse hvilke grupper utvalget består i, men med fokus på spørsmål som kan ha sammenheng med levekår og fattigdom å gjøre. Jeg har skrevet en kommentar til alle tabellene, men ikke gått inn i type tiltak og hjelp som er betydningsfull for familiene/barna. I dette kapittelet vil jeg forsøke å nærme meg noen konkrete svar på selve problemstillingen, med utgangspunkt i informasjon hentet fra hele oppgaven i sin helhet, samt de spørsmålskategoriene som jeg viste til i kapittel 9.

11.1 Hva trenger de fattige barna?

Truls, 14 år, sitert i kapittel 2 sier noe om behovet for vennskap. Han uttrykker også at det er vanskelig å si noe om hva foreldrene hans holder på. Da han var ny på stedet var han populær og fikk venner, men så fant de andre ut at han ikke fikk alt det som andre ser på som vanlig å ha. Å være ny på et sted kan være spennende, man kan oppleve en ny tid med nye impulser og positiv omtale. Etter hvert forstår folk at man er fattig, at man lever under dårlige kår. Da blir det ikke så lett. Slik jeg tolker Truls har han et ønske om å være som andre, han vil ha det de andre har og bli sett på som andre. I en alder av 14 år er ikke det viktigste å virke spesiell, men det er viktig å henge med, det er viktig å være en del av gjengen, klassen, de andre.

Fløtten (2009) skriver det vi alle vet, men nødvendigvis ikke har så mye tanker rundt, fordi vi ikke lever i fattigdom selv. Hun skriver at barn som vokser opp under fattige omstendigheter, generelt har dårligere levekår og livssjanser. Videre har disse barna dårligere materielle levekår, hvilket også har sammenheng med sosiale og psykososiale levekår, og dårligere helse. Barn som vokser opp som fattige har også større sannsynlighet for å bli fattige som voksne. De har ikke hatt de samme mulighetene for barnehage, fritidsaktiviteter og høyere utdanning. Det er grunn til å tro at dette samsvarer med undersøkelsen, ut ifra at et antall barnevernsbarn ikke får delta på aktiviteter i regi av skolen, de flytter oftere enn gjennomsnittet, de har foreldre med større andel foreldre uten arbeid. alt dette kan gi dårligere materielle levekår, vanskelige sosiale og psykososiale levekår, og dårligere helse. Alle fattige barn er ikke under barnevernet, men siden statistikken viser at barnevernsbarn generelt har dårligere levekår enn andre, kan vi anta at mange av de fattige barna får hjelp fra barnevernet.

Fauske og Øia (2010) har påpekt at barn i fattige familier lever i en form for risiko, fordi de står i fare for å bli ekskludert fra andre barn i sosiale sammenhenger. I dagens samfunn, der svært mange familier lever i velstand, kreves det store ressurser for å delta i de aktivitetene og sosiale sammenhengene som barn flest deltar i. De fattige barna er de ofte utsatt for en dårligere og ustabil bosituasjon, og de mangler i større grad sentrale forbruksgoder. Barna kan i mindre grad delta på leirskole, bursdager, korps osv. Dette, samt det enorme kjøpepresset vil kunne skape avstand mellom de fattige barna og andre barn. I undersøkelsen jeg har vist til, kommer det fram at dette gjelder for noen av informantene, hvor noen blant annet oppgir å flytte ofte, ikke har anledning til å gi gaver i bursdager osv. Som påpekt tidligere samsvarer mange av svarene med hvordan fattiges situasjon er, så selv om de ikke har fått anledning til å definere seg som fattige i undersøkelsen, går jeg ut ifra at en del av informantene kommer innunder definisjonen fattig.

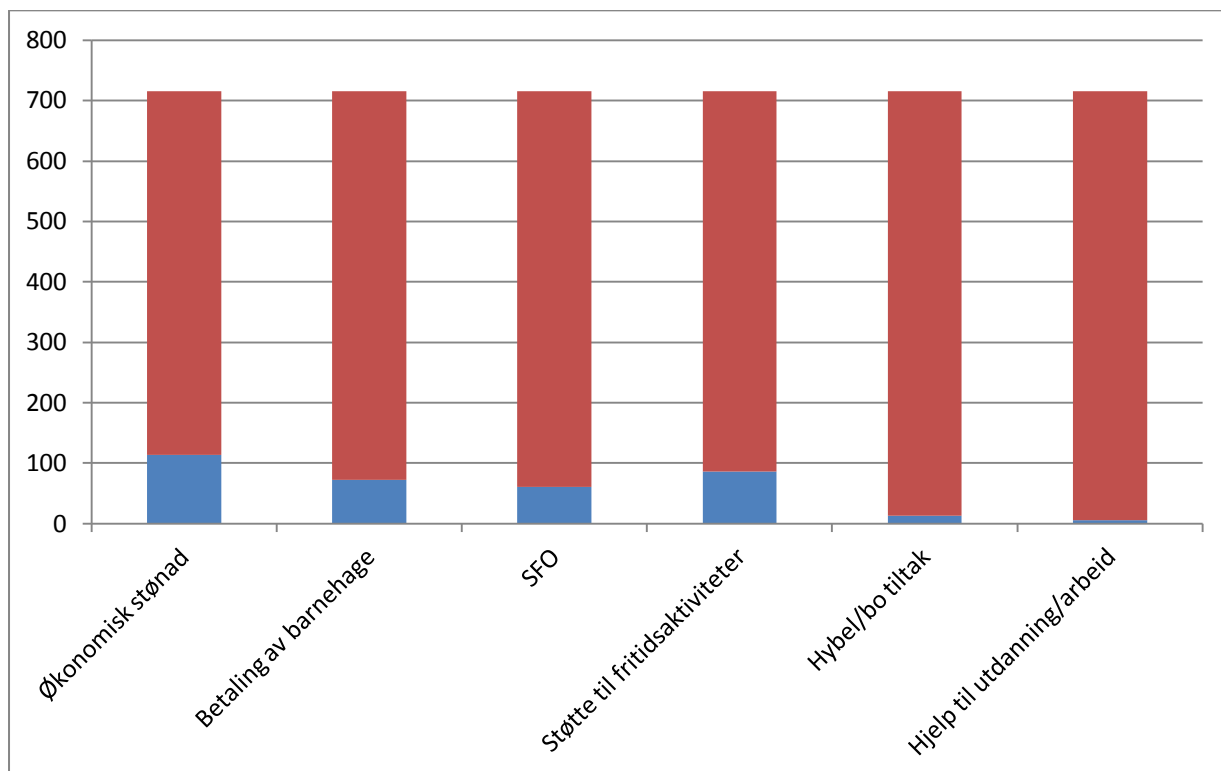
Hjermann (2009) er spesielt opptatt av den sosiale ekskludering, som for barn kan være svært negativt. Dette har ikke bare med økonomi å gjøre, men også sosiale koder som barn lærer seg gjennom samspill med andre. Økonomi er allikevel en viktig faktor i forhold til for eksempel deltagelse i aktiviteter som nevnt ovenfor.

I stortingsmelding nr 6 (2002-2003) er det også sagt noe om fattige barns behov, sett fra et politisk perspektiv. Regjeringen skriver at de vil arbeide for å *forebygge sosial utstøting som har sammenheng med fattigdomsproblemer*. De mener det er *særlig viktig å sikre sosial inkludering av barn og unge som på grunn av foreldrenes økonomiske og sosiale situasjon står i fare for å bli utestengt fra aktiviteter i skole –og fritidssammenheng*. Og videre, hvor de skriver at *det ikke minst er viktig for å hindre at sosial utstøting og fattigdom går i arv*.

Fauske og Øia (2010) påpeker tilsvarende når de skriver undersøkelser har vist at fattigdomskårene ofte går i arv, at barna får dårligere fysisk og psykisk helse, de har lavt utdanningsnivå og de blir tidlig foreldre, de har lettere for å havne i fengsel og de har mindre framgang innen arbeidslivet. Man vet lite om langtidsvirkningene av å vokse opp med fattigdom, men dette er dessverre det undersøkelser hittil har vist.

11.2 En oversikt over brukte tiltak i barneverntjenesten

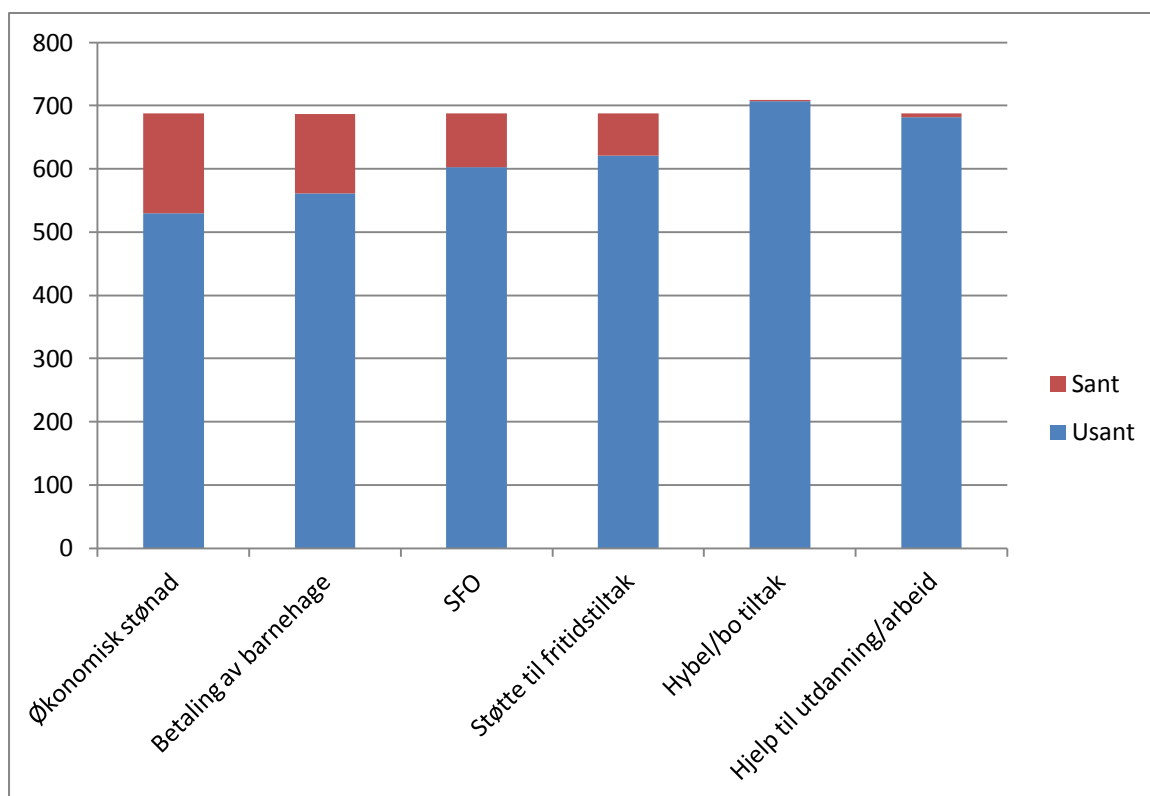
Ut ifra undersøkelsen kan man se noe om hvilke barnevernstiltak som er iverksatt blant de spurte. Det er skissert opp en rekke ulike tiltak (se vedlegg), men jeg har valgt å ta utgangspunkt i de tiltakene som er direkte knyttet til økonomi og som jeg anser som de mest sentrale i forhold til fattigdomsproblematikken. Jeg har satt tallene inn i et diagram:

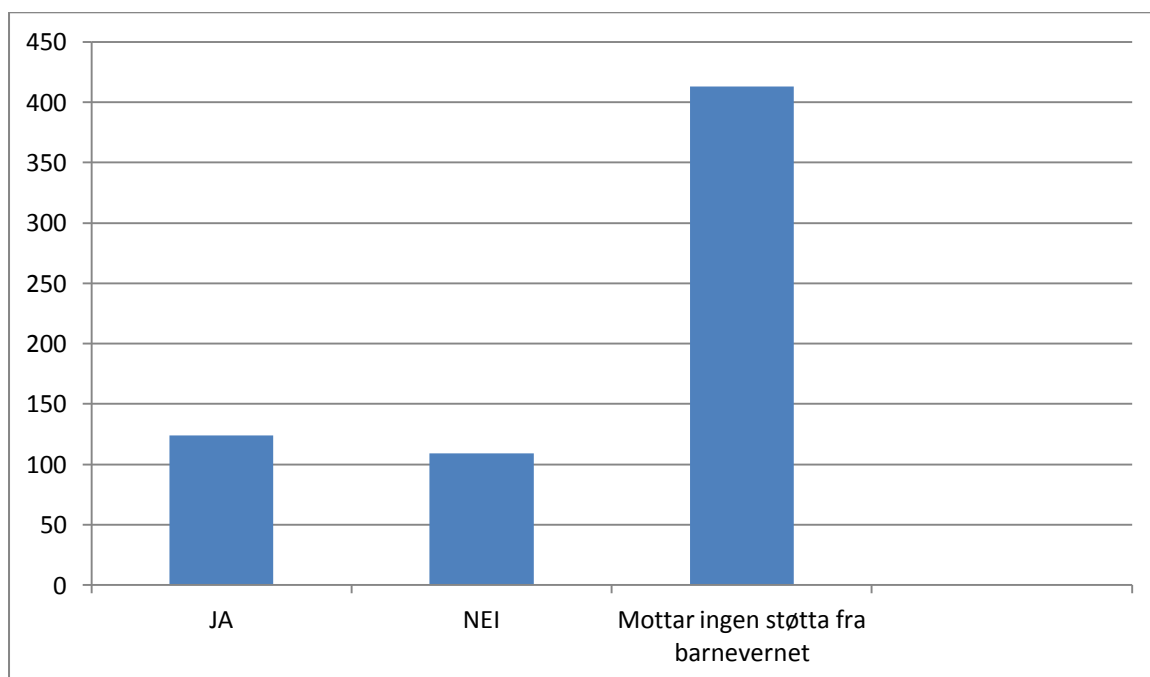
*Diagrammet er satt opp etter antall som har svart, ikke i prosent.

**Bla er de som har svart ja til at de har dette tiltaket, rød er nei.

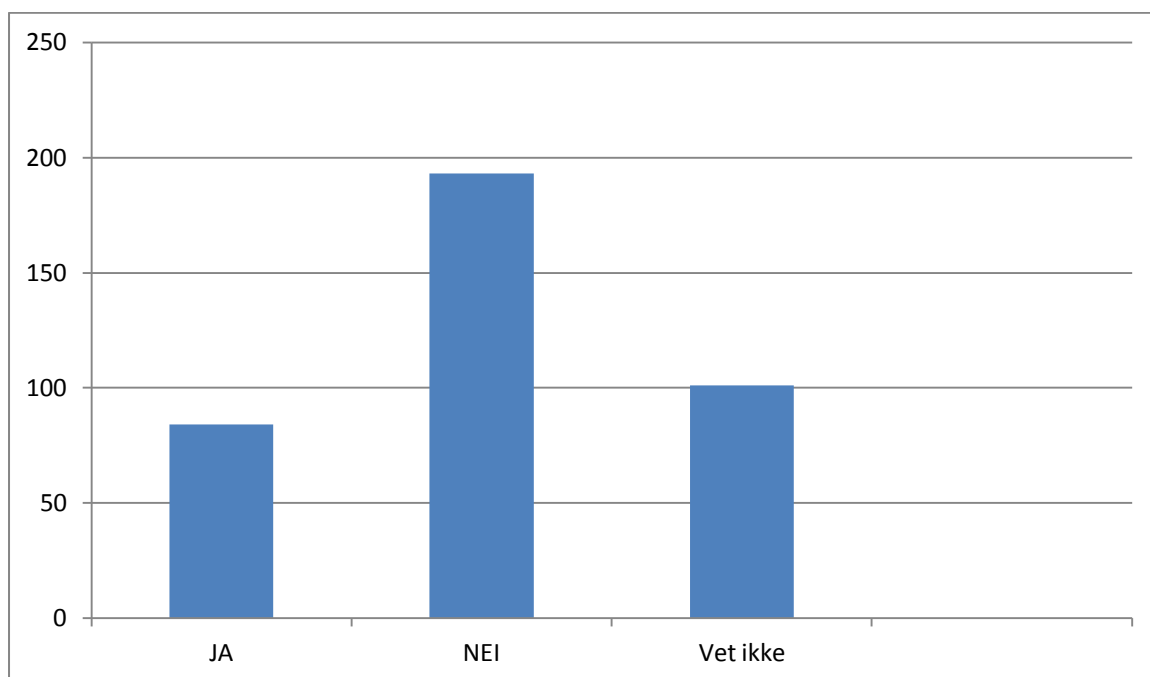
Videre har informantene blitt spurt om tiltak de har hatt tidligere. Jeg har satt opp en tilsvarende tabell på dette, basert på de samme variablene.

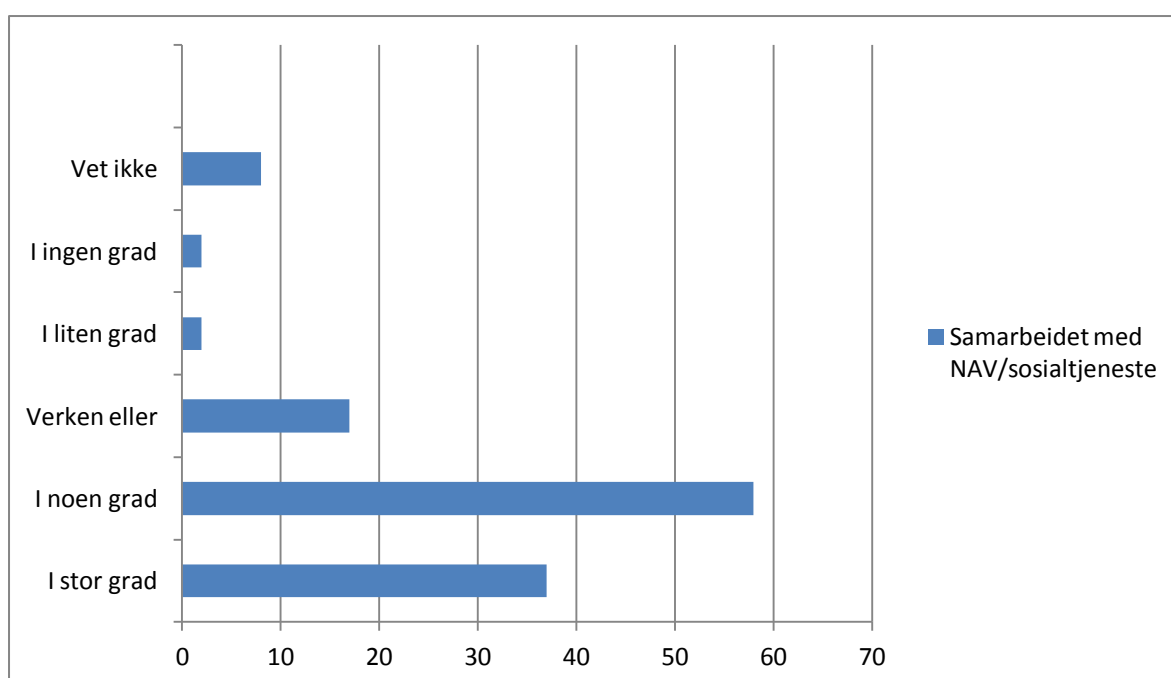
Og ikke minst har de blitt spurt om den økonomiske støtten de mottar gjør at de har det bedre økonomisk sett, satt opp i følgende tabell:

Og spørsmålet om den økonomiske støtten brukes på noe de ellers ikke ville brukt penger på:

Som en siste tabell, vil jeg ta med en oversikt over hvor mye foreldrene mente at barneverntjenesten samarbeidet med NAV/sosialtjenesten:

11.3 Hvilke barnevernstiltak skal til for å nå målet om å gi barna det de trenger?

Først tar jeg utgangspunkt i den første tabellen i avsnittet over. I forhold til egne erfaringer er jeg overrasket over at det er så få informanter som oppgir at de mottar økonomisk stønad fra barneverntjenesten. Under halvparten oppgir at de mottar støtte til generelle økonomiske tiltak, SFO, barnehage, hybel/bo tiltak og arbeids/utdanningstiltak. Min oppfatning var at det var en mye større andel av barnevernsbarna som mottok denne typen støtte. Ut ifra en eventuell generalisering er det allikevel over 100 som har svart at de mottar denne typen tiltak, og som igjen kan si noe om hvordan de opplever denne hjelpen. Over 100 informanter oppgir at de har det bedre økonomisk når de mottar tiltak i form av økonomisk støtte. Dette kan bety at de dermed opplever å ha bedre levekår på grunn av tiltakene som er satt inn. Når foreldrene opplever dette er det også stor sannsynlighet for at barna har det bedre. På grunn av at min oppgave er basert på fase 1 i NF-rapporten nr 8/2009, har jeg ikke anledning til å se over tid om svarene ville være de samme om noen år. De som er spurt har ulik lengde på kjennskapet til barneverntjenesten, slik at svarene er allikevel ut ifra deres kortvarige og langvarige erfaringer med tiltak fra barneverntjenesten.

Når det gjelder andre tiltak, som for eksempel samarbeid mellom andre etater har jeg tatt med samarbeidet mellom NAV/sosialtjenesten og barnevern. Dette bør være en naturlig samarbeidspartner for barnevernet i de tilfellene hvor det er barnefattigdom. NAV har andre typer tiltak som de kan tilby og erfaring tilsier at et samarbeid mellom disse avdelingene er svært viktig for brukerens opplevelse av å motta hjelp. Dette er også en viktig jobb i forhold til å være bevisst på å se barnet i familier der det er fattigdom, og ikke bare ha fokus på foreldrene som sliter. I tabellen over kommer det fram at NAV/sosialtjenesten og barnevernet i stor grad samarbeider i noen, eller stor grad. Det som allikevel er påfallende er svarprosenten i denne tabellen. Det kommer ikke så godt fram, men over halvparten av de spurte har ikke svart på dette spørsmålet. Jeg undrer meg derfor over om dette er noe de ikke er kjent med, eller hvorfor svarprosenten er så lav. Det blir vanskelig å bruke disse tallene fullt ut nettopp på grunn av dette.

Gjennom denne undersøkelsen kan det se ut til at tiltak fra barneverntjenesten i form av økonomisk støtte til ulike ting er viktig og bra. Ved at noen svarer at de har det bedre med denne støtten vil jeg påstå at de opplever å få en betydningsfull hjelp. Det har også kommet fram at en del bruker pengene på andre ting enn de ellers kunne gjort, hvilket også er et signal om at det betyr en del å motta denne hjelpen.

Det som har fasinert meg gjennom denne oppgaven er at jeg har blitt mer bevisst på at tiltakene fra barneverntjenesten nødvendigvis ikke er det viktigste dette landet kan tilby fattige barn. Jeg har hatt en oppfatning om at økonomisk hjelp er den beste støtten de kan, inkludert veiledning på hvordan de skal bruke pengene de har. Kanskje er dette god hjelp til foreldrene? Som igjen kommer barna til gode.. Men hva er det viktigste for barna? Hva betyr noe for dem? Historien til Truls forteller meg noe om hva barna kanskje trenger av tiltak, og som ikke bare barnevernet kan tilby, men alle andre også. Bare man ser og tar tid. Truls hadde en stor forventning da han flyttet, han skulle få mange nye venner. Men så opplevde han å skille seg ut, og han visste så godt at det var akkurat det han gjorde. Når han ble spurt om hva foreldrene jobbet med, så kunne han ikke svare fordi de jobbet ikke, og det ble for dumt å si. I det lille som er sitert fra Truls sin opplevelse kan man tenke seg hva det var han trengte. Han trengte ikke nødvendigvis en ekstra fritidsaktivitet, eller økonomisk støtte til en ferie. Han trengte venner og han trengte noe å fortelle når noen spurte. Det kommer ikke fram i historien om Truls har noen å snakke med, men det tror jeg er helt avgjørende for at han skal oppleve det han så gjerne skulle hatt. Truls trenger hjelp til å bli trygg på hvem han er, og at han i seg selv er en selvstendig gutt som klarer å holde på venner, og som vet hva han skal svare når de pinlige spørsmålene kommer. Han trenger en voksen som ser han, en betydningsfull annen. I fattige familier fører ofte den ene belastningen med seg den andre. De voksne er i en vanskelig situasjon selv, og det er ikke så lett å se barnets behov for støtte midt oppi eget kaos og egen kamp for å skaffe det mest nødvendige. Kanskje burde barnevernet se barnet i større grad, snakke med barnet, observere barnet, bli kjent med hvem barnet er gjennom barnet selv. For og så iverksette tiltak som har langvarig betydning for Truls, eller andre.

Artikkelen fra Drammen Tidende som er vedlagt sier følgende:

”Målet med hjemmebesøkene er å snakke med familiene, og finne ut hvordan de kan bruke sin egen kompetanse til å komme ut av fattigdommen.

– Det er skambelagt og ensomt å være fattig. Foreldrene bruker mye tid på å skjule hvordan de har det. Man blir så isolert i fattigdom, sier Jøndahl Nilsen.

Erfaringene er at familiene har både kompetanse og ressurser. De har havnet i en uheldig situasjon” (DT, 05/04/2011).

Drammen har sammen med Telemarksforskning satt i gang et prosjekt for å bekjempe fattigdom i byen. Inntil nå syns jeg å se at vi har en felles oppfatning av hva disse familiene virkelig trenger. Man må snakke med de det gjelder, kanskje mye, for å bli godt kjent.

Skammen som foreldrene bærer, bærer også barna. Vi må sørge for at de finner noe å henge denne skammen på, noe som gir mening, noe som kan bidra til at ikke neste generasjon får det på samme måte. De som er i gang med prosjektet i Drammen mener det er små ting som skal til, og at det er helt sentralt å hjelpe barna til mindre/ingen bekymringer. Når barn bekymrer seg for foreldrene, økonomien osv, har de ikke mer kapasitet til å fokusere på skole og andre viktige ting i et barns liv. De har for mye voksen tanker, og dette er det vi andre voksne som må snakke med barna om.

Hjermann (1999) har også skrevet noe om tiltak for de fattige barna. Jeg mener han har et viktig poeng som også samsvarer med de resultatene jeg mener å se underveis i denne undersøkelsen. Hjermann påpeker at tiltak arrangert av kommunen må gjøres tilgjengelig for alle. Hjermann (1999:264) skriver også at vi må *”ha oppmerksomheten rettet både mot barnas situasjon, og på hvordan samfunnets og familiens ressurser kommer barnet til gode”*. Igjen dette med barnets situasjon, og at vi må se barnet som er i situasjonen. Barn er forskjellige som alle oss mennesker, og nettopp på grunn av dette blir det vanskelig å finne ett konkret tiltak som hjelper i kampen mot fattigdom, og som til og med kunne avskaffe den helt.. Det er ingen lettvinnt løsning på barnefattigdommen, og barneverntjenesten må nok fortsette arbeidet sitt med å ha fokus på barna og hvilke tiltak det enkelte barn trenger. I tillegg til dette mener jeg Hjermann har et svært viktig poeng, at tiltak som arrangeres av kommunen må gjøres tilgjengelig for alle. Jeg er ganske sikker på at en del tiltak gjør situasjonen til Truls og andre barn verre. Vi iverksetter tiltak som kan virke flotte og tilgjengelige, men som allikevel krever en viss form for klesstil, utstyr, man skal gå to og to, spille på lag osv. Som kommune må man arbeide for en godt gjennomtenkt inkluderingspolitikk når det gjelder barn og unge. Voksne må være forbilder og voksne må ta seg tid til barna vi omgås. Flere barn jeg har kontakt med har overrasket meg i den forstand at det skal lite til før de opplever å bli sett på som viktig. En lærers ekstra blick, en ordførers klapp på skulderen, en nabos invitasjon til middag, en barnevernsarbeiders kalender med egen tid for samtale med barn. Små ting som betyr mye. Hjermann har også vært opptatt av at vi må bry oss om naboen, jeg tror det er viktig i denne diskusjonen. For langsiktig hjelp mot barnefattigdommen er bidrag til barnehage, SFO, ferie viktig. Men viktigere er at barn har noen de kan komme til, noen som kan hjelpe de å lage sin egen historie om seg selv og sin verdi. Et barns verdi er ikke i dens økonomiske situasjon. Jeg har ingen dokumentasjon på å skrive dette, men jeg tror at denne undersøkelsen, som jeg har fått benytte meg av, i seg selv er viktig for disse familiene. Jeg tror de opplever å bli sett, jeg tror de får en følelse av å bli

hørt. Undersøkelsen kan være til hjelp for barnevernet i veien mot å finne tiltak som foreldre selv mener er til hjelp. Som barnevernsarbeider vet jeg at en slik undersøkelse vil bli lest og brukt, og jeg håper og ønsker at informantene opplever det som bra å få være med på å forme deler av barnevernet fremover. Vi skal være en tjeneste, vi skal bety noe for de vi hjelper.

12.0 Kan barneverntjenesten tilby fattige familier en betydningsfull hjelp mot barnefattigdommen?

Jeg hadde sett for meg at jeg i løpet av tiden jeg har arbeidet med denne oppgaven at jeg ville finne ett, eller to fantastiske tiltak som ingen hadde tenkt på før, og som ville revolusjonære egen tankegang rundt fattigdom. Det har ikke skjedd. I undersøkelsen som jeg har tatt utgangspunkt i, har jeg ikke funnet noe veldig spesielt å vise til. Svarene er jevnt fordelt over ulike tiltak og det er ingen klare indikatorer på at noe helt spesielt utpeker seg som et godt tiltak mot barnefattigdom. Det jeg allikevel syns å se, er at det er et visst antall som trossalt opplever hjelpen som viktig for dem og barna deres. Dette antallet er viktig! Det er ikke et stort antall, men det er ikke et stort antall fattige familier i Norge heller. Det er for mange, men mange i Norge har det også svært godt inntektsmessig og i forhold til levekår.

Fattigdomsproblematikken er styrt av både det enkelte individ, men også av politiske og samfunnsmessige normer. Jeg har valgt ut noen teorier på hvordan vi ser på fattigdom, og det har engasjert meg hvordan man omtaler disse menneskene. Selve fattigdomsbegrepet er for mange negativt lada og det synes å være lite fokus på ressursene disse menneskene har. Et barn vokst opp i dårlige kår kan lære mye verdifullt om det å være takknemlig, det å sette pris på og det å måtte jobbe for å oppnå ting. Det kan gå begge veier, og noen barn mestrer situasjonen dårligere, men det er samfunnsmessig lite fokus på ressursene disse menneskene har. Ved å si at man skal avskaffe fattigdommen får jeg noen dårlige assosiasjoner til hva dette kan innebære. Fattige er like verdifulle som andre mennesker, hva med å bruke begreper som sier noe om dette. Klassebegrepet er også et begrep jeg har diskutert i oppgaven. At selv nyere forskning benytter dette begrepet kan virke stigmatiserende i seg selv.

Jeg har drøftet den objektive og den subjektive siden av fattigdomsbegrepet, og ender opp med at det subjektive perspektivet er viktig å ha fokus på. Vi vil alltid måtte se på samfunnsmessige utfordringer objektivt, men når det skal iverksettes tiltak bør det subjektive perspektivet få fokus slik at rett tiltak kan settes inn.

Samarbeid på tvers av avdelinger er av sentral betydning. Man må jobbe for gode løsninger for disse barna og det er et kommunalt ansvar å legge til rette for at barna skal ha så gode oppvekstvilkår som mulig. Tverrfaglig samarbeid kan gi barna bedre tilbud på skole, barnehage og fritid, det kan gi barna gode lavterskel tilbud som er til for alle, det kan bidra til økt forståelse for hvem dette barnet er, det kan bidra til at familien får et godt nok sted å bo osv. Dersom det er nok vilje og initiativ vil disse barnas liv bli sett på som verdifulle og

viktige av samfunnet forøvrig, og flere vil påta seg litt av ansvaret for at alle barn får den sosiale hjelpen og økonomiske støtten de har krav på. Som det står i FN`s barnekonvensjon, at barnet har rett til en *”levestandard som er tilstrekkelig på alle områder”*. Foreldrene har det grunnleggende ansvaret, men staten plikter å støtte de foresatte, etter barnekonvensjonens artikkel 27. Staten er i hovedsak velferds Norge, det offentlige. Men vi er alle en del av staten Norge, og slik jeg tolker svarene i undersøkelsen og teorien jeg har tilegnet meg, så er det viktigste tiltaket mot barnefattigdom at vi alle definerer oss som medlemmer av staten Norge. Vi kan bidra til å støtte de foresatte, og bidra til at barna får en *”levestandard som er tilstrekkelig på alle områder”*. Inntil de får det, skal de kunne oppleve å bli sett og hørt og få hjelp til å mestre sin situasjon på sin måte, men med voksen støtte og hjelp.

12.1 Oppsummering og konklusjon

Jeg vil konkludere oppgaven min med at barneverntjenesten kan tilby fattige familier en betydningsfull hjelp mot barnefattigdommen!

I tillegg vil jeg hevde at jeg gjennom oppgaven har vist at barneverntjenesten i seg selv ikke er tilstrekkelig i dette arbeidet, og at en helhetstenkning rundt barnet er vesentlig. Dersom alle bidrar i kampen mot barnefattigdom for å gi barna like muligheter som alle andre barn, har barna fått betydningsfull hjelp. Gjennom oppgaven har jeg konkludert med at tjenesten hjelpen kommer fra, og hvilke tiltak som iverksettes, ikke er det vesentlige. Det vesentlige er at barna blir inkludert og at de får oppmerksomhet på hvem de er og ikke nødvendigvis bare situasjonen de befinner seg i. barneverntjenesten er således i en særstilling fordi man ofte får informasjon om barn som er fattige, og dermed også anledning til å hjelpe de raskere enn kanskje andre. Fattigdom er ikke alltid synlig, i alle fall ikke på barna (Fløtten:2009).

Barneverntjenestens viktigste tiltak, slik jeg mener å se det gjennom oppgaven, er å snakke med barnet, bli kjent med barnet og se barnet i ulike situasjoner. På den måten vil det være mulig å iverksette det beste tiltaket for det konkrete barnet. I tillegg mener jeg at de andre tiltakene, som over 100 informanter har svart er betyr noe, må fortsette. Økonomiske tiltak er viktig, og kanskje bør barneverntjenesten være enda rausere i sine skjønsmessige vurderinger og tilby ytterligere økonomisk støtte. Flere svarer at dette er viktig.

Barneverntjenesten kan videre være en pådriver i arbeidet med å tilby kommunale tiltak for alle barn i kommunen, og dermed være et forbilde i å være et inkluderende samfunn.

Litteraturliste

Elstad, Jon Ivar, Hansen, Thomas, Pedersen, Axel West, Sandbæk, Mona, Nordvik, Viggo, Kristofersen, Lars B, Ugreninov, Elisabeth. *Barn og unges levekår i lavinntektsfamilier*. NOVA rapport 10/10.

Fauske, Halvor, Lichtwarck, Willy, Marthinsen, Edgar, Willumsen, Elisabeth, Clifford, Graham og Kojan, Bente Heggem. *Barnevernet på ny kurs? NF-rapport nr 8/2009*

Fløtten, Tone: *Barnefattigdom* (2009) Gyldendal akademisk

Garsjø, Olav: *Sosiologisk tenkemåte* (1997) Universitetsforlaget.

Hjermann, Reidar og Haanes, Knut m.fl: *BARN* (1997) Universitetsforlaget.

Handlingsplan mot fattigdom

– status 2008 og styrket innsats 2009

Vedlegg til St.prp. nr. 1 (2008–2009) – statsbudsjettet 2009

Hvinden, Bjørn: 12.02.2002. *Fattigdom og tiltak mot fattigdom i Norge* (12.02.2002). Arbeidsdepartementet.

Lysetøl og Meland: *Velferdsstatens økonomi* (2003). Universitetsforlaget.

Martinussen, Willy: *Samfunnsliv: Innføring i sosiologiske tenkemåter* (2001). Universitetsforlaget.

Moshuus, Geir, Backe-Hansen, Elisabeth, Kristiansen, Inger-Hege og Suseg, Helle. *Verdighetsforvaltning i liv på grensen*. NOVA rapport nr 16/10.

Nafstad m.fl: *Fellesskap og individualisme* (2009). Gyldendal Akademisk.

Nygaard, Thomas: *Den lille sosiologiboka* (1995). Universitetsforlaget.

Repstad, Pål: *Sosiologiske perspektiver for helse- og sosial- arbeidere* (1998) Tano Aschehoug.

SSB, www.ssb.no

Store Norske Leksikon, www.snl.no

Øia, Tormod og Fauske, Halvor: *Oppvekst i Norge* (2010). Abstrakt forlag.

Vedlegg:

Artikkel fra Drammens Tidende side 2

Artikkel fra Aftenposten side 5

Artikkel fra Aftenbladet side 7

Tabeller jeg har brukt underveis i oppgaven, mottatt av Halvor Fauske side 9

Artikkel fra Drammens tidende:

<http://dt.no/nyheter/har-ikke-rad-til-palegg-pa-brødiskiva-1.6150933>

KUMMERLIG: Heidi Jøndahl Nilsen (til venstre) og Heidi Braathen kan forstå at den lille jenta ikke vil bruke badet i leiligheten på Strømsø. (FOTO: SVEN-ERIK RØED)

Har ikke råd til pålegg på brødiskiva

Bare brødiskiver uten pålegg i matpakka. En gutt som må gå i gummistøvler i 15 minus. Bad hvor dyrene kryper ut av veggen. Slik er hverdagen for fattige barn i Drammen.

Av:RAGNHILD ASK CONNELL

Publisert tirsdag 05. april 2011 kl. 05:00.

DRAMMEN : 1519 barn i Drammen lever i familier med sosialhjelp. Det er en økning på 50 prosent de siste fem årene.

Drammen kommune er sammen med Telemarksforskning godt i gang med et eget prosjekt som skal bekjempe barnefattigdommen i byen. Heidi Jøndahl Nilsen og Heidi Braathen i Drammen kommune reiser hjem til 30 familier for å lære mer om hvordan barna bor i fattige familier i Drammen.

Det hender de kommer til hjem nesten uten møbler. Uten sengetøy, puter eller nok klær. Nærmest tomme leiligheter med madrasser på gulvet. Leker og barneutstyr er en mangelvare. Ingen pynt eller bilder på veggen.

Et søskenpar som aldri har pålegg på brødsnivene i matpakka.

Gutt som går flere kilometer for å gjøre lekser på biblioteket. De har ikke penger til internett hjemme.

Barn som ikke har råd til å feire bursdag

Barn som bare har et sett klær. Mor må vaske om kvelden og tørke om natten.

Gutt som må gå på skolen i gummistøvler når det er 15 minusgrader. Inne i støvlene er han barbeint.

– Det er overraskende å se hvor stor nøden faktisk er, omfanget og hvor ille noen familier faktisk har det, sier Jøndahl Nilsen.

Målet med hjemmebesøkene er å snakke med familiene, og finne ut hvordan de kan bruke sin egen kompetanse til å komme ut av fattigdommen.

– Det er skambelagt og ensomt å være fattig. Foreldrene bruker mye tid på å skjule hvordan de har det. Man blir så isolert i fattigdom, sier Jøndahl Nilsen.

Erfaringene er at familiene har både kompetanse og ressurser. De har havnet i en uheldig situasjon.

– Dette er ikke latmannsgrupper eller familier med rusproblemer. Mange jobber seg ofte i hjel med lav inntekt, eller får ikke jobbet nok, understreker Braathen.

Flerkulturelle familier er overrepresentert på statistikken. Det forklares med at de ofte har dårlig nettverk rundt seg og vanskeligheter med å etablere seg i arbeidslivet, tross utdanning. Andre fellestrekk er aleneforsørgere og lavere utdanning. Langvarig sykdom kan også være en del av bildet.

På helsen løs

En oppvekst i et fattig hjem kan i seg selv gå på helsen løs, viser forskning.

Barn som lever i familier med lav husholdningsinntekt og utdanningsnivå har ifølge studier høyere forekomst av hodepine, magesmerter og ryggsmarter. De sliter oftere med astma, allergi og eksem. Dårlige oppvekstvilkår kan også virke inn på helsen senere i livet.

Når Jøndahl Nilsen og Braathen besøker familiene, kartlegger de hva de har og ikke har. Er barna med på fritidsaktiviteter? Har de tilgang til internett? Har de nok klær? Vaskemaskin? Mat?

De møter barn som spiser ris til hvert måltid, eller hvor suppe eller grøt er den vanligste middagen.

– Noen steder har det vært så akutt ille at vi har måttet gå til Frelsesarmeen for å få poser med mat, sier Jøndahl Nilsen.

Forandrer dynamikken

Til felles har familiene at de vil ha hjelp, og de vil det beste for barna sine. Ofte er det småting som skal til. Et busskort så leksene kan gjøres på biblioteket. En par fotballske, så eldstemann kan bli med på fotballaget. Kommunale etater som snakker sammen, så familien kan få hjelp til leilighet.

– Her er det ikke snakk om sydenturer. Det er langt fra det. Det er snakk om de små grepene, sier Jøndahl Nilsen. Det kan gjøre mye.

– Foreldrene senker skuldrene når de ser at barna får hjelp. Det kan forandre hele dynamikken i familien, sier hun.

Målet med arbeidet er å finne metoder hvor familiene kan bruke den kompetansen de har, og finne hjelp i det som ofte kan være en offentlig jungel.

– Hvis vi kan få barna inn i aktiviteter og gi dem en trygg hverdag uten bekymringer, så har vi

Aftenposten, vedlegg:

<http://www.aftenposten.no/nyheter/iriks/article867059.ece>

Aftenposten.no

EU: Langt flere fattige i Norge

Regjeringen mener Norge har 90 000 fattige. Ifølge EU er tallet 400 000 - blant dem alle landets minstepensjonister. Statssekretæren kunne jo selv prøve å overleve på 82 000 kroner i året.

AVHANS OLA H. OUSTAD

Hvor går grensen? Forskjellen er så stor at flere av opposisjonspartiene på Stortinget lover Regjeringen kamp om fattigdomsgrensene: Det er nemlig flere fattige i Norge enn hva Regjeringen later som, er omkvedet.

82 000 kroner

Det var Regjeringen som under arbeidet med sin tre år gamle fattigdomsmelding bestemte hvordan fattigdom skal defineres i Norge. At de komfortabelt nok valgte den metoden som gir klart færrest fattige, får deler av opposisjonen til å se rødt. Ved å velge seg andre normer, synliggjøres nemlig store grupper som i dag lever nær minimumsgrensen, påpeker flere kritikerne. De mener at en enslig i Norge må ha mer enn 82 000 kroner i årsinntekt, for å leve et godt liv. Senterpartiets Magnhild Meltveit Kleppa krever at EUs standard innføres, også i Norge. Det vil i så fall bety at blant annet minstepensjonistenes inntekt må løftes vesentlig, om de skal ha en inntekt som løfter dem ut av fattigdom. - Vi foreslo å legge EUs sin standard til grunn for tre år siden. Vi ser ingen grunn til å fravike det, sier Kleppa. Sosialistisk Venstrepartis Karin Andersen har heller ikke mye til overs for Regjeringens definisjon av fattigdom. Om statssekretær Kristin Ravnanger i Sosialdepartementet, som i går forsvarte denne grensen, sier Andersen at statssekretæren umulig kan ha innblikk i hva det betyr å leve nær den norske fattigdomsgrensen. - Ravnanger kunne jo selv forsøke å overleve på 82 000 kroner i året. De som mener dette er greit, får se seg rundt, sier hun. Andersen mener likevel at det er urealistisk å løfte fattigdomsgrensa helt opp til EU-nivå, men viser til utregninger som Statens institutt for forbruksforskning (Sifo) har gjort på hva enslige og familier må ha for å leve et nøkternt, men godt liv. - Disse satsene er ikke så høye som EUs, men ligger langt over Regjeringens, sier hun.

Splittet opposisjon

Arbeiderpartiets sosialpolitiske talsmann Bjarne Håkon Hanssen er ikke på linje med sine potensielle regjeringspartnere i Sp. og SV. Han vil ikke love det norske folk en fattigdomsgrense på EU-nivå, og mener at standarden som Regjeringen har valgt seg er god. - Vi har akseptert Regjeringens standard, men mener at man samtidig må være klar over at mange havner like over grensen for fattigdom, sier han.

Anerkjent norm

Jon Epland i Statistisk sentralbyrå (SSB) sier at EU-normen brukes av EUs offisielle statistikkbyrå Eurostat. Byrået bruker metoden for å måle om ulike inntektsgrupper i samfunnet lever i, eller på grensen til fattigdom. Han understreker at metoden kan gi rike land et noe ufordelaktig bilde. De skyldes at det gjennomsnittlige lønnsnivået varierer mellom landene og at medianinntekten, som statistikken tar utgangspunkt i, er gjennomsnittlig langt høyere i rike land, enn hva de er i fattige land. Han sier at EU-metoden på den andre siden har fordeler som den norske normen ikke har. Blant annet tar EU-metoden hensyn til at det er vesentlig rimeligere å gjøre innkjøp til en storhusholdning, fremfor å være enslig. - Tidligere var OECD-modellen (den norske modellen) mye brukt. Nå går flere og flere over til EU-modellen, sier Epland.

Aftenbladet, vedlegg:

<http://www.aftenbladet.no/innenriks/politikk/article636821.ece>

10.000 flere fattige i Norge

Fersk statistikk fra SSB viser at Norge fikk 10.000 flere fattige det første året med rødgrønn regjering.

[Jarle Natland](#)

Publisert 08.05.2008 07:40 - Oppdatert 08.05.2008 07:40

SV fikk gjennomslag på Soria Moria for å avskaffe fattigdommen. Men arbeidsminister Bjarne Håkon Hanssen (Ap) og kommunalminister Magnhild Meltveit Kleppa (Sp) har en lang vei igjen å gå.

Har gjort opp status

Statistisk sentralbyrå har nå gjort opp status for 2006: Mens mange tjener mer, øker antallet fattige. De rødgrønne har nå adoptert Bondevik II-regjeringens definisjon av fattigdom. Etter den levde 185.000 i fattige husholdninger i 2005, mens tallet var drøyt 196.000 året etterpå.

2007-tallene kommer først neste år, men kommunalminister Magnhild Meltveit Kleppa erkjenner at regjeringen fortsatt har et stykke igjen til full avskaffelse av fattigdom.

Bidrag

– Selv om dette ikke er mitt hovedansvar, vil hjelp til bostedsløse og bedre kommuneøkonomi være viktige bidrag for å bekjempe fattigdommen i Norge, påpeker Meltveit Kleppa.

Meltveit Kleppa har vært boligminister i snart åtte måneder. Hun fikk refs fra Bent Høie (H) og Bjørg Tørresdal (KrF) i Aftenbladet i går, for å være for passiv i forhold til landets bostedsløse.

Trist

– Jeg synes det er både overraskende og trist at Høie og Tørresdal ikke har fulgt bedre med i timen, sier Meltveit Kleppa.

Hun viser blant annet til at kravet om husbankfinansiering ble fjernet 1. januar i år.

– Jeg har på ingen måte gitt opp ambisjonen om at alle skal bo trygt og godt i Norge. Det er uverdige at vi har så mange vanskeligstilte på boligmarkedet. Men det skyldes blant annet Erna Solbergs tid som kommunalminister, der hun gjorde det vanskeligere for kommunene å bygge utleieboliger, sier Meltveit Kleppa.

Tiltak

Hun viser til at hun har signert en forpliktende boligpolitikkavtale med KS og at hun nå får på bordet en rapport som gjennomgår dagens ordninger: Start-lån, bostøtte og boliglån.

– Vi må få dagens ordninger til å fungere bedre sammen, men min ambisjon er også å forbedre bostøtten. Flere enslige og flere barnefamilier skal få bostøtte, men det blir en så stor sak at vi må ta det i 2009-budsjettet, sier Meltveit Kleppa.

Lite nå

Derfor våger hun ikke å love de virkelig store forbedringene i revidert nasjonalbudsjett som kommer neste uke.

Riksrevisor Jørgen Kosmo er kritisk til den boligpolitiske styringen i en fersk rapport. Meltveit Kleppa sier at rapporten også bekrefter at mange bostedsløse har fått hjelp.

– Men vi vil naturligvis følge opp merknadene i rapporten. Derfor har vi også bedt om en ny telling av bostedsløse i november i år. Den rapporten ville vi egentlig hatt i fjor, men Helsedirektoratet sa i utgangspunktet nei, sier Meltveit Kleppa.

Variierer

Riksrevisjonen påpeker også at behandlingen av bostedsløse varierer sterkt fra kommune til kommune.

– Det er i kommunene folk bor og der hjelpen må settes inn. Folk skal bli behandlet med respekt og motta ryddig informasjon samme hvor de bor, sier Meltveit Kleppa.

Tabeller jeg har brukt underveis i oppgaven:

Barnets tilgang: Barnet har utstyret det trenger for å delta i organiserte aktiviteter

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid -1	24	3.4	3.4	3.4
1 (stemmer godt)	417	58.3	58.3	61.7
2	86	12.0	12.0	73.7
3	17	2.4	2.4	76.1
4	27	3.8	3.8	79.9
5	16	2.2	2.2	82.1
6	10	1.4	1.4	83.5
7 (stemmer dårlig)	23	3.2	3.2	86.7
Ikke aktuell problemstilling	95	13.3	13.3	100.0
Total	715	100.0	100.0	

Barnets tilgang: Barnet har stort sett det samme av utstyr som andre jevnaldrende

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid -1	21	2.9	2.9	2.9
1 (stemmer godt)	480	67.1	67.1	70.1
2	85	11.9	11.9	82.0
3	27	3.8	3.8	85.7

4	26	3.6	3.6	89.4
5	19	2.7	2.7	92.0
6	12	1.7	1.7	93.7
7 (stemmer dårlig)	21	2.9	2.9	96.6
Ikke aktuell problemstilling	24	3.4	3.4	100.0
Total	715	100.0	100.0	

Her ser du en I: Spise varm middag

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid 0	24	3.4	3.4	3.4
1 (unnvære ofte)	18	2.5	2.5	5.9
2	3	.4	.4	6.4
3	11	1.5	1.6	7.9
4	23	3.2	3.3	11.2
5	26	3.6	3.7	14.9
6	41	5.7	5.8	20.7
7 (aldri unnvære)	545	76.2	77.2	97.9
Ikke aktuelt	15	2.1	2.1	100.0
Total	706	98.7	100.0	
Missing System	9	1.3		
Total	715	100.0		

Her ser du en I: Kjøpe klær

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	0	25	3.5	3.5	3.5
	1 (unnvære ofte)	54	7.6	7.6	11.2
	2	38	5.3	5.4	16.6
	3	48	6.7	6.8	23.4
	4	84	11.7	11.9	35.3
	5	69	9.7	9.8	45.0
	6	50	7.0	7.1	52.1
	7 (aldri unnvære)	325	45.5	46.0	98.2
	Ikke aktuelt	13	1.8	1.8	100.0
	Total	706	98.7	100.0	
Missing	System	9	1.3		
Total		715	100.0		

Her ser du en I: Betale husleie og/eller andre regninger innen fristen

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	0	25	3.5	3.5	3.5
	1 (unnvære ofte)	44	6.2	6.2	9.8

	2	21	2.9	3.0	12.7
	3	32	4.5	4.5	17.3
	4	62	8.7	8.8	26.1
	5	40	5.6	5.7	31.7
	6	70	9.8	9.9	41.6
	7 (aldri unnvære)	394	55.1	55.8	97.5
	Ikke aktuelt	18	2.5	2.5	100.0
	Total	706	98.7	100.0	
Missing	System	9	1.3		
Total		715	100.0		

Her ser du en I: Be gjester med hjem

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	0	19	2.7	2.7	2.7
	1 (unnvære ofte)	31	4.3	4.4	7.1
	2	27	3.8	3.8	10.9
	3	30	4.2	4.2	15.2
	4	55	7.7	7.8	22.9
	5	37	5.2	5.2	28.2
	6	57	8.0	8.1	36.3
	7 (aldri unnvære)	415	58.0	58.8	95.0
	Ikke aktuelt	35	4.9	5.0	100.0

Total		706	98.7	100.0
Missing	System	9	1.3	
Total		715	100.0	

Her ser du en I: Reise på besøk til venner eller slektninger i andre kommuner

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	0	18	2.5	2.5	2.5
	1 (unnvære ofte)	96	13.4	13.6	16.1
	2	52	7.3	7.4	23.5
	3	40	5.6	5.7	29.2
	4	57	8.0	8.1	37.3
	5	35	4.9	5.0	42.2
	6	43	6.0	6.1	48.3
	7 (aldri unnvære)	310	43.4	43.9	92.2
	Ikke aktuelt	55	7.7	7.8	100.0
	Total	706	98.7	100.0	
Missing	System	9	1.3		
Total		715	100.0		

Her ser du en I: Gi gaver ved bursdager eller andre anledninger der du/dere ville ha gitt

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	0	20	2.8	2.8	2.8
	1 (unnvære ofte)	31	4.3	4.4	7.2
	2	30	4.2	4.2	11.5
	3	28	3.9	4.0	15.4
	4	38	5.3	5.4	20.8
	5	38	5.3	5.4	26.2
	6	49	6.9	6.9	33.1
	7 (aldri unnvære)	456	63.8	64.5	97.6
	Ikke aktuelt	17	2.4	2.4	100.0
	Total	707	98.9	100.0	
Missing	System	8	1.1		
Total		715	100.0		

Her ser du en I: Bruke penger på barna

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	0	19	2.7	2.7	2.7
	1 (unnvære ofte)	41	5.7	5.8	8.5
	2	22	3.1	3.1	11.6
	3	28	3.9	4.0	15.6

	4	43	6.0	6.1	21.6
	5	54	7.6	7.6	29.3
	6	68	9.5	9.6	38.9
	7 (aldri unnvære)	417	58.3	59.0	97.9
	Ikke aktuelt	15	2.1	2.1	100.0
	Total	707	98.9	100.0	
Missing	System	8	1.1		
Total		715	100.0		

Her ser du en I: Delta på aktiviteter og turer i skolens regi

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	0	24	3.4	3.4	3.4
	1 (unnvære ofte)	18	2.5	2.5	5.9
	2	15	2.1	2.1	8.1
	3	12	1.7	1.7	9.8
	4	14	2.0	2.0	11.7
	5	16	2.2	2.3	14.0
	6	21	2.9	3.0	17.0
	7 (aldri unnvære)	435	60.8	61.5	78.5
	Ikke aktuelt	152	21.3	21.5	100.0
	Total	707	98.9	100.0	

Missing	System	8	1.1	
Total		715	100.0	

Hvordan bor du/dere?*

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	0	18	2.5	2.6	2.6
	Leilighet i privat bolig	148	20.7	21.2	23.7
	Leilighet i bygård/blokk	97	13.6	13.9	37.6
	Rekkehus	105	14.7	15.0	52.6
	Frittstående enebolig	285	39.9	40.8	93.4
	Annet	46	6.4	6.6	100.0
	Total	699	97.8	100.0	
Missing	System	16	2.2		
Total		715	100.0		

Hvilken leie/eieform er det for boligen?

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	0	16	2.2	2.4	2.4
	Leier bolig av kommunen / det offentlige	81	11.3	12.0	14.3
	Leier eller fremleie, privat	198	27.7	29.2	43.6
	Andels eller aksjeeier	83	11.6	12.3	55.8

	Selveier	283	39.6	41.8	97.6
	Annet	16	2.2	2.4	100.0
	Total	677	94.7	100.0	
Missing	System	38	5.3		
Total		715	100.0		

Hvor lenge har du/dere bodd i nåværende bolig? (oppgi antall år)

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	60	8.4	8.4	8.4
0	21	2.9	2.9	11.3
0 (2 måneder)	1	.1	.1	11.5
0 (4 måneder)	2	.3	.3	11.7
0 (6 måneder)	1	.1	.1	11.9
0 (9 måneder)	1	.1	.1	12.0
0 (9 måneder)	1	.1	.1	12.2
0 år	2	.3	.3	12.4
0 år (2 mnd)	1	.1	.1	12.6
0,2	1	.1	.1	12.7
0,4	1	.1	.1	12.9
0,5	5	.7	.7	13.6
0,5 år	2	.3	.3	13.8
0.5 år	1	.1	.1	14.0
00	1	.1	.1	14.1

01	3	.4	.4	14.5
02	2	.3	.3	14.8
08	1	.1	.1	15.0
1	51	7.1	7.1	22.1
1 (og 4 måneder)	1	.1	.1	22.2
1 1/2	4	.6	.6	22.8
1 1/2 år	1	.1	.1	22.9
1 år	25	3.5	3.5	26.4
1 år i mai	1	.1	.1	26.6
1 år.	1	.1	.1	26.7
1 måned i 2008	1	.1	.1	26.9
1 mnd	4	.6	.6	27.4
1 og et 1/2 år.	1	.1	.1	27.6
1 uke (0 år)	1	.1	.1	27.7
1, 5 år	1	.1	.1	27.8
1,5	6	.8	.8	28.7
1,5 år	10	1.4	1.4	30.1
1,5 år med barna.	1	.1	.1	30.2
1.5	1	.1	.1	30.3
1/12 (1 mnd)	1	.1	.1	30.5
1/2	4	.6	.6	31.0
1/2 år	3	.4	.4	31.5

1/3 år	1	.1	.1	31.6
1/4 år	1	.1	.1	31.7
10	10	1.4	1.4	33.1
10 år	7	1.0	1.0	34.1
10 år.	2	.3	.3	34.4
10 måneder	1	.1	.1	34.5
10 mnd	2	.3	.3	34.8
10 sept. 08	1	.1	.1	35.0
11	5	.7	.7	35.7
11 år	4	.6	.6	36.2
11 år.	1	.1	.1	36.4
12	4	.6	.6	36.9
12 år	5	.7	.7	37.6
12 år.	1	.1	.1	37.8
13	3	.4	.4	38.2
13 år	1	.1	.1	38.3
14	2	.3	.3	38.6
14 år	5	.7	.7	39.3
15	5	.7	.7	40.0
15 år	5	.7	.7	40.7
16	6	.8	.8	41.5
16 år	2	.3	.3	41.8

17	3	.4	.4	42.2
17 år	4	.6	.6	42.8
18 år	1	.1	.1	42.9
19	3	.4	.4	43.4
1994	1	.1	.1	43.5
19år	1	.1	.1	43.6
1år	2	.3	.3	43.9
2	43	6.0	6.0	49.9
2 1/2 år	2	.3	.3	50.2
2 år	32	4.5	4.5	54.7
2 år (snart)	1	.1	.1	54.8
2 år og 6 mnd	1	.1	.1	55.0
2 år.	1	.1	.1	55.1
2 måneder (0 år)	1	.1	.1	55.2
2 mnd	2	.3	.3	55.5
2 mnd.	1	.1	.1	55.7
2, 5 år	1	.1	.1	55.8
2,5	2	.3	.3	56.1
2,5 år	5	.7	.7	56.8
20 år	2	.3	.3	57.1
2003	1	.1	.1	57.2
2005	1	.1	.1	57.3

21	3	.4	.4	57.8
21 år	2	.3	.3	58.0
22	1	.1	.1	58.2
23	2	.3	.3	58.5
24	2	.3	.3	58.7
24 år	1	.1	.1	58.9
25 år	1	.1	.1	59.0
28	2	.3	.3	59.3
2år	1	.1	.1	59.4
3	30	4.2	4.2	63.6
3 år	24	3.4	3.4	67.0
3 måneder	1	.1	.1	67.1
3 måneder - 1 1/2 mnd per dagens dato	1	.1	.1	67.3
3 mnd	2	.3	.3	67.6
3,5	2	.3	.3	67.8
3,5 år	3	.4	.4	68.3
3.5 år	1	.1	.1	68.4
3/12 (3 mnd)	2	.3	.3	68.7
30 år	1	.1	.1	68.8
30 år.	1	.1	.1	69.0
4	23	3.2	3.2	72.2
4 1/2 år	1	.1	.1	72.3

4 år	15	2.1	2.1	74.4
4 mnd	3	.4	.4	74.8
4,5 år	3	.4	.4	75.2
4,5 år.	1	.1	.1	75.4
4.5	1	.1	.1	75.5
45 år	1	.1	.1	75.7
4år	1	.1	.1	75.8
5	14	2.0	2.0	77.8
5 1/2 år	1	.1	.1	77.9
5 år	13	1.8	1.8	79.7
5 mnd	2	.3	.3	80.0
5 mnd.	1	.1	.1	80.1
5,5	1	.1	.1	80.3
50 år	1	.1	.1	80.4
56	1	.1	.1	80.6
5år	1	.1	.1	80.7
6	16	2.2	2.2	82.9
6 år	12	1.7	1.7	84.6
6-7 år	1	.1	.1	84.8
6-7 mnd	1	.1	.1	84.9
6/12 (6 mnd)	1	.1	.1	85.0
6/12 (6mnd)	1	.1	.1	85.2

6dager	1	.1	.1	85.3
7	8	1.1	1.1	86.4
7 1/2 år	1	.1	.1	86.6
7 år	12	1.7	1.7	88.3
7 mnd	2	.3	.3	88.5
7 mnd.	1	.1	.1	88.7
7.5 år.	1	.1	.1	88.8
8	19	2.7	2.7	91.5
8 år	7	1.0	1.0	92.4
8 år.	1	.1	.1	92.6
8 mnd	1	.1	.1	92.7
8 mnd.	1	.1	.1	92.9
8,5	1	.1	.1	93.0
9	12	1.7	1.7	94.7
9 år	3	.4	.4	95.1
9 eller 10 år	1	.1	.1	95.2
9 måneder	1	.1	.1	95.4
9 mnd	2	.3	.3	95.7
august 2006	1	.1	.1	95.8
Barndomshjemmet, bodd der i mange år	1	.1	.1	95.9
ca 1 1/2 år	1	.1	.1	96.1
ca 1 år	2	.3	.3	96.4

ca 1/2 år	1	.1	.1	96.5
ca 13 år	1	.1	.1	96.6
ca 24 år.	1	.1	.1	96.8
ca 3 år	1	.1	.1	96.9
ca 4 år	1	.1	.1	97.1
ca 6 mnd	1	.1	.1	97.2
ca. 1 år og 3 måneder.	1	.1	.1	97.3
ca. 14 dager	1	.1	.1	97.5
ca. 2år	1	.1	.1	97.6
ca. 3 år	1	.1	.1	97.8
Ca. 3 uker.	1	.1	.1	97.9
ca. 4 år	1	.1	.1	98.0
ca. 5 mnd (siden jeg flyttet inn siste gang)	1	.1	.1	98.2
ca. 6 år	1	.1	.1	98.3
ca. 7 år	1	.1	.1	98.5
fra 2004 ca 5 år	1	.1	.1	98.6
Husker ikke.	1	.1	.1	98.7
Ikke opplyst i skjemaet	1	.1	.1	98.9
Mai 2008	1	.1	.1	99.0
Okt/nov 2008 flytta inn hit	1	.1	.1	99.2
siden 2002	1	.1	.1	99.3
skal flytte nå	1	.1	.1	99.4

snart 1 år	2	.3	.3	99.7
snart 9 år	1	.1	.1	99.9
under ett år	1	.1	.1	100.0
Total	715	100.0	100.0	

Hvis 'klare flytteplaner' eller regner med å flytte innen 3 år', hva er den viktigste grunnen til at du/dere regner med å flytte?: Økonomi

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	false	650	90.9	95.0	95.0
	true	34	4.8	5.0	100.0
	Total	684	95.7	100.0	
Missing	System	31	4.3		
Total		715	100.0		

Er noen av diss: Ble tvunget til å flytte pga høye boutgifter og lignende

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	0	275	38.5	38.7	38.7
	Ja	69	9.7	9.7	48.5
	Nei	366	51.2	51.5	100.0
	Total	710	99.3	100.0	
Missing	System	5	.7		
Total		715	100.0		

Hva slags type inntekt har du for tiden?*** (Kryss av for alle inntektskilder):

Arbeidsinntekt

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	false	370	51.7	52.0	52.0
	true	341	47.7	48.0	100.0
	Total	711	99.4	100.0	
Missing	System	4	.6		
Total		715	100.0		

Frequency Table

1 = ja 0 = Nei

Hvilke tiltak e: Økonomisk stønad

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Nei	601	84.1	84.1	84.1
	Ja	114	15.9	15.9	100.0
Total		715	100.0	100.0	

Hvilke tiltak e: Barnehage

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent

Valid	,00	643	89.9	89.9	89.9
	1,00	72	10.1	10.1	100.0
Total		715	100.0	100.0	

Hvilke tiltak e: SFO

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	,00	654	91.5	91.5	91.5
	1,00	61	8.5	8.5	100.0
Total		715	100.0	100.0	

Hvilke tiltak e: Fritidsaktiviteter

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	,00	629	88.0	88.0	88.0
	1,00	86	12.0	12.0	100.0
Total		715	100.0	100.0	

Hvilke tiltak e: Utdanning/arbeid

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	,00	709	99.2	99.2	99.2

1,00	6	.8	.8	100.0
Total	715	100.0	100.0	

Hvilke tiltak e: Bosted/hybel

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid ,00	702	98.2	98.2	98.2
1,00	13	1.8	1.8	100.0
Total	715	100.0	100.0	

Har det vært forsøkt tiltak tidligere, og hva?: Barnehage

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid false	561	78.5	81.7	81.7
true	126	17.6	18.3	100.0
Total	687	96.1	100.0	
Missing System	28	3.9		
Total	715	100.0		

Har det vært forsøkt tiltak tidligere, og hva?: Økonomisk stønad

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	false	530	74.1	77.0	77.0
	true	158	22.1	23.0	100.0
	Total	688	96.2	100.0	
Missing	System	27	3.8		
Total		715	100.0		

Har det vært forsøkt tiltak tidligere, og hva?: SFO

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	false	603	84.3	87.6	87.6
	true	85	11.9	12.4	100.0
	Total	688	96.2	100.0	
Missing	System	27	3.8		
Total		715	100.0		

Har det vært forsøkt tiltak tidligere, og hva?: Fritidsaktiviteter

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	false	621	86.9	90.3	90.3
	true	67	9.4	9.7	100.0
	Total	688	96.2	100.0	

Missing	System	27	3.8	
Total		715	100.0	

Har det vært forsøkt tiltak tidligere, og hva?: Utdanning/arbeid

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	false	682	95.4	99.1	99.1
	true	6	.8	.9	100.0
	Total	688	96.2	100.0	
Missing	System	27	3.8		
Total		715	100.0		

Har det vært forsøkt tiltak tidligere, og hva?: Bosted/hybel

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	false	707	98.9	99.7	99.7
	true	2	.3	.3	100.0
	Total	709	99.2	100.0	
Missing	System	6	.8		
Total		715	100.0		

Innebærer støtten du/dere får fra barnevernet at du/dere kommer bedre ut av det økonomisk?

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	0	29	4.1	4.3	4.3
	Ja	124	17.3	18.4	22.7
	Nei	109	15.2	16.1	38.8
	Vi mottar ingen støtte fra barnevernet	413	57.8	61.2	100.0
	Total	675	94.4	100.0	
Missing	System	40	5.6		
Total		715	100.0		

Utgjorde/utgjør stønadene/tiltakene et formål du/dere ellers ikke ville brukt penger på?

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	0	297	41.5	44.0	44.0
	Ja	84	11.7	12.4	56.4
	Nei	193	27.0	28.6	85.0
	Vet ikke	101	14.1	15.0	100.0
	Total	675	94.4	100.0	
Missing	System	40	5.6		
Total		715	100.0		

Har barneverntjenesten samarbeidet med andre instanser?

Hvis ja, hvilke: NAV/sosialtjeneste

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	false	609	85.2	91.7	91.7
	true	55	7.7	8.3	100.0
	Total	664	92.9	100.0	
Missing	System	51	7.1		
Total		715	100.0		

Hvis ja, hvilke: NAV/sosialtjeneste

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	false	586	82.0	88.5	88.5
	true	76	10.6	11.5	100.0
	Total	662	92.6	100.0	
Missing	System	53	7.4		
Total		715	100.0		

Hvis ja, hvilke: NAV/sosialtjeneste

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent

Valid	false	642	89.8	97.3	97.3
	true	18	2.5	2.7	100.0
	Total	660	92.3	100.0	
Missing	System	55	7.7		
Total		715	100.0		

Hvis ja, hvilke: NAV/sosialtjeneste

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	false	641	89.7	97.0	97.0
	true	20	2.8	3.0	100.0
	Total	661	92.4	100.0	
Missing	System	54	7.6		
Total		715	100.0		

Hvis ja, hvilke: NAV/sosialtjeneste

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	false	630	88.1	95.3	95.3
	true	31	4.3	4.7	100.0
	Total	661	92.4	100.0	
Missing	System	54	7.6		
Total		715	100.0		